

Брестъ Тиражъ

МЕЙРИМА

ИЛИ

БОШНЯЦИ.

ПОЗОРИШНО ДѢЛО У ПЕТЪ
РАЗДѢЛА'.

списао

МАТИЯ БАНЪ

Дубровчанинъ.

Цѣна 2 цван. у сребру, 2 и по у
папиру.

Рассрп 41.1

М. П. М. П. М. П. М. П.

М. П.

М. П. М. П. М. П. М. П. М. П.

М. П. М. П. М. П. М. П. М. П.

М. П.

М. П.

М. П. М. П. М. П. М. П. М. П.

М. П. М. П. М. П. М. П. М. П.

М. П. М. П. М. П. М. П. М. П.

М. П.

ШЕИРША

или

БОШНЯЦИ.

ПОЗОРИШНО ДЬЛО У ПЕТЬ РАЗДЬЛА.

СПИСАО

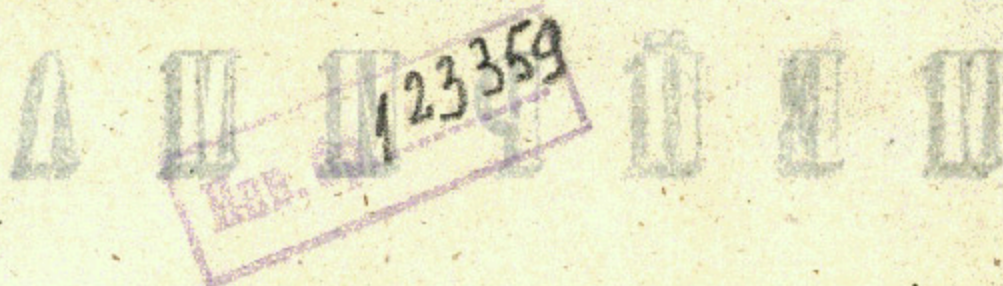
МАТИЈА БАНЬ

Дубровчанинъ.

У НОВОМЪ САДУ,

Нар. Књигопечашня Дра Дан. Медаковића.

1 8 5 1.

Б О Т И Н

ВООРУЖЕННОЕ ДѢЛО 7 ПЕТР ПАВЛОВЪ

СИНЕВО

ИЗДАТЕЛЬСТВО "СВѢДѢНІЯ"

Дружеское

7 НОВОЕ СДѢ

Изд. "Книгоиздательство" (Book Publishing House)

1884

ПЛЕМЕНИТОМУ ГОСПОДИНУ

КНЕЗУ

ЛУКШИ ГУЧЕТИЋУ,

ОДЪ ПРАСТАРОГЪ СРБСКО-ДУБРОВАЧКОГЪ

ВЛАСТЕЛСКОГЪ КОЛѢНА

ГУЧЕТИЋЕВОГЪ

ПОТОМКУ;

САДАШНѢМУ ТАЙНИКУ ПРИ Ц. КР. ПОСЛАНИЧЕСТВУ

КОДЪ САКСОНСК. ДВОРА,

РОДОЛЮБЦУ СРДАЧНОМУ,

НА ЗНАКЪ СВОГЪ ВИСОКОГЪ ПОЧИТАНЈА,

И

КАО ОДЕКЪ

ОБШТЕГЪ ПРАМА НѢМУ ЮГОСЛАВЈАНСКОГЪ

УВАЖЕНЈА,

ПОСВЕЋУЕ ОВО ДѢЛО

Списашель.

О С О Б Е.

Али-паша Височкій.

Мейрима, нѣгова кѣи.

Шерифа, нѣна робиня.

Чамилъ

Феизъ

Рустанъ

Дуратъ

Асанъ-ага.

бегови
Височки.

Осман-бегъ заручникъ Мейрима.

Еданъ момакъ Алипаше.

Еданъ Кавасъ травничкогъ Везира.

Еданъ стражаръ тавнице.

Многи оружани турци.

Новко, отаць.

Живана (любовника Мейрима) и

Влахуше.

Любица заручница Живанова.

Петко, арамбаша хайдучки.

Радатъ.

Станиша.

Якша

Цвѣянъ.

Милутинъ

Вукъ

главни
хайдучи.

Чета хайдучка.

Чета сватова.

РАЗДѢЛЪ ПРВЫЙ.

Белика дворана у конаку Алипашиномъ ; многа одлична турска господа сѣде на около пушеѣи ; найважніи су: *Алипаша, Чамиль-Бегъ, Феизъ-Бегъ, Русшанъ-Бегъ, Дураш-Бегъ, Османъ-Бегъ и Асанъ-Ага.*

Позоръ Првый.

Алип. Новый Ферманъ ето разумѣсте;
А садъ свакій што о нѣму мисли,
О господо, некъ говори ясно.

Феиз. Ніе много ту размишлятъ, пашо,
А іоште е мавъ говорити;
Доста, Богме, гдѣ и саслушасмо;
Него баци то сметлиште тамо
Гдѣ и друге Стамбулске фермане
Прахъ покрива а гризлице еду.

Русш. Богъ убіо травничкогъ везира!
Онъ е нама замео то масло;
Ал' свеца ми, и покусатъ ѣе га.
Веѣъ намъ много ти фермани царски,
А іоштъ више додяше везири.
Кой годъ доѣе, горый одъ преѣашнѣгъ;
Сви промѣне некакове хоѣе;
Сви пуцаю одъ жестоке желѣ
Да би тужной олакшали раи;
А овамо сва іймъ брига пуста
Да изеду сами они месо

А оставе голе кости нама.
 Ну, тако ми пророкове вѣре,
 Юштѣ ничіе я не глоѣхъ кости,
 Пакъ ни сада неѣу Османлійске.
 А вы, свакій што є кому драго.

Дур. Богме, ни мы неѣмо режеѣи
 Као псеѣадъ око нѣихъ се грабитъ.
 Царева є, ал' и наша Босна;
 Више наша него и царева;
 Онъ господаръ именомъ, мы дѣломъ.
 Што имамо ніе намъ онъ дао,
 Но одъ давнихъ имамо дѣдова,
 Пріе него и гласа є было
 Тимъ османскимъ царима у свѣту.
 Пакъ садъ ако намислише да намъ
 Отму наше, и сгазе насъ срамно,
 Сви на ноге, жалостна намъ майка,
 Да до єдногъ изгинемо пріе
 Негъ у Босни да то доживимо.

Чам. И я велімъ, о Дурате, тако;
 Ал' немоймо само пренаглити;
 Него пріе видимо по Босни
 Шта ѣе радитъ бегови остали.
 Увѣкъ лако ножъ є изтргнути;
 Ал' га ніе повуѣ у ножницу.
 Ко разумно чека, и дочека.

Русш. Осман-беже, а шта ли ты мислиш?
 Хоѣе ли се царскому ферману
 Поклонити-поносна Країина?

Осм. Незнамъ, али реко бы да хоѣе.
 Више пута Країина се наша
 Съ Османліямъ крвила радъ Босне;
 А сва Босна рукама за пасомъ
 Стояла є, теръ гледала борбу.
 Садъ Країина опаметила се.

Асанъ Ядна ти іой паметь, побратиме.

Да ли сада инаду е врѣме?
Ако сви се не будемо сложно
Мы држали, страхъ ме, сада ћемо
Страдат' како јоштъ никада н'есмо.
Заоштрена преко обачая
Рѣчь фермана одкрива да Султанъ
Овогъ пута немисли на шалу.

Руск. Ал' можемо баремъ поуздат' се
У старога мостарскогъ везира.

Чам. Я бы пріе и у Циганина.
Или незнашъ да е улицица
Свачи Мостарацъ? онъ е увѣкъ
Са свакимъ, а съ никимъ. Неможешъ га
Ни за главу ни за репъ да сватишъ;
Испузе се свакому изъ рука
К'о егуля. На нѣгову помоћъ
Рустанъ-беже, ни помислиг' ние.

Алиш. Изъ вашихъ самъ рѣчій разабрао
Да неслоге боите се. Зайсто,
Добро и то кадъ е увидисте.
Неслога е међу нама дакле,
А прам' нама крозъ неслогу слабим'
Стое снажна два непријателя:
Рая, коя освете е жедна,
А за рајомъ султанова войска.
Помислите, пакъ одговорите,
Е л' паметно на то насртати.

Дур. Какве трице о раји намъ кажешъ?...
Вы виђате свудъ непријателя;
Плашите се и одъ сѣнке свое.
Боязомъ е рая одоена,
Пакъ не сміе ни рога помолит';
А када бы управъ што и смѣла
Лакъ бы нама съ нѣомъ изпао посо.
Пакъ и са тимъ Низамліямъ царскимъ
Не бы много башъ разлике было.

Гледамъ ово што їйхъ є по Босни,
У нїедномъ ни налика нема
На юнака; мршави и слаби
Рекао бы подъ пушкомъ не падсти.
Богъ и душа, свакїй бы нашъ Турчинъ
Однїю їйхъ по трое на зубу.
Дайте само да мы сложимо се
Пакъ делїя' такихъ
Ни мало намъ бояти се нїє.

Алиш. Младый момче, ты бесѣдишь смѣло,
Много смѣло, мало разборито.
И Даїє београдски тако
Бесѣдяху, пакъ їмъ виѣохъ главе
О бедему висѣтъ Београда,
А слободну у Србїи раю.
Пакъ є тако и о Низамліямъ
Змай Босанскїй мислю, Усеинъ,
Предъ коимъ є Стамбулъ задрхтао,
И султанска поблѣдила звѣзда;
Ну я после виѣохъ Усеина
Потучена на паламскомъ полю;
Преко Саве гдѣ вратъ ломїяше
Изпредъ истихъ овихъ низамлія',
Теръ на сврху умрѣ у Стамболу.
Мы веѣтъ нѣсмо што біясмо прїє;
Стара холость їоштъ остає, али
Неста старе слоге и юнаштва.

Чам. Право велишь; колико годъ пута'
Мы се съ царскомъ ударисмо войскомъ
Мало када одржасмо полъ,
А никада не поразисмо є.
Свешто више съ царомъ воюємо,
Све намъ више сатире се сила;
А сатрта када сасвимъ буде,
Скочити не, к'о поамна, рая,
Да намъ и трагъ изглади у Босни.

Алиш. Ха Чамиле, садъ си погодіо;
 Твой умъ бистрый на далеко види.
 Наша сила све то ниже пада,
 А раева скаче све на више.
 Одъ времена оногъ Црногъ Ђорђа,
 Црно му име, а јошть црный споментъ!
 Рая се е сасвимъ промѣнила:
 Смѣло собори, а смѣліе мисли;
 Безъ престанка чудный некій вѣтаръ
 Ньой изъ клете Шумадіе пуха, *)
 Докъ іой сасвимъ не напуха главу.
 Ево и садъ само да на Дрини
 Помоли се еданъ србскій барякъ,
 Ил' да пукне еданъ топъ, я даемъ
 Свою главу ако не устане
 Савъ хришћанлукъ што га е у Босни,
 Као еданъ човѣкъ на оружје,
 Ко ће тада да задржи нѣга,
 А што ѿ грѣ, ко да га покори?
 Нѣм' одасвудъ изъ окола браћа
 Едновѣрна дошла бы у помоћъ;
 Ко бы нама? одкле мы можемо
 Помоћи се надат'? мы смо овдѣ
 Осамлѣни кано кукъ *) у мору

Феизъ. Али море о кукъ разбія се.

Алиш. Бсть до некле, пакъ наипосле оно
 Покопа га, и сасвѣемъ сруши.
 А мы већъ смо тай кукъ подкопанный.

Феизъ. Ну какви се то снѣ теби, пашо,
 Све еднако сбѣяю у глави,
 Теръ у раи страшило увиђашъ?
 Ко ню незна
 Мислю бы по рѣчима твоимъ

*) Дува.

*) Камъ осамлѣный у мору зове се кодъ примораца к у к ѣ.

Да бы лако све насъ позобала
К'о коньина єдну шаку зобля.
Окани се, Бога ти, тихъ прича'.
А иначе у никаквой сваѣи
Мы нїємо съ раїомъ, да бы на насъ
Устаяла; єдино са царомъ,
Ако му є тако башъ по волѣи,
Мы желимо пречистит' свой рачунъ.

Алип. Санъ є лажливъ; али доста пута'
И погоди; а иначе сада
Мои снї о раїи н'єсу, беже,
Тако празни као што ты мислишь.
Ако се я страшимъ, видимъ страху
И узрока, кои ты не видишь.

Феизъ Кажи намъ га дакле.

Алип. Неѣу ништа
Юшть да кажемъ; а сви ѣете скоро
Дознати га. Меѣутимъ к'о браѣу
Свѣтуємъ васъ, да о буни знака
Не даєте ни найманъгъ; ерѣ бы
Буна сада была вртлогъ сильный,
Кои бы насъ замъш'о и прождро.

Русш. Дакле ѣемо мы гледати мирно
Гдѣ острижакъ по острижакъ Султанъ
Одсѣца намъ вѣшто одъ хальине,
Докъ насъ голе остави к'о спурядъ?...
Ко не види да онъ тамо цїля?
Па при тому я те пытамъ, нашо,
Шта намъ друго остає при тому
До оруж'є да бранимо свое?
А ако є за нашъ животъ какве
Опасности у оруж'ю, равно
Нїє ли є и у мированю
За иманъ и господство наше?
Двїє штете, обедвїє грдне,
Ал' при другой ко за прву мари?

Многи Право, беже, право.

Алиш. Ты ме пыташъ

Ванъ оруж'я шта остае друго.

Нешто остае, и то ъу да кажемъ.

Сашта Султанъ навалюе тако

Да подсѣче нама крила? нѣму

Веѣъ додія непослушность наша.

Мы у пркосъ свима ферманима

Юштъ држимо раю по старому:

А рая се нестрпливо креѣе;

Зна за болъ, пакъ за болъ моли;

И Бога ми, ако не измоли,

Пре ил' после уграбит' ѣе силомъ.

У мѣшину све единако пухай,

Пукнут' ѣе ти, боланъ побратиме,

Ма и да е одъ вражіе коже.

Тимъ Султану отишла бы Босна,

Као што му и Србія оде

Чам. Оде л' нѣму, нама не остаде.

Осм. Бетъ тако е, и другако нѣе.

Алиш. Немойте ми рѣчь пресѣцат', люди.

Ту е извор свию нашихъ зала';

И ту намъ іѣхъ валя претргнути.

Мы одъ себе олакшаймо раи;

Нешто маньимъ задовольимо се;

Не дираймо у пркве ни жене;

Гдѣ е право, даймо и нѣой право.

Ко неима ништа и малимъ е

Задоволянъ; быт' ѣе тимъ и рая.

Страхъ побуне нѣне престати ѣе

Кодъ Султана, теръ и насъ на миру.

Онъ кодъ нашихъ оставит' ѣе права'.

То е, браѣо, юштъ единый начинъ;

А оруж'емъ мы неѣемо ништа

Дорадити, окромъ пропасть свою.

Феизъ. Кадъ бы могло штогодъ тако быти,

Айде не бы ни зло сасвимъ было;
Ал' се боимъ да е немогуће

Русш. А шта велишъ, боланъ, о Низаму,
И о смѣшномъ нѣговомъ одѣлу,
Коимъ бы насъ царъ наградитъ хтіо?
Я, сунца ми, пріе бы на себе
Крсть метнуо него ли гадъ онай.

Алиш. Низамъ ніе нигдѣ за бегове.
Мы имамо међу нашимъ доста
Голичина' лѣнихъ, кои само
Одъ зулума живе. Ти найвише
Съ хришћанлукомъ порока и чине,
А намъ самимъ све с' у рачунъ пише.
Нѣхъ пошльимо Стамбулу у низамъ.
Лѣпше сгоде кудъ ѣете да Босну
Очистимо одъ тогъ смрада? я бы
За то само, да и ни' за друго,
Захваліо цару на Низаму.

Чам. Ніе вайда, ты паметно сборишъ;
Ево я ѣу да те у свемъ слушамъ.
А вы, браћо, шта одговарате?

(Бегови се скупаю у више кругова, и совѣтую; међутимъ
Осман-бегъ пристуѣа къ Алипаши, и говори му на полъ гласа)

Осм. И я съ тобомъ држати ѣу, пашо,
А самномъ ѣе и Країина цѣла;
Ал' се за то уздарію надамъ
Кои ючеръ у тебе запросихъ.

Алиш. Іоштъ ѣу данасъ говорити съ кѣромъ;
Вовимъ тебе за зета негъ икогъ.

Осм. Изъ Високогъ я не идемъ докле
Одговора твога не добіемъ.

Дур. Алипашо, мѣ ѣемо да мало
Почекамо шта ѣе други беи.
Кудъ сви нагну, туда ѣемо и мы;
Еръ неѣемо да смо одъ осталихъ

Ни паметни више, ни лудасти.

(Сви се разилазе. Паша гледа неколико за њима, пакъ говори.)

Алиш. Айде уѣдомъ ты управляй мазгу;
Она иде кудъ се научила.

Позоръ другій.

Соба у конаку Алипашиномъ.

Новко самъ.

Гдѣ самъ, ту самъ; веѣтъ немогу натрагъ.

Сада више да и не бы хтію,

Морамъ силомъ све казати паши.

А шта не бы? ніе с' играт' овимъ.

Да одгодимъ іюштъ на мало дана',

Шта знамъ? за то врѣме

Врагъ бы мого да попару скуха,

Теръ синъ мой да паши отме кѣрку,

И побѣгне съ њоме за границу;

А остави мене овдѣ

Међ' Турцима као међ' вуцыма.

Іокъ Живане, то ти Богме недамъ. —

И залуду я заручихъ њѣга

Са дѣвойкомъ старога Уроша! . . .

У дѣвойке као ружа лице,

И драга е, и врѣдна, и свѣстна;

А онъ, врагъ га знао, при свемъ тому

Ѕдва на њо ако кадъ погледа!

Та злосретна Туркињица сву е
 Зан'ела му паметъ. Али на то,
 Зла му кобъ не была, я се не бы
 Освртао много; но одъ ючеръ,
 По нѣму судеѣи, духъ ми нешто
 Сасвимъ на зло слуги. Видимъ гдѣно
 На еданпутъ потутолю се; . . .
 Онъ к'о да у себи изъ подмукла
 Нешто смишля; . . . теръ ми се у паметъ
 Уконала сумня да се справля
 Са пашиномъ измакнути кѣркомъ
 Чимъ данъ му се примакне вѣнчаня.
 Ко ту сумню да ми изъ памети
 Садъ изкопа? . . . стаде ту к'о каменъ.
 Зато све ѣу да одкріемъ наши;
 Стваръ одкріемъ, а име прекріемъ;
 Нека добро на кѣрь свою пази,
 Некъ е уда што скоріе може.
 Онъ оженѣтъ, а она удата,
 На свою ѣе страну свако поѣи,
 А я ѣу се ослободит' бѣде.

Позоръ Трѣій.

Алиша и Новко.

Новко. Да си здраво, о честитый пашо.

Алиш. Зло самъ, Богме, съ вама хришћанима.

Коя ово бѣсть е у васъ ушла?

Шта овако, реци мени Новко,

Одмеѣе се рая у планине?

Новко. Да су Турци свиколици, пашо,

Као што ты еси,
Богъ и душа, незнамъ бы ли было
У свой Босни едного хайдука.

Ал' овако . . . прости, я научихъ
Говорити слободно предъ тобомъ.

Алиш. Говори што мислишъ; съ тога неће
Одъ мене те ни прстъ заболѣти.

Новко. Овако е већъ людима мука
Дотужила; већъ е нѣма управъ,
Штоно рѣчь, до нокта догорѣло.
Свакій има да освети нешто,
Теръ спопада ножеве и пушку,
И баца се киванъ у планине.

Алиш. Пакъ одатле плѣни и убія
Свакогъ кои у шаке му падне,
Крстію се, ил' кланяю светцу.
Море Новко,
Колико годъ съ отимъ хайдуцима
Зло е нама, етсь и вама зайсто.

Новко. Другче нѣ; и рецимо право,
Нама е најгоре. Съ едне стране
Зулумчари, а съ друге хайдуци.
Западосмо међу двѣ ватре;
Ко измакне едной, другой неће.
Нег' у тебе сви упрѣсмо очи;
Ако ты намъ како не помогнешъ
Другій нико неће.

Алиш. Већъ се зато
Я бринемъ, и надамъ да ће скоро
Другако се све окренут'. Али
Рекоше ми да ме нешто тражишъ. (сѣда)

Новко. Бсть, тражимъ те. Ты си више пута'
Мене задужію; Богу хвала
Гдѣно и я добихъ едномъ стоду
Да с' од-дужимъ теби; да ти едну
И срамоту, може быт', уштедимъ.

Алиш. Шта! срамоту мени! ты лудуешъ.

Новко. Саслушай ме; можда ти се нећу

Лудъ учинит'. Ал' найпріе

Дай ми тврду вѣру да одъ мене

Нећешъ силомъ потраживать име

Кое теби узхтѣдемъ затаят'.

Алиш. О Бога ти, погодба' се мани;

Казуй тайну; ты знашъ съ кимъ говоришъ.

Новко. Безъ погодбе пріе бы ты мени

Изъ вилица' езыкъ изгулю,

Нег' о тайни рѣчицу и єдну.

Алиш. (намрштень) Каурине, вѣра твоя моя.

Више немашъ чега да се боишъ;

Моя вѣра тврѣа одъ камена...

Казуй брже.

Новко. У тебе є, пашо,

Млада, лѣпа, единица кѣрка.

Алиш. Шта! о нѣой є говоръ?!

Новко. О нѣой управъ.

Алиш. Море, пази шта ћешъ да изречешъ.

Кѣи ми моя на срамоту нѣ,

А милія мени є одъ очій;

Ако ты є неправо обѣдишъ,

Болъ да бы уєла те змѣя.

Новко. Я не кажемъ што за цѣло незнамъ;

А ако што слаго, єто, пашо,

Твое саблѣ, єво главе мое.

Знай, кѣи твоя у єдногъ се момка

Загледала, а у нѣ є момакѣ.

Алиш. (затаивъ свое незадовольство)

Дотлє зла іоштъ нема: младо срдце

Любави се храни. То ты незнашъ!

Момче, мома, немогу да буду

Безъ любави, к'о ни свѣтъ безъ сунца.

Новко. Ал' ако они састаю се гдѣгодъ?

Обноћъ... кришомъ?... ту зло већъ почимлѣ.

Момчадъ плаха и слаба су срдца,
А памети одвећъ несмислене;
Учине, пакъ жале. То мы знамо
И по себи, пашо.

Алиш. (лютитъ) Ту лажь грдну
Знамъ да н'еси ты самъ измислю;
Ну ко ти е реко? . . . кажи ми га;
Учинит' ъу да се тому натрагъ
У грло поврати,
И тамо му као кость застане.

Новко. Я не морамъ да имена кажемъ;
Та погодба стои међу нама;
А за истинитость рѣчій моихъ
Уямчену мою главу имашъ.
Ова стваръ јоштъ небы ни на пола
Црна была, да јој гдѣгодъ има,
К'о што треба, изхода; ал' нигдѣ
Я јој га не видимъ.

Алиш. Шта то значи?

Новко. За тогъ момка, кадъ бы ты и хтіо,
Кѣрь неможешъ никако удомит'.

Алиш. Немогу! а зашто?! . . . ты ме плашишъ.

Новко. Да ти речемъ, боимъ се, одвише
Тежко ће ти бити.

Алиш. Већъ си и тако
Мене измучіо; садъ све реци.
Камо срећа, изрећи не мого.

Новко. Алипашо крстъ е међу нѣма.

Алиш. Крстъ!? . . . крстъ, рече? . . . (устае нагло)
о по Бога, ту ће

Мѣсто крста моя сабля доиѣн
Новко. Умири се; можешъ и безъ сабљѣ
То прекинут'. Ты удоми кѣрку,
Удоми е што пріе; а дотле
Пази на ню добро; ерѣ у Босни
Обична е отмица проклета,

Коя кућу ничію не штеди.
Алиш. (яростно) О Каури, прождрла васъ земля!
 И отмицомъ већъ прѣтите мени?...
 То е хвала на доброты моіой!...
 Море Новко, име тога момка
 Казат' ћешъ ми, ил' ћешъ погинути.
Новко. Ако више ни у Алипаши
 Вѣре нема, погинут' не маримъ.
Алиш. Ей нестало и те вѣре пусте
 Што човѣку веже срце и руку!—
 Иди съ Богомъ, да одахнемъ мало
 Я самъ чуо што самъ чут' имао.
 (Новко иде къ вратима.)
 Ал' знай, ако истина не буде
 Што си реко, све истина чиста;
 Ако ты си крозъ санъ што видіо,
 Ево човѣкъ я не быо, ако
 Икадъ више штогодъ уснишь
Новко. Пашо,
 Све разпитай; изподъ власти твоє
 Я не бѣжимъ. (одлази)

Позоръ Четвртій.

Алиаша самъ.

Есть, Мейрима одъ времена некогъ
 Дубоко е нешто замишљна;
 Погледъ нѣнъ, нѣнъ осмѣхъ жалостанъ е;
 Мало сбори, не шета по башти;
 Нит' за цвѣће, нит' за накитъ мари...
 Црна врага, и нѣгова посла
 Све ће быти како Новко каже. (одлази)

Позоръ Петый.

Собаѣса миндерлуцима на около:
на одной страни стои орманъ у виду
гдѣ Турци слажу душеке.

Мейрима и Шерифа.

(Мейрима сѣди на дивану, ослапяюћу чело на десну руку
Шерифа сѣди на едномъ ѿлиму далѣ одъ нѣ, лицомъ о-
крнутимъ путъ врата.)

Мейр. Већъ се дакле и прстеноваше!
Тимъ и нада одлеће одъ мене,
Нада, моя утѣха послѣдня.
Садъ Живана нестаде ми вище,
Канъ да никадъ ни было га нѣ.
О Шерифо, шта ты мислишъ?!... реци,
Нѣ ли ме грубо преварио.

Шер. Како нѣ потурчитъ се хтіо,
Могла си се той жалости надатъ.

Мейр. Али мы смо обећали были
Едно другомъ, тврдо обећали,
Да, почемъ е на путу намъ законъ,
Я се нећу удавати никадъ,
А онъ никадъ женити се неће.
Пакъ невѣра изневѣрио е.

Шер. Ты га познашъ; што му отацъ рекне
Нѣ можно да онъ непослуша.
Предъ свакимъ е опоръ юнакъ, али
Као дѣте слабашно предъ отцемъ.
А овай му бояше се врло
Одъ Турака' сбогъ любви ваше,
Пакъ га силомъ съ Любицомъ заручи.

Мейр. Охъ, ты увѣкъ правдала си нѣга,
Пакъ и садъ га правдашъ; садъ тимъ више
Да бы мени уманяла жалость.
Ну я видимъ што е и како е.
Ето поредъ оноликихъ нашихъ
Порука' и молба' ни у башту
Неће већъ да дође, да іоштъ едномъ
Видимъ га и чуемъ, пакъ на вѣке
Да се разстанемо.
Онъ неће да дође!... некима се
Дужностима своимъ изговара.
А я да ме на састанакъ такавъ
Онъ позива гдѣгодъ, охъ я бы му
И у како пошла, кадъ бы знала
Да одъ тамо ни вратит' се нећу.

Шер. Као човѣкъ онъ разложи болъ.
Тому вашемъ найзаднѣмъ састанку
Іоштъ бы еданъ слѣдіо найзадній,
Пакъ другому треій; пакъ іймъ не бы
Већъ ни края было. А све на што?
Само да се ране срдца драже,
И погиба свакчасъ да вамъ прѣти.

Мейр. Охъ то ніе, ніе то, негъ реци,
Већъ си нѣму изпала изъ срдца;
Любица те тамо замѣнила;
Тако реци. То е посве лако.
Любица е и млада и мѣла;
Одъ ютра е до вечера съ нѣмѣ;
Нѣжи му се, умиљава му се;
Охъ Богъ дао, громъ е сажегао!
(баца се ничице међу ястукѣ)
Вай *) Шерифо, я преболѣт' нећу
Овай болъ жестокій.

Шер. Ніе тако

*) Вай! народна рѣчь; исто значи што и «іохъ».

Као што ты мислишъ; да га само
Видишъ, да га чуешъ! . . . истомъ тугомъ
Онъ е свладанъ коіомъ си и сама.

Позоръ Шестый.

Алипаша, Мейрима и Шерифа. (ова устае; Мейрима
іоштъ не видеѣи отца, вели іой:)

Мейр. Немой да одлазишъ.

Алип. (приблизивши іой се) Шта е теби? . . .

Ил' болуешъ?

Мейр. (устаюѣи) охъ есть; одъ болести
Глава ѣе ми пукнутъ.

Алип. Чело, руке,

Сво ти тѣло у огњици пламти. —

О Шерифо, пошљи по еѣима.

Мейр. (живо) Не, не треба; ово ѣе да проѣе.
Хвала ти, мой бабо.

Алип. Али неѣу

Да безъ нужде запусти се . . .

Мейр. Дойсто

Еѣима не требамъ; сутра бытъ ѣу

Као птица здрава; ни найманъ

Бринути се немой.

Алип. Айдъ, до сутра

Да видимо. Съди, ослони се

Канъ да мене ту и нѣе.

(Мейрима съда; Алипаша шетаюѣи се, говори у себи)

Валахъ!

Нешто ми се ово не допада; . . .

Неѣу да іой ништа ни говоримъ.

Мейр. Бабо, као забринутъ си.

Али. Ёсамъ,
И забринуть много.

Мейр. Може ли се
Узрокъ знати?

Али. Ты си любопитна!

Я управо біяхъ и дошао
Да ти узрокъ рекнемъ; али почемъ...
Некъ до сутра стои.

Мейр. Ой Бога ти,

Бы ли тебе главоболя моя
Задржала? (устае) вѣруй, я слабо е
Већъ и чутимъ; а у разговору
Сасвимъ не ми да изчезне. Казуй

Али. Али...

Мейр. Казуй, я те молимъ.

Али. Рѣчій

Неповольнихъ чула бы одъ мене;
Страхъ ме да ти не бы наудило.

Мейр. Найвеће е за ме неповольство
Твой мукъ. Дакле?

Али. Шерифо изиди. (Шерифа одлази)

Чуй, Мейримо, узрокъ ти е ово.

Већъ е мени око двора момчадъ
Додіяла просећи те.

Я до сада, да погодимъ теби,
Свакогъ одбихъ; али морамъ едномъ
Престанути и тимъ одбіянѣмъ;

А већъ томъ е врѣме. — Троица те

Овихъ дана' запросише: еданъ

Синъ е паше Бихачкога, Османъ,

Другій, Чизмиѣъ, бегъ богатый Ливна,

А трећій е самъ Зворничкій паша.

Ако и нѣхъ одметнешъ, већъ Богме,

Незнамъ кога изабратъ бы могла,

Ванъ акъ небы у Стамбулу самогъ

Честитога Цара.

Мейр. О мой бабо, додія ли теби
Момчадъ око двора, или сама
Мейрима у двору?

Алиш. Нехарнице! *)
Оцу своему тако л' одговарашъ? . . .

Ко доброту туфу не признає
Валяло бы да г' убіє хрѣа.

Мейр. Іохъ и убит' ѣе ме; немой мислит'
Да самъ хтѣла уврѣдити тебе.
Іоштъ я незнамъ свое рѣчи мѣрит';
Опрости ми.

Алиш. Ништа за то; само ты ми реци
Коему ѣу одъ три просіюца?
Дарове да примимъ, а рѣчь дадемъ?

Мейр. . . . Нієдному.

Алиш. Говоришъ ли збиля?

Мейр. Управъ нієдному? о Мейримо,

Шта то значи?

Мейр. Я никада, бабо,

Дѣлити се немислимъ одъ тебе.

Ако одвеѣтъ нієсамъ ти тежка,

Пусти мене у овому кутцу

Двора твого. То є све што просимъ.

Алиш. Ал' ты сама видишъ;

Я самъ остарію; земљица ме

Веѣтъ привлаци къ себи; іоште дуго

Неѣу моѣи да іой се отимлѣмъ.

Пакъ шта ѣешъ ты онда? . . . Не, я неѣу

Да те замномъ оставимъ у дому

Безъ обране, саму, невеселу,

Као меѣу развалинамъ пусту

Кукавицу.

Мейр. (задублѣна у жалости) Вай! ни мало за то

*) Нехарнице! у югозападномъ нарѣчію значи «неблаго-
нице.»

Небрини се: оставит' ме нећешъ
Иза себе, премъ да си на сврси
Ты живота, а я на почетку.

Алип. Шта лудуешъ?!

Мейр. Кады у ердце наше
Ували се жалость, она грѣе
И пріе га гризе него дуге
Годинице. Вѣтаръ лакше ломи
Свѣжій цвѣтакъ него л' старо стабло.

Алип. (намрштень) А коя е то у тебе жалость?

Я морамъ, я хоѹ да е сазнамъ.

Мейр. Моя жалость есть и тайна моя;
Самъ Богъ зна е, нико другій неће.

Алип. (гнѣвно) Ты се вараешъ; знамъ е и я, дакле
Истина е, црнь ти образъ быю!?

Мейр. (уплашено) Шта, мой бабо?

Алип. Ты Каура любишь!
Ты си смѣла само и помислит'
Да с' у едногъ Каура залюбишь?

Мейр. Ко е... теби... ко е то казао?

Алип. Охъ Богъ дао не любила дуго!

Мейр. (пада предъ отца на колѣна)

Я га любимъ, неѹ да ти лажемъ...
Не люти се, бабо; жали мене
Више него куни; а свою ћешъ
Клетбу видѣт' скоро изпунѣну:
Ова любовь быти ће смръть моя.

(отца одстуца одъ нѣ; она закрива образе меѹ руке)

Алип. Хоће дойсто, смръть ће быт',... а знашь ли
Каква смръть? ... то я ѹ да ти кажемъ.
Туркиньица кою любовь веже
Са Кауромъ, была она лицемъ
Султанова кћерка или сестра,
У вреѹ се метне, а съ нѹомъ мачка,
И лютица змїя; мачка да іѹй
Груди дере покима, а змїя

Око врата да јой се савія;
 Пакъ се къ врећи тежакъ камъ привеже;
 Пакъ све скупа, каменъ, врећа, змія,
 Мачка и жена, у воду се баци,
 Да већъ никадъ не види ѿхъ сунце.
 Такова е у Турака' плата
 Любовницамъ каурскимъ; а смѣломъ
 Любовнику одсѣче се глава,
 Накъ му се одъ страга међу ноге
 На друмъ метне, да е птице клюю,
 А живине глођу.
 Кажи мени твой любовникъ ко е?

Мейр. (подижући главу)
 Ты га незнашъ? све знашъ, а едино
 Нѣм' имена незнашъ?! е л' могуће?!

Али. Ты ћешъ ми га рећи, ту, садъ, одма.

Мейр. (уштахъ весело) О радости мое!

Али. (гнѣвомъ растећимъ) Нѣгово име...
 Нѣгово име...

Мейр. Я да ти га речемъ?
 Я да издамъ нѣга?... нека пріе
 Провале се на мене небеса.

Али. (яростно) Рећићешъ га, хоћешъ, ту на живу
 Рећићешъ га силу.

Мейр. (упорно) Нема силе
 Коя бы ме на то приволѣла.

Али. (изванъ себе) Вѣчнога ми Бога! кано да бы
 Ты башъ хтѣла натѣцат' се самномъ?
 Видишъ ли ножъ овај?
 Ил' послушай, ил' ћешъ мртва надсти
 Овогъ истога часа.

Мейр. Я се ножа
 Слабо боимъ; сву ме ту на мрве
 Изсѣкао, што иштешъ, одъ мене
 Сазнат' нећешъ.

Али. Валахъ, Валахъ, Валахъ!

Мени се е предъ очима смркло;
(хвата е за мишицу) Злочестнице, именуи га.

Мейр. Никадъ, . . .

Кажемъ никадъ; слободно ме убій.

Алиш. (дигнувъ на ню ножъ) Именуи га, . . . именуи га

Мейр. Нећу.

Бабо . . . бабо . . . (пада у несвѣсть; Алипаша
остае запанѣнъ, и спушта подигнуту руку)

Алиш. Шта бы ово? . . . доисто

Она пренемогне. Шта я радимъ!

Шта я радимъ! . . . О несретный отче,

Ово теби едино е дѣте.

(баца ножъ; носи е на диванъ;

ставля юй руку на чело, пакъ на срѣце.)

Пренемогла! . . . Мейримо; . . . не чуе. —

А кудъ оде та Шерифа? (трчи къ вратима, ал-
стае) Нећу

Да е види у овакомъ быћу.

Сама ће се повратити къ себи. —

Не б'яше ли она доста бѣдна

И одъ себе, безъ да я ту доѣмъ

Мучит' е юштъ више? . . . Охъ виѣи е!

Рекао бы човѣкъ да е мртва!

Кѣри моя, Мейримо, и сама

Та прилика смрти твое

Несносна е мени. — А да сада

Овако е ту предъ собомъ гледамъ

Мртву доисто? . . . я е ни три дана

Наживіо не бы. — Яохъ!

Та ми бѣда можда и предстои.

Већъ я видимъ шта е ту; изъ грудій

Ньой бы пріе срѣце изчунао,

Нег' изъ срѣца ту проклету любовъ.

Вай, несретно дѣте, крвь жестока

Майке твое провире у теби!

И она е чувствовала тако,

Теръ се сама съ црногъ любовора*)
У гробъ стровалила.

(сѣда до нѣ, и остае дубоко замишлѣнъ.
После некогъ времена Мейрима долази къ себи.)

Мейр. Охъ!

Али. Мейримо!

Мейр. Юштъ си ту? мой Боже! . . .

Немой да ме мучишъ; ил' ми живогъ?

Узми, или пусти ме на миру.

Али. Я да т' узмемъ животъ? юхъ! ты незнашъ

Шта е мени животъ твой.

Мейр. До сада

Благъ си увѣкъ быо самномъ; али

Данасъ си се промѣнио.

Али. Шути;

Я самъ увѣкъ истый; ал' ты познашъ

Мою наравъ: одвише е плаха;

Пакъ и ты си одъ плахости мое

Одвѣхъ препала се. Ну што было

Неѣу да се ни споминъ више. —

Глава ти е тежка; припада ти

Къ раменама; . . . наслони е овдѣ

На мой skutъ . . . Охъ кѣри! мы двоица

Сами смо на свѣту; шта бы едно

Безъ другога!

Мейр. А ты си ме хтио

Одъ себе удалит'!

Али. (шути неколико, па говори) Чуй ме. Дочимъ

Лежала си у несвѣсти, много

Прошло ми е преко ума мисли.

Я самъ одну задржао; добра

Ил' зла была, Богъ нек' суди. Юштъ ѣу

Ово само да унытамъ тебе:

Бы ли како тогъ несретногъ момка

*) Любоморъ. любоворство. значи што и соровнивость

Заборавит' могла?

Мейр. Не, никако;

Я бы хтѣла, бабо, ал' немогу.

Али. Толико га любишь?

Мейр. (подиже главу съ очиногъ скута) Охъ! я нѣга!...
О мой отче! . . . веѣтъ ти рекохъ,
Ова любовъ быти ѣе смръть моя.

Али. (уздае рѣшительно) Неѣе; Бож'ю волю у томъ
видимъ;

Божія е судбина та любовъ;

А быт' мора што годъ суѣено е.

Садъ се ништа небой; слободно ми

Одкрій име момка твогъ.

Мейр. О бабо,
Я се боимъ, я се врло боимъ.

Али. Немой да ме безъ потребе лютить.

Мейр. Ты ѣеши нѣга погубити, бабо.

Али. Тако стидно не бы преварио

Ни послѣднѣгъ роба, а камо ли

Дѣте мое.

Мейр. Дакле нека буде;

У твою се рѣчь поштену уздамъ.

Богъ убіо и онога кои

Невѣруе на вѣри, и оногъ

Кой на вѣри худо изневѣри!

А ако бы та несреѣа данасъ

Мене постигнула, да знашь, бабо,

Сутра ѣеши ми копат' гробъ.

Али. Колико

Безъ потребе рѣчій.

Мейр. Нѣгово име

Я ти могу одкрити безъ стида,

Еръ му нема меѣу каурима

Подобнога. Ты познаешъ добро

Млаѣегъ сина Новковогъ . . .

Али. Живана?

Мейр. Онъ е лицемъ.

Али. Садъ разумѣмъ одкле
Новку така тайна. (одлазеи) Ево, за часъ
Вратит' ъу се.

Позоръ Седмый.

Мейрима сама.

Шта ће да учини? е л' могуће
Да изъ овогъ добро што изпаде?
И надамъ се, и стрепимъ одъ страха. —
Ал' не, отацъ преварит' ме неће.
Онъ не мисли да Живана смакне. —
Охъ! кадъ то бы учинио! . . . я бы
Предъ нѣговимъ очма у средъ срдца
Удрила се ножемъ! . . . не, я бы се
Отровала отровомъ найжештимъ;
Не, низъ ову високу бы кулу
Басила се, да, удравъ о землю,
Раздробимъ се грозно сваколика,
Теръ зададемъ невѣрному отцу
Жалость већу.

Позоръ Осмый.

Алиаша и Мейрима

Али. Уклони се, дѣте;
Садъ ће Живанъ овдѣ доћи; имамъ

Да съ нѣмъ пробесѣдимъ.

Мейр. Живанъ! . . . али

И я желимъ да самъ ту, да слушамъ.

Алип. То неможе быти.

Мейр. Онъ ме неће

Опазити; сакрит' ѣу се овдѣ. (иде къ орману)

Алип. И ты хоѣшъ све на свою волю?

Нека и то іоштъ ти буде; само,

Што годъ чула, да не писнешъ, да се

Немакнешъ съ тогъ мѣста.

Мейр. (улазећи у орманъ) Немай бриге.

Позоръ Деветый.

Живанъ и Алипаша.

Жив. Звао си ме, честит' Алипашо;

На твой позивъ я дотрчахъ одма.

Алип. У зао си ты часъ дотрчао;

Ушао си, ал' изаћи нећешъ.

Жив. Зло по мене, шта то велишъ?! . . . ил' се

Само хоѣшъ да пошалишъ самномъ? . . .

Али мрко у тебе е лице,

Богме, шали ту прилике нема.

Алип. Каква шала, жалостна ти майка!

Твоя глава о кончићу виси.

Жив. Ако ти е воля да ме смакнешъ,

То е воля, а правица нѣ;

Брѣ изъ тѣла извуци ми душу,

Пакъ ћешъ чисту наћи ню и свѣтлу

Као гвожђе твога ятагана.

Алип. Лажешъ, на нѣой я бы нашо лягу

Кою Турчинъ увѣкъ крвлю пере;

Я бы нашо да Туркиню любишъ,

И то лицемъ Мейриму, кхеръ мою.

Жив. Ко то каза, однао му езикъ?!
Ко годъ каз'о, преварио те е.
Ето я се управъ ючеръ, пашо,
Са Хришѣ анскомъ дъвойкомъ заручихъ.

Алиш. Зло іоштъ веће тимъ си учиніо:
Едноу срдце, другой даде прстенъ,
А превари обе.

Жив. Све уедно
Я то дадохъ заручници моіой.

Алиш. Шуті боланъ; немой да се далъ
Лажима срамотишъ; я све знадемъ;
Мейрима е сама све казала.

Жив. Она?!

Алиш. И нъой имашъ захвалити
Гдѣ іоштъ носишъ на рамену главу.

Жив. Я бы дакле таяо залуду;
Она рече, а я не одричемъ.
Лажъ ме мрзи, ал' изговоръ више.
Ево м' овдѣ; у рукамъ самъ твоимъ;
Чини самномъ што годъ ти е драго.

Алиш. (гледа га неколико, пакъ говори)
Подъ срећномъ си родіо се звѣздомъ;
Твоя срећа као мало чія.
Я не само опраштамъ ти животъ,
Но и кхерку единому ти даемъ,
И читаво узъ ню свое благо;
Само крста одрећи се морашъ.

Жив. Шта я слушаю! . . . или ме ты кушашъ?

Алиш. Не, говоримъ збия. Ты се дивишъ?
А вѣре ми, ово и есть дивно.
Него брже да се све доврши
Пріе него и самъ покаемъ се.

Жив. (у себи) Црнъ ми образъ, шта да се доврши!
Црнъ ми образъ, а іоштъ црня срећа!
Мейриму бы хтіо да добіемъ,

А на даръ му сво нѣгово благо;

Ал' се крета одреѣи не могу.

Алиш. Ты ту шутишь? море, шта то значи?

Ил' се маленъ чини поклонъ теби?

Жив. Стыдъ е мене къ твоему лицу, пащо,

И подигнут' очи, а камо ли

Одговорит'. Великъ е твой поклонъ;

Занъ любимъ ти руку, и колѣна,

И земљицу гдѣ ти ноге стое;

Али худа у мене е судба;

Дочимъ харность*) у души е моёй,

Морамъ ти се нехаранъ показат'.

Алиш. Шта! Мейриму ты одбіяшь, боланъ?

Ты одбіяшь мое силно благо? . . .

О по Бога, еси л' побѣсню?

Жив. То е мени као животъ драго;

Ал' е вѣра дража одъ живота.

Алиш. Я не мишляхъ да си ты будала.

Една вѣра у едного Бога;

Мы кланяли турски ил' каурски,

Сви кланямо Богу единому.

Жив. Вай, до мое нема грѣ муке.

Хотію бы да самъ за сто копля

Садъ подъ земљомъ. (мысли) Све е, све узалудъ;

Я немогу; . . . мати, отаць, браћа,

Клели бы ме; . . . одъ срама, одъ туге

Умрли бы можда.

Пакъ и друга запрѣка ту бива:

Зарученъ самъ съ кѣри Урошевомъ.

Поштенъ стараць, поштена дѣвойка,

Гледаю ме к'о зеницу свою;

Грѣхота е, предъ свѣтомъ срамота

Оставити

*) Харность у южному нарѣчію значи «благодарность»

**) Нехарность «неблагодарность».

Подъ прстеномъ недужну дѣвойку.

Алиш. Ты потанко размишляшъ о свему,
Не размишляшъ само о одному;
А то едно да с' у моіой руци,
И да руку ако мало стиснемъ,
У нѣой ѣу ти животъ удавити
Кано птиѣу едном'. Юштъ ти кажемъ,
Промисли се добро; пріе него
Свой послѣдній дашъ одговоръ сада,
Промисли се, момче.

Жив. А шта више
Промислит' бы мого? ...
Ево я ти даемъ главу свою,
Ал' не даемъ вѣре ни поштена.

Алиш. Хо! тако?... башъ тако?... Што ме држи
Да те сада ту не смрвимъ? ...

Жив. Теби
Доличниі треба зетъ одъ мене.
Ты си великъ и силанъ господаръ,
А я ситный прама теби мравакъ.
Съ мене бы ти ругали се Турци.
Остави ме у малини моіой,
Ал' да у нѣой срамъ ме не побія
Што се вѣри, родбини и своіой
Вѣреници худо изневѣрихъ.
Ако ти си юштъ правичанъ као
Што біаше увѣкъ, не можешъ ме
Ни кривити съ тога, ни казнити.
(Паша шета се узколебанъ: найпосле говори.)

Алиш. Иди изпредъ мене, црни ѣаво
Одніо те! Да никада више
Ни сѣнку ти тѣла не опазимъ;
Да ни изъ далека више никадъ
Не погледашъ на дворове мое;
Да ни глухой землици не шапнешъ
Што годъ ти се овдѣ рекло. Иди. (Живанъ одлази)

Позоръ Десетый.

Мейрима и Алипаша.

(Мейрима излази изъ ормана блѣда, едва држећи се на ногама.)

Алип. Это, ты си чула.

Мейр. (лако ступаюћи къ дивану) Я самъ чула,
И едва самъ рѣчи му дочула:
Мишляхъ да ѣу на оному мѣсту
Пуститъ душу.

Алип. Ты видишь; што могахъ,
Я учинихъ; немахъ куда далѣ.
Садъ се каемъ; али имао самъ
Ово предвидѣти; Каури су
Скоро сви оваки; воле вѣру
Него животъ.

Мейр. Нѣ то, мой бабо;
У Любицу онъ се залюбіо;
Врагови му одніели душу!

Алип. Да е и то, шта бы ядовала?
Болѣ овако, него другояко.
Жалость ѣе да проѣе, а остатъ ѣе
Честъ неоскврѣна. Теби лѣпой,
Одъ богатогъ и господскогъ рода
Тай Кауринъ нитъ е доличіо.
Кудъ се ружа працу у брльогъ баца?
Стави златно на магарца седло,
Самъ га стиданъ съ леѣа' своихъ смеѣе.
Ты будалу презри, заборави.

Мейр. О мой отче, бы ли ме ты хтіо
Осветити? можешъ, ако хоѣешъ.
Охъ! убий ми Каура невѣрногъ,

И тѣло му покрай рѣке баци,
Да се гладна псеѣадъ нѣмъ нахране,
Пакъ да мутна занесе га вода.

Али. Ал' Бога ти, Мейримо, не лудуй.

Я ти рекохъ, презри га; о нѣму

Ніе вредно ни да мислишъ више,

А камо ли іомтъ да бесѣдимо.

Доста у Босни турске е господе,

У нѣой лѣпихъ на изборъ момака;

Између-нѣихъ бирай когъ ти драго.

Ніе едногъ кои за те не бы

Потрошіо полакъ свога блага,

Или на средъ юначкога поля

На бриткой те отимао сабљи.

Бирай дакле, као што ти рекохъ;

Кадъ изберешъ своему бабу кажи;

За когъ кажешъ, онъ одказат' неће.

То быт' ће ти osveta найболя.

Мейр. Та osveta была бы мом' срдцу

Колико годъ и у сухо грло

Капля воде.

Али. Али другой, кѣрце,

Одъ мене се садъ надати немой.

Сада ніе osvetaма врѣме.

И у мени, саслушавъ га, б'яше

Крв' изъ срдца плюснула у главу,

Теръ ми се е савъ свѣтъ окренуо.

Али разумъ надяча ми срдце,

Пакъ га пустихъ жива и слободна.

Не, садъ ніе osvetaма врѣме.

Мейр. (у себи) И несреѣна быт' љу у свакому?

Хо, одъ себе дакле покушат' љу.

(гласно) Што ми рече, промислит' љу бабо,

Пакъ љу скоро да ти одговоримъ.

Али. Дуга мисо, хрѣва работа;

Мы іомтъ данасъ можемо то свршит'.

Три юнака просе те; на нѣма
Све е што годъ двоячко срдце
Зажелити може. У свой Босни
Ніе наѣи четвртога такогъ.
Узми едногъ, а два да одстранимъ.

Мейр. (устаюѣи рѣшительно) Кои одъ нѣхъ наиболѣй
е юнакъ,

Срдца смѣла, а деснице яке,
Хитра ума, а одлучна духа?

Алип. То е Османъ, синъ Бишћанскогъ наше.

Мейр. (укроѣаваюѣи се) Было нѣга, было кога другогъ,
За три дана я ѣу да изберемъ.

Алип. Ал' е дуго чекати толико.

Мейр. Ово врѣме треба да ми пустишъ;
Посве ми е нужно
Мое срдце да свой болъ преболи.

Алип. Нека буде; даемъ ти три дана;
Четвртый ѣу по одговоръ доѣи. (одлази)

Позоръ бданаестый.

Мейрима и Шерифа.

Мейр. (отвараюѣи една врата) О Шерифо, не было те,
гдѣ си?

Шер. (излазеѣи хитно) Госпоѣице; . . . ну шта ти е?
Блѣда си у лицу како никадъ.

Мейр. Есамъ блѣда и блѣѣа ѣу быти.
Три дни само іошѣтъ предъ собомъ имамъ,
Три дни да се осветимъ, пакъ умремъ.

Шер. Кое те е попало зло ново?

Мейр. Алипаша зна за любовъ мою.

Шер. У езикъ се угризла, шта кажешъ?!

Мейр. Мало пріе на нѣговъ е позивъ
Живанъ овдѣ дошо; ту скривена
Я самъ све слушала.

Шер. Пронадосмо.

Мейр. Отацъ му е покланяо мене,
И узъ мене све што има блага,
Само да се потурчи.

Шер. Шта! е ли
То могуће? . . . а онъ?

Мейр. Онъ не хтѣде.

Шер. Не хтѣде?! . . . о зашто?!

Мейр. Зашто нема

У Кауру вѣре. Я разабрахъ
Изъ нѣговихъ рѣчій да му више
Къ срдцу прія Любица одъ мене.
То самъ теби већъ я говорила.

Шер. Живимъ огнѣмъ, Богъ да, изгоріо!

Мейр. Чуй, я хоћу да му се осветимъ.
Мене проси синъ Бишћанскогъ паше
Съ двоицомъ јоштъ другомъ. Отацъ хоће
Да ме да едному; ал' на волю
Остави ми за три дана изборъ.
Ты потайно, како уз-знашъ, приђи
Къ Бишћанину, кои, кажу, да е
Тврдъ на срдцу момакъ, и гласъ нѣму
Одъ мене понеси, да едино
Намѣра е моя поћ' за добро
Покушаногъ на гласу јунака,
Кои смакне Каура најболѣгъ.
Онъ ако е јунакъ тай, некъ зовне
Живана на мегданъ. Мейрима е
Само главе Живанове плата.

Шер. Шта то велишъ!

Мейр. Иди.

Шер. Послушат' ћу.

Али . . . промисли се добро; скоро
Каят' ѣшъ се, и проклянут' мене
Гдѣ послушахъ. Нѣга да дашъ убит',
Пакъ загрлишъ нѣговогъ убицу!?

Мейр. Охъ есть, убит' нѣга, убити га;
То едно я желимъ, то я хоу.

Шер. Ал' ако бы Бишѣанинъ у мѣсто
Да убіе, самъ остао убѣнъ,
Теръ на жалость твою здравъ у брда
И весео умако ти Живанъ?

Мейр. Охъ ты си мой ѣаво; ты измишляшъ
Чимъ да грѣ мучишъ ме.

Шер. Ал' то се
Догодити може; то бы лако
И догодило се. У првому
Твомъ ярости маху ты си слѣпа,
Теръ ни мало не размишляшъ. Дедеръ
Утишай се, пакъ о цѣлой ствари
Да заедно болъ разсудимо.
Веѣъ тимъ што се приволю наша
Да те уда за потурченяка
Запрѣка е главна уклонѣна.
Садъ остае Живанъ. Што онъ одма
Не пристаде, ты одма ѣешъ нѣму
Радити о глави? . . . О Мейримо,
Камо ти е паметъ?

Свакому е мѣнят' вѣру тяжело,
И тяжело е дѣлит' с' одъ свогъ рода,
А Живану теже нег' икому.
Шер. Я му сердце знадемъ; алъ знамъ опетъ
И у сердцу рану понайлюу.
Мейр. Родъ онъ любви; ну надъ родомъ тебе.
У то рану пусти да му дирнемъ,
Пакъ ако га не добіемъ скоро,
Излій на ме сву освету свою.

Мейр. Зашто мене средъ кровавогъ пута

Зауставляшъ, и срдце ми мекшашъ,
И опетъ ме на надежду враћашъ? . . .
Юхъ; за право садъ людима даемъ
Што насъ коре да смо слаба духа.

Шер. Дакле одустаешъ?

Мейр. А колико
Времена ти треба да извршишъ
Што обећа? више одъ три дана
Ни я сама немамъ.

Шер. То е мало; . . .

Требатъ ће ти молбомъ ил' преваромъ
Измамити дужій рокъ одъ отца.

Мейр. Ал' за три дни, или петъ найвише
И вѣнчанъ Живаново бытъ ће.
Не, залуду ты ме нѣхашъ надомъ,
Я не могу надати се ничемъ.

Шер. (мисли) Чуй; . . . Любицу морамо уклонитъ.

Мейр. Ню уклонитъ?! . . . добра мисо! . . . дойсто
Добра мисо.

Шер. Ну како?

Мейр. Поднеси
Условіе мое Бишћанину
Да ню отме, теръ однесе тако
На далеко гдѣ већъ нико нѣный
Неће моћи да е нађе.

Шер. Красно.

Ал' изъ кога узрока ћу рећи
Да си тако на дѣвойку кивна?

Мейр. Реци узрокъ кои годъ ти драго;
Реци нѣму, а слагати нећешъ,
Да ме она люто уврѣдила,
Теръ да самъ се пророкомъ заклела
Да се нећу удомити докъ ме
Мой заручникъ не бы осветіо.

Шер. Али шта ће съ нѣомъ учинитъ? гдѣ ће
Одвести е тако?

Мейр.

Некъ е прода,
Некъ у рѣку утопи е, или
Устрѣля изъ пушке, некъ найпосле
Учини што хоће;
Само да се съ Живаномъ не вѣнча,
Разумѣшъ ли? да се съ нѣимъ не вѣнча;
Иди; я те съ одговоромъ чекамъ.

Позоръ дванаестый.

Мейрима сама.

Болѣ ню, охъ болѣ; . . . нека само
Нѣ нестане, а за нѣга увѣкъ
На врѣме самъ; . . . болѣ ню. Пакъ ако
Онъ е доисто любви, охъ, овимъ ће
Ранѣнъ бити у средъ живогъ срдца;
Ако е не любви, баремъ бытъ ъу
Запрѣку му едну уклонила,
Теръ ће лакше да се врати къ мени.
Ну Бишѣанинъ кадъ съ отмице дође,
И заиште
Да испунимъ обеѣанѣ свое? . . .
Нек' одъ мене несреѣна га носи;
Буди како, преварити ъу га.

(одлази замашито; пада завѣса.)

РАЗДѢЛЬ ДРУГІЙ.

Позоръ Первый.

Планинскій предѣлъ — Хайдуци съѣде на около, и свршую
свой ручакъ. Главни су:

Радашъ, Станиша, Якша, Цвіянъ, Милушинъ и Вукъ.

Рад. Лопата е за Станишу; старый
Онъ е врачаръ; додай му е, Якшо.

Стан. Ей мани се лопате; већъ по нъой
Врачаю и дѣца.

Якша. (даюћи му лопату) Ништа за то;
И ты де привири; неће на ню
Испадсти ти очи.

Стан. (гледаюћи крозь лопату) Богъ и душа!
Погодит'ће вѣштичина стара!
Година е плодна; али виѣамъ
По лопати црвенихъ трагова;
Быт'ће боя; браћо, да сте справни.

Цвіянъ. Данашній те светый Іованъ чуо!
Еръ овако у покою дугомъ
Живѣти се не да; скоро ћемо
Одучит' се одъ пушке и ножа.

Мил. Одъ мене ти дукать, ако будешъ
Погодіо.

Стан. Хватамъ те у рѣчи;
А сви да сте добри намъ свѣдоци...
Вѣштица се неће преварити.

Рад. Ну о каквой вѣштици то соборишъ?

Стан. Не рече ли мало пріе да самъ
Старый врачаръ? е башъ право рече.
Съ вѣштицамъ самъ увѣкъ мѣшао се,
Пакъ и синоѣтъ врагъ м' однесе къ единой
Тамо доле у оближнѣмъ селу;
Брѣ, к'о што ѣе познато вамъ быти,
У очи се светого Іована
Понайболѣ врача. Никадѣ пріе
Та вражія бака не б'яше ме
Видѣла, ни чула. Чимъ приступимъ,
Лисичіймъ очма измѣри ме,
И на себи премда великога
Неимахъ оруж'я, одма рече:
Ты си хайдукъ; ноѣасъ я те чекахъ.

Рад. Айд', не лажи.

Стан. Бсть, крста ми!

Вукъ. Кажи

Шта бы далѣ.

Мил. Кажи врачарию.

Стан. Найпріе изнесе прам' мѣсецу
Бданѣ пехаръ воде,
Пакъ на ватри олова разтопи,
Пакъ три пута, самъ врагъ знаде кою,
Рѣчь изрече, и у воду брзо
Разтоплѣно олово изліе.
На дну судка тадѣ предѣ очма нашимъ
Правя зася зачучаста сабля,
А множина до нѣ свѣтлы зрна.
Шта то значи? упитамъ; а она:
„Ей за тебе добра среѣна, побро;
Сабля знакъ е боя; а што су се
Оно до нѣ свѣтла зрна слегла,
То ѣе богатѣ да ти плѣнѣ западе.
Ну и болѣ да видимо амо.“ —
У куѣу ме за собомъ повуче.

Средъ огньишта горѣла в ватра;
 На ню стави еданъ кото съ водомъ,
 А у воду до три снопа траве;
 Сваке б'яше, баделя' найвише.
 Ньима пріе одсѣкла в главе.
 За тимъ некомъ намаже се масти,
 Кажу да в одъ змійне жуѣи,
 Просу косе црвене низъ плеѣа,
 Пакъ шибикомъ у лѣвой руци
 Пруженой путъ котла, трчат' узме
 На около тако вратоломно
 Да и врагу найвѣштиѣмъ, мислимъ,
 Быо бы се завртіо мозакъ.
 Мени се в учинило као
 Да све шкодне виле, бабаяге,
 И вампири и лесоньи грдни,
 И што годъ в нечисты духова',
 Да сви за ньомъ тадъ се котрляю.
 Сведохъ очи к'о да ѣхъ не спазимъ.
 Ал' изненадъ незнамъ одкудъ, како,
 Вельомъ шушньомъ високъ пламъ изкочи,
 Савъ обастре кото и прогута;
 А вѣштица као помамлѣна
 Иза нѣга викаше: „хайдуче,
 То в пламенъ пушака' планинскихъ;
 Я по нѣму видимъ гори доли
 Людске главе гдѣ к'о искре скачу.“
 Прекрстимъ се, и побѣгнемъ; али
 Замномъ бака; тадъ іой бацимъ дукать,
 И бѣж' болѣ. — Ты ѣнешъ, Милутине,
 Накнадит' ми трошакъ.

Мил. Дай ты боя;

А што рекохъ никадъ не порекохъ.

Якша. (узимлюѣи пехаръ вина) У бакино здравлѣ!

Рад. Право имашъ;

Башъ іой лѣна наздравица иде.

Вукъ. Свакъ да нѣ у нѣзино име.

Якша. Колико она баделѣвихъ глава,
Одсѣкла е, толико и свакій
Између-насъ одсѣкао турскихъ!

Многи. Аминъ, Якшо.

Якша. Колико е нѣой зрнаца' было
У дну судка, толико и сваком'
Скоро было дуката' у шпагу! *)

Вукъ. Никуда болъ.

Рад. Живіо намъ Якша!

Мил. Живѣли хайдуци, гдѣ годъ были;

Сшан. Помого їхъ светый Іованъ!

Сви Аминъ!

(Шю сви. За тимъ неки лѣгаю по трави,
Други запалюю чибукѣ; неки устаю и гледаю
помльиво на околѣ: многи одлазе съ позоришта.)

Рад. Нудеръ, Милутине, Станиша е
Казивао нама чаролія',
Наздравицу напіо е Якша,
А ты да намъ попѣвашъ узъ гусле.

Мил. Дайте, гдѣ су? и воля ме сада.

Вукъ. (Злобно) О, пѣваню онъ е вѣштъ.

Мил. Я есамъ;

Знамъ тетивомъ вѣшто руковати,
Побро Вуче, а и сабљомъ нешто.

(гуди найпріе, пакъ пѣва)

Ой лѣпъ ли е тай хайдучкій животъ!

На вреима живѣти планина',

Ближе неба и жаркога сунца;

Гдѣ на златнимъ сѣдећ' облацима

Воздухъ плове облакинѣ виле,

И просиплю на юнаке срећу.

Овдѣ човѣкъ нема господара;

*) Шпагъ значи што и цепъ; она е управъ србека, а ова турска рѣчь.

Не бои се никогѣ до Бога;
 Слободанъ е, безбѣданъ, поноситъ,
 Кано сивый подъ облацимъ оро.
 Ой лѣпъ ли е тай хайдучкій животъ!
 Кадъ се небо сво приломъ застре,
 Гледатъ гдѣно себи више главе
 Играю се огнѣвите мунѣ;
 Слушатъ гдѣно себи на около
 К'о помамни громови ти ричу;
 Чутъ планину себи подъ ногама
 Гдѣ се кано изъ темеля люля;
 А ты на нѣой посредъ тихъ страхоѣа,
 Пѣватъ пѣсму юначку на гусламъ.

Ой лѣпъ ли е тай хайдучкій животъ!
 Сврхъ планине к'о бурія падети
 На дворове турекіехъ спаія;
 Спаинине одсѣдати главе,
 Заплѣнити све нѣихово благо,
 А узъ благо младе спаійнице;
 Пакъ іймъ дворе огнѣмъ изгорѣти,
 Да проклетогъ не остане трага,
 И вратятъ се, посѣи, у планину
 Ой лѣпъ ли е тай хайдучкій животъ!

Рад. Милутине, изъ твоега грла
 Мислю бы вилинъ гласъ излази.

Вукъ. Море момче, некъ постоишъ мало
 Меѣу нама, и гдѣ што покушашъ,
 Пакъ ће скоро тай хайдучкій животъ
 И плаина ова чаровита,
 У кою си тако садъ залюблѣнъ,
 Као пако омрзнути теби.

Цвѣянь. Хайдуцима тежко е до душе;
 Ал' и досга казао е право;
 Брѣ, свеца ми, то е веля радость
 Зла чинити спаіама клетимъ.

Вай! я мому іошъ се не осветихъ.

Мил. А какве е задао ти яде?

Цвѣянъ. Грде, нѣму Богъ вратио грѣихъ!

Незнамъ на ме што біяше киванъ.

Мил. Едномъ вола найболѣгъ ми неста;

Никмъ. Тражећи га на све стране,

Опазимъ га међу спаиннима.

Свой волъ хоћу да одуземъ, али

Вукъ. Спаия ме одатѣра батомъ.

Радъ. Я Кадіи одохъ, сво ми село

Мил. Свѣдочи за мене; ну христ'янска

Свѣдочба не врѣди прот' турчина,

Свѣд. Те волъ нѣму к'о своіина оста.

Двіе за тимъ године я узехъ

Кућу зидат'. Повећа родбина,

Требаше ми повећа и кућа.

Радъ. Спаия е попреко гледаше.

Кадъ ето ти одну ноћъ пласть сѣна,

Што до куће б'яше, ужеже се.

У прахъ оде и сѣно и кућа.

Мил. Тадъ одъ лютогъ яда сузе пролихъ;

Вукъ. И заклехъ се, да ме свакъ ту чуо,

Мил. Кадъ годъ было да ѣу се осветиг'.

То спаия зачу, теръ ми отме

Мужко дѣте одъ десетъ година,

Да га држи таоцемъ кодъ себе.

Жалостно му таочство и црно!

Бащи дѣте у тамницу; ту га

И маміо

И мучіо, докъ га потурчіо.

Дѣте у турке, отаць у хайдуке.

За еднога дванаестъ самъ вола

Одъ спаие отео до сада;

За пласть сѣна и за кућу

Шестъ пластова', и троя чардака,

Богу хвала, срећно му изгорѣхъ.

Ал' за сина іоштъ се не осветихъ;
А нѣга ми не изплати друго
Ванъ спаина глава. Докле ову
Одсѣчену не стресемъ у руци,
Пакъ о землю нѣомъ не дупимъ, дотле
Я не броимъ да самъ с' осветію.

Рад. Ты, крста ми, дуго с' и трпію.

Я ніесамъ ни еданъ тренутакъ:
Одма вратихъ жао за срамоту. —
Славили смо мѣстнога свечара;
И повели стопрвѣ б'ясмо коло,
Кадъ ето ти одъ некле на коню
Кониле оно Асанбега дође.
Ту предъ црквомъ разапне свой шаторъ,
Пакъ повикне: „нудеръ донесите
Обѣдъ*) мени и момцима моимъ.“
Не б'яше намъ мило; ал' дон'есмо.
Почемъ ту се као прасадъ наждру,
Опетъ викне пѣный бегъ: „бре раію,
Шта пред-а-мноу разпустисте коло?
Играйте га, и я да уживамъ.“
Волѣли бы были не играт' га,
Ал' и опетъ коло ухватисмо.
Бегъ погледа, пакъ своима рече:
„Доведите найлѣишу дѣвойку
Што ту игра, мени подъ шаторе.“
То чуюћи свакій одъ насъ оста
На свомъ мѣсту као окаменѣнъ.
Момци одма у коло улете
И дѣвойку едну сграбе да е
Силомъ къ Бегу вуку.
Я погледахъ дрхѣх' по дружини.
Неко къ земљи оборію очи,
Некомъ сузе удрише низъ образъ,

*) Ручакъ. —

А зубима неко страшно шкрипи.
Ал' у мени проврела крв' жива.
Планухъ, скочихъ на едно ймъ момче,
Уграбихъ му изненада ноже,
Теръ оборимъ мртва на тле *) бега.
Уплашени момци разбѣгну се
На све стране, а я на планину.

Мил. Да т' е света, о Радате, руна! —
Изъ инада я се похайдучихъ.
Яхао самъ едномъ изванъ града.
Ето врага, прама мени яше
Еданъ турчинъ; надувано люде.
Чимъ се еданъ къ другомъ примакосмо,
„Сяши море“ срдито ми викне.
Зн'о самъ добро за обичай клетый,
Ал' ми увѣкъ чиню се стиданъ;
Теръ съ рамена сврнувъ хитно пушку,
„Юкъ одвикнемъ, яши напредъ, туре;
Има доста за обое пута.
Юштъ не біяхъ добро ни изреко,
А онъ на ме веѣ потрч'о бѣсно,
Тргнувъ малу иза паса пушку.
Дочекамъ га, у з'о часъ за нѣга,
И са своіомъ преврвutomъ пушкомъ
Ударивъ га управъ по тѣмену,
Полумртва оставимъ на путу.

Вукъ. Теръ меѣу-насъ доѣе да к'о хайдукъ
Често патишъ и гладомъ и жеѣомъ,
Тежкомъ зимомъ, а вруѣномъ тежомъ,
Обноѣъ неспишъ, обданъ немируешъ,
Да се вучешъ по горама, по шумама,
Садъ нападашъ, а садъ к'о зецъ бѣжишъ

*) На тле, на землю. Тако свудъ по Далмаціи говори народъ.

Свеѣъ*) се боришъ, свѣчешъ, колѣшъ, палишъ.
То е, боланъ, нашъ хайдучкій животъ.
Ніе л' болъ подъ майчинимъ кровомъ
Тихо ноѣитъ, и данити тихо,
И играти коло съ дѣвойкама?

Мил. (гнѣвно) А кудъ, море, тимъ рѣчица цияшъ?
Све единако шта ме ты задѣвашъ?
Или цѣнишъ да младъ, к'о я, човѣкъ
За такога бркатогъ не врѣди?
Бре, почуй ме: у никаквомъ дѣлу
Юначкому небу ти уступитъ.
Гдѣ годъ удрешъ, удрити бу и я;
Докле годъ се ты каменомъ бацашъ,
Вѣре ми бу и я добацитъ се:
Колико годъ ты поскочишъ скокомъ,
Ево и я поскочити хоу.
Пакъ іоштъ, боланъ, е л' те воля самномъ
Ухватитъ се на юначке преи,
Ак' я тебе под-а-се не стѣрамъ,
Ты, Бога ми, неѣеши мене никадъ,
Башъ два пута да си іоштъ толикій.

Стан. Хо хо, Вуче! чуешъ ли ты ово?

Рад. Момакъ збия тебе изазивлъ.

Якша. Шта! ил' не бы смію?

Вукъ. Еле дакле

Да намети мало научимъ га.

Хайд' овамо, дѣте; каменъ бирай

Кои ти е драго.

Мил. Ето овай.

Вукъ. А садъ меѣи првый, было тркомъ,

Или съ мѣста.

Мил. Юнаци се увѣкъ

Съ мѣста меѣу, а овако, побро.

(бацн се съ край бине унутра)

*) Свеѣъ значи свагда; у Дубровнику употреблява ову рѣчь и простой народъ.

Цвіянъ. Ю, душе ми! юначанъ е дoмeтъ.

Мил. А садъ теби просто, ако хоѣшъ,
Метатъ се и тркомъ.

Вукъ. (презрительно) Айдъ одтоле.

Да видимо е л' вѣштина моя
Некадашня изневѣрила ме. (баца се и онъ)

Рад. Шта то бы, о Вуче?

Якша. Боланъ, дѣте

Пребацило те е.

Вукъ. Та дѣтинска

Ово и естъ игра.

Цвіянъ. Брже болъ

Од-дужи се нѣму на сваканю.

Мил. Ко? онъ мени? я бы одма тада

Десну ногу себи одсѣкао.

Якша. Къ дѣлу, къ дѣлу.

Мил. Ево я ѣу съ мѣста

Да и скачемъ. (омѣра скокъ)

Хо . . . хо . . . (скаче) хопъ; а довле.

Оволико садъ ты скочи, ако

Юначка те мати породила.

Цвіянъ. Вржѣ момче! ко бы на нѣмъ реко!

Якша. Страхъ ме, Вуче, осрамотитъ ѣнѣ се.

(Вукъ скочивъ зарилъ главомъ, и падне;

Сви се грохотно смію.)

Мил. Ха, ха, пакъ башъ тако, мой юначе?

Сшан. Богме, вука надячало ягнѣ.

Вукъ. (яростанъ уставши)

Шта хихиштанѣ? *) еданъ копилане?

Када твоихъ година? я біяхъ

Скакао самъ два пута толико.

Ово нѣе никакво юнаштво,

Но вѣштина само.

Нудеръ сада после луде игре

*) Хихиштати, жестоко се смеяти.

Покушаймо праву снагу; али
Страхъ ме да те не прснемъ к'о яе
Када къ моимъ прсима те стиснемъ.

Мил. Не страши се тога; гледай само
У врлини да ти с' успореди
Мишица съ езикомъ. (хрваю се)

Рад. Држ' се, Вуче; . . . ху, држи се, боланъ.

Цвѣянъ. Немой да те дѣтетина свали.

Якша. Ха ха, тако, Милутине, тако.

Сшан. Бре недай се.

Цвѣянъ. Вѣшто момче! гледай
Око нѣга увія се хитро
Као змѣя Ево главе мое
Ако га не свали.

Сшан. Еле, еле,
О юнаци; милина е дойста
Гледати васъ.

Рад. Яче, Вуче, яче.

Сви. Ю! Вукъ падне!
(Вукъ паднувъ, повлачи за собомъ Милутина.)

Вукъ. Падосмо обоица.

Мил. Лажешъ; я самъ оборіо тебе,
А ты си ме само повукао.

Вукъ. Нудеръ садъ ты устай; изтргни се,
Ако можешъ, изъ наручя мога.
(хрвајући се валяю се по земљи)

Мил. Пусти косе; биешъ се к'о жена.
Пусти косе, кажемъ, еръ иначе
Скршит'ѣу ти о каменъ главу.

Вукъ. (разяренъ угриза га у вратъ)
Бре, хоѣу те и зубима клати.

Мил. (изтргнувъ се устае као муня)
Богъ т' убіо! тако се ты ячишъ?
Гдѣ е мой ятаганъ? (узимлѣ ятаганъ) устай брже,
Псе погано; кадъ си жеданъ крви,
Амо ходи, бій се као човѣкъ.

Бданъ одъ насъ мора садъ ту падсти.

Цвѣянъ. Маните се тога.

Вукъ. (машући ятаганомъ) Сви далеко.

Цвѣянъ. Ал' ты баремъ не лудуй, о Вуче.

Мил. Првом' кои између-насъ стане
Разцѣлит' љу ятаганомъ главу.

(Арамбаша долази плахо, и урѣе међу њихъ,
држећи у свакој руци по еданъ самокресъ)

Ар. А я ево вамъ љу обоици
Ове пушке у прси да саснемъ
Ако само макнете се туна.

Ко е првѣй заметнуо кавгу?

Мил. Я нѣсамъ ню тражію.

Ар. Дакле

Вукъ е.

Многи. Ђсть, до душе; онъ е првѣй
Повода іой дао.

Ар. И ты тако
Свађат' љешъ се довѣк' и са свакимъ?
(То е више мени додіяло;
Бре, дай амо оружіе твое.

Вукъ. (одступаюћи) Пріе животъ него л' оружіе.

Ар. Шта науми противит' се, боланъ?

Вукъ. Я, Бога ми оружія недамъ.

Якша. (хватаюћи га одстрага за обѣ мишице)
Слушати е сила старѣшину.

Ар. Оружіе отмите одъ нѣга,
И за оно дрво вежите га,
Некъ ту мало на покорность свикне.
А ты, момче, да си простъ за сада;
Ну у напрѣдъ знай, а и сви знайте,
Ко годъ ножъ изтргне на свогъ друга,
Ко годъ мене умахъ не послуша,
Тай на мѣсту изгубит' ље главу.
Я послушность слѣпачку захтѣвамъ.
Ако она нѣ ком' по вољи,

Путь му широкъ, не задржавамъ га;
Али ко остае слушатъ мора.
Безъ послуха нѣ нигдѣ реда,
А безъ реда нигдѣ ни обстанка.

Рад. Ко долази ово?

Ар. Гле, синъ Новковъ
Са четири друга! шта ће амо?

Позоръ другій.

Живанъ са четири друга, и речени.

Ар. Коя срећа ил' несрећа, синко,
Къ намъ те води?

Жив. Помозъ Богъ, юнаци,
Здраво, Арамбашо.

Сви. Богъ помого.

Жив. Я не мишляхъ да ћу васъ ту срести.
Одкадъ старый свой станъ остависте.

Ар. Ту смо само јошть за данасъ; али
Шта ты иштешъ?

Жив. Ютросъ су ми Турци
Заробили заручницу. Срећомъ
Друмъ обознахъ коимъ ударише.
Ньихъ є до тридесетъ. Я у хитњи
Само нађохъ та четири друга,
Съ коимъ явно немогу' низъ полъ
Да потѣру водимъ, прежимъ путомъ
Претеко самъ отмичаре овдѣ
Да бусію узмемъ.

Ар. А есу ли
Јошть далеко?

Жив. До мало ће часа'
 Овдѣ стићи.
Ар. (дружиини) Ой юнаци, кѣ мени. —
 Ето тридест' турака' узѣ гору.
 Сину мога старогѣ побратима
 Отеше дѣвойку. Мы ћемо ѿхъ
 По навади дочекат' поштено.
 Нема н'еданъ изнѣсти главу.
 Ту е ниже за бусію сгодно;
 Айдемо одма, терѣ е ухватимо.
 Нико с' одѣ васѣ огласити неће
 Докѣ у кланацѣ не уђу сви Турци,
 А изѣ пушке я вамѣ знакѣ не дадемѣ.
 Почемѣ ватру будете просули,
 За саблѣ се у махѣ прихватите
 Пакѣ у Турке учините юришѣ.
 Ты, Цвіяне, са дружиномѣ своіомѣ
 Изпадни ѿмѣ на друмѣ иза леѣа;
 А ты сѣ твоіомѣ, Радате, одѣ спрѣда;
 А я ѣу ѿмѣ ударит' са стране.
 За дѣвойку некѣ се Живанѣ брине. —
 Айдмо, Якшо, и Вука одвежи, (одлазе сви)

Позорѣ Трећій.

(После краткогѣ мука чув се пуцнява и метежѣ битке. Османѣ
 бѣжи на бину, и вуче за собомѣ Любицу. За нѣмѣ Живанѣ)

Османѣ, Любица, Живанѣ; а после **Арамбаша, Якша**
 и неколико хайдука.

Жив. Залудѣ бѣжишѣ, туре; да орлова
 Имашѣ крила, утеко ми не бы.

Осм. (стае; и окренувъ свой самокресъ къ Любичинимъ преима говори)

Стой бре; ако напрѣдъ само крокнешъ,
Ако пушкомъ макнешъ, дѣвойка ће
Мртва падсти.

Люб. Ахъ! . . . Живане! . . .

Жив. Боланъ,

А шта намѣравашъ? или мислишъ
Да ћешъ се тимъ спаситъ? ако падне
Дѣвойка, и ты ћешъ до нѣ одма.

(долази Арамбаша, Якша и други хайдуди.)

Осм. Кажите ми, ко е међу вама
Петко Арамбаша?

Ар. Я самъ; шта ћешъ?

Осм. Знамъ да лютый одъ давна си хайдукъ;

Ал' о теби гласа се по Босни

Да рѣчь н'еси никадъ прекршио

Нит' Турчину, нити Каурину;

Да почемъ си едномъ задао е,

Пріе него што бы она пала

Пала б' глава са рамена' твоихъ.

Ар. Истина е; пакъ шта бы ты хтіо?

Осм. Дружина ми сва е изгинула;

То е вама доста за освету.

Дружина изгibe, ал' іошть, видишъ,

Дѣвойка е у рукама моимъ.

Я свой животъ мислимъ да одкупимъ

Нѣзвивимъ животомъ, ил' смръть свою

Нѣзиномъ осветимъ. Ты садъ бирай.

Хоћешъ ли дѣвойку? обећай ми

Да ми нико наудити неће;

Не обећашъ ли ми? ню убіямъ

Овогъ часа, а съ нѣомъ себе.

Ар. Рѣши

Ты, Живане; я свой посо свршихъ;

А садъ ово твой е.

- Жив.** Я немогу
(изглагола) Дѣвойку изпустиг'; нека му е
Порадѣ нѣ простъ животъ.
- Ар.** Иди дакле
Къ своіой кући слободно.
- Осм.** Е л' вѣра,
Арамбашо?
- Ар.** Вѣра ти е чиста;
Садъ е овдѣ твоя глава, момче,
Безъ погипе како годъ и моя.
- Осм.** Вѣру примамъ, а дѣвойку даемъ.
(Любидца пуштена трчи у Живанова наручѣ)
- Люб.** Мой Живане!
- Ар.** (Осману) Ето, мирно поѣи
Своимъ путомъ.
- Осм.** Арамбашо, дакле
Истина е што о теби кажу! . . .
Я садъ немамъ шта бы ти на споменъ
Оставио . . .
- Ар.** Какавъ споменъ? иди
- Осм.** Оружѣ не могу, ерѣ срамота
Была бы ми вратит' се изъ боя
Безъ истога; ал' те молимъ, баремъ
Меѣу собомъ мы га замѣнимъ.
- Ар.** Я оруж'я съ Турцима не мѣнямъ
Иди, и Богу великом' захвали
Гдѣ си на ме десіо се данасъ
Ал' да више никадѣ не помислишь
Отимати дѣвойку у Каура'.
(Вукъ иза едногд камена изналивъ пушку,
рани Османа у мишиду.)
- Осм.** Хо, хо!
- Ар.** Ко бы оно?
- Осм.** Ранише ме.
Срамъ те было, Арамбаша Петко,
То е твоя тол' хвалѣна вѣра?

Ар. (трѣи путъ камена одкле се димъ види;
Вукъ на то бѣжи) Копилане, у з'о часъ по тебе.

Држи. (изнамоу на нѣга самокресъ)

Ед. хайд. У средъ лежа'

Якша. Оста мртавъ.

Ар. Пасъ некъ липше. Я самъ остарио

Безъ срамоте; а он да ми сада

(Баца кало на поштеныи образъ?)

(хайдуцима) Нека ово буде примѣръ вама.

Вѣра моя и ваша е вѣра;

Ко ню крши, крши съ нѣомъ свой животъ.

(Осману) Момче, твоя рана нѣ тежка.

Иди и своимъ кажи да самъ исту

Я собственомъ осветио рукомъ.

У дружини Петка арамбаше

Десио се еданъ вѣроломникъ,

Али тога нестало е умахъ. (Османъ одлази.)

Новко. (Османъ одлази.)

Туркоу са неколико людѣи, и речени.

Нѣтъ едѣнъ одъ нѣхъ, да каже отъ А

А хайдукъ едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Да едѣнъ, да каже отъ А

Позоръ Четвртій.

Новко са неколико людѣи, и речени.

(Новко и Арамбаша любе се.)

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

То едѣнъ, да каже отъ А

Новко. Хвала теби, побратиме; хвала

И свимъ вама, браћо;

Дон'есте намъ помоћъ ненадану.

Врло самъ се боя' за Живана,

Теръ похитихъ за нѣимъ съ неколико

Юштъ другова'. Уђемо у кланацъ

А кадъ тамо већъ све довршено. —

Садъ ты, синко, вратити се можешъ

Съ Любицомъ безъ страха. Пріе негъ самъ

Кренуо за то тобомъ, поѣохъ часомъ
 Къ Алипаши, да му случай кажемъ.
 Онъ самъ жели да све до еднога
 Изсѣчемо отмичаре. — Петко,
 То единый правичанъ е Турчинъ
 У свой Босни. — Ну я имамъ да се
 Разговоримъ съ тобомъ.
 Дружину удали. — Иди синко. (Сви одлазе)

Позоръ Петый.

Новко. и Арамбаша. (сѣдаю на траву)

Новко. Петко, докъ смо мы іошт момчадъ были,
 Саняли смо едно дѣло свето;
 А то дѣло, да отачбу свою
 Избавимо одъ турскога ярма,
 Одъ найгрѣгъ што бы икадъ, брате.
 Мы санясмо, пакъ то санъ и оста;
 Остарисмо, сна не изпунисмо.
 Ал' што човѣкъ за свогъ млаѣгъ вѣка
 Не учини, деси му се кадгодъ
 То учинитъ у старости своіой,
 Кадъ на плочу гроба свогъ веѣъ стане;
 Теръ са исте метне потомцима
 Име свое да га благосивлю.
 Реци мени, Петко арамбашо,
 Старый друже, и мой побратиме,
 Бси л' истый кои онда б'яше?
Ар. Ты мой животъ дакле заборави?
 Я ѣу теби да га опоменемъ.
 У юначкой Шумадій кадъ се

Подигнуо силный Караѳорђе,
 (подиже капу съ главе, а очи къ небесама)
 (Богъ му дао светой души покой,
 Више нема онакихъ юнака'),
 Я одлетихъ одма преко Дрине,
 И воевахъ деветъ годиница'.
 Тамъ и остахъ догодъ Караѳорђу
 Свѣтла глава съ рамена не падне,
 Издайнички у сну оборена
 Юхъ срамоте! одъ сръбјанске руке.
 Тадъ изъ црне Шумадиѣ одохъ;
 А не одохъ, већъ побѣгохъ управъ,
 Као што бы бѣжао изъ пакла;
 Срѣ та земля наквашена крвлю
 Племенитогъ свогъ избавителя
 К'о проклета чиняше се мени.
 Вративъ се у Босну нити могохъ
 Нити хтѣдохъ опетъ подвргнутъ се
 Турской самовольи;
 Негъ одабрахъ за свой станъ планину,
 А хайдуке за другове свое,
 Да обранимъ неяке одъ якихъ,
 Да осветимъ неволь Христ'яна'
 Да изтрѣбимъ едного по едного
 Све найлюѣе ныне крвошѣ;
 Чекаюћи е да л' бы меѣутимъ
 Гласъ слободе одкудъ зазвекнуо.
 Одъ чеканя и наданя тога
 Юштъ и сада я едино живимъ,
 А ты мене пыташъ, е да ли самъ
 Истый какавъ и одирѣ бѣяхъ!

Новко. Што си чеко, то си и дочеко.
 Већъ е врагу догорѣла свѣћа.
 Већъ пропада поганый Мухамедъ
 Собственномъ се убѣяюћ' рукомъ.
 Пси никако немогу мироватъ;

Ако другогъ немаю да колю,
А они се колю међу собомъ.
Данасъ сутра, арабаша Петко,
Имати ћешъ, Богме, и шта да слушаешъ,
Шта да гледаешъ, шта да послушаешъ.
Мрцнявиномъ ударатъ ће земля,
Доста хране бытъ ће гавранима.
Но ты само да си намъ приправанъ.

Ар. Я самъ и садъ ако е до нужде;
Но боимъ се да се ты не шалишъ.
Ак' е шала не было ти просто,
Што м' у срдцу живе ране врѣшашъ.

Новко. Каква шала? да ли смо мы дѣца?
Я ти кажемъ што бытъ има скоро.
Самоволя босанскихъ Турака'
Султану е више додѣла;
Теръ е дао заповѣсть везиру
Да ихъ едномъ за свакадъ покори,
Или да ихъ сатре до изтраге,
Али везиръ мало войске има
У Травнику, а добитъ е сада
Неможе одъ никудъ, треба бо
И на другимъ странамъ царевине,
Гдѣ се, кажу, пламъ немира явля.
Тимъ везиру друго не остае
Ванъ да раю у помоћъ позове.
Већъ устанакъ онъ е приправіо;
Само іоштъ ће почекати мало
Е да ли бы Турци къ себи дошли,
И новомъ се повргли ферману.
Али тому ніе ни прилике;
Рата бытъ ће, к'о и сутра дана
Изъ Травника знакъ чекамо само,
Пакъ на турке да свудъ устанемо.
Него ты се, Петко, договори
Са осталимъ четама хайдучкимъ,

Све ће теби подвргнут' се радо,
Пакъ да Туркомъ пресѣчете друме
Крозъ планине, како не бы могли
У велике гомиле се стицат',
И на помоћъ едни другим' ићи.
Тако ћете намъ олакшат' посо.

Ар. Пакъ шта ћете быт' доби́ли тиме?
Едномъ врагу сло́мит' ћете ро́ге,
А другій ће на вратъ вамъ узяхат';
Роблѣ были, и остали роблѣ.

Новко. Али ћешъ ми то признати баремъ
Да е болѣ триѣт' едногъ врага,
Болѣ одногъ него два уедно.
Нека народъ понайпріе мало
Одъ мѣштаныхъ Турака' одахне,
Нека почне дисат' слободніе,
И посмѣло гледат' іймъ у очи,
Пака за тимъ што годъ срећа даде.
Вальда ни Богъ по све вѣке ніе
Баціо се каменомъ на Босну.

Ар. Кадъ се почне, треба и свршити
Нау́ми ли машити се саблѣ?
Ил' пресѣци, ил' е не извлаци.
Найгора е работа на полакъ.

Новко. Све ић' мора временомъ и редомъ;
Не бы никадъ дана безъ зорице,
Ни зорице пр'е ситне данице.
Малый оро жели у висину;
Има волѣ, али нема снаге,
Теръ и ако съ гнѣзда свога прхне,
Паднувъ доле, о кршъ разирсене се.
Бошняци су јошт орлови мали.

Ар. А я мислимъ да су нѣима крила
Већъ дорасла за слободанъ полетъ.
Али болѣ у тому ты видишъ;
Я самъ само пушки вѣштъ и саблѣ.

Умъ у тебе, десница у мене;
 Но умъ свудъ е и свеѣъ за заповѣдъ,
 А десница за извршай само.
 За то казуй, о мой побратиме;
 Што годъ кажешъ, и како годъ кажешъ,
 Я потанко све ѣу да урадимъ.

Новко. Мудро сборишъ, и радитъ ѣнешъ мудро.

А у мене можешъ поуздатъ се.

Нама треба помагатъ султану

Кадъ онъ бѣе наше крвопѣе.

Битъ ѣе болъ колико годъ буде.

Изъ глиба се извучимо найпрѣе,

А за тиме глибаву хальину

Лако ѣемо سباцити са себе —

Да знашъ дакле. Чимъ везировъ човѣкъ

Заповѣсть донесе, я ѣу съ нѣиме

Сву Височку нахѣю да дигнемъ;

А други ѣе и нахѣе друге.

Веѣъ договоръ имамъ са старцима,

Ну крѣмо іоштъ све одъ момчади

И критъ ѣемо до устанка самогъ.

Ты сакуни подъ заповѣсть свою

Све хайдуке, и држи іѣхъ справне,

Али боя нигдѣ не замеѣи

Догодъ моя изъ средъ Високога

Гласна пушка бой ти не огласи. (устаю)

Ар. Поѣи съ Богомъ, и спокойнѣ буди.

Одма сутра преко гора' идемъ

Да приправимъ и разредимъ чете.

Докъ се вратимъ, на мое ѣе мѣсто

Цвѣянъ овдѣ остатъ са дружиномъ,

Ако узтреба, да ти е на руци. —

Некъ се почне све по твоіой мисли,

Ко зна да се не сврши по моіой.

Замутимо, пакъ што было, воду!

Понайвише изъ мутне се воде

Виѣа рѣба' големѣхъ извуѣи.

Новко. За будуѣностъ шта да бринемо се?

Мы мѣслили ма шта и хотѣли,

Вишнѣа мѣсо сбытѣе се само. —

Ар. (рукуѣи се съ нимъ) Средъ височкогъ поля

Ил' ѣмо се грлит' добитници,

Или ѣмо оставити главе.

Позоръ Шестый.

(Соба у конаку Алипашиномъ)

Алипаша самъ. (Држи едно писмо и чита)

„Сада нѣе опѣраню врѣме.“

(дѣже очѣ съ писма и говори)

Да Богме да нѣе;

Ет' Мостарацъ као и я мѣсли. —

(опетъ чита) „Смрадъ ми некѣй допѣре до носа;

„А то смрадъ е раевогъ устанка.“

(говори са собомъ) И нѣм' дакле! дакле я не

санѣамъ. —

(чита далѣ) „Али коя неѣѣена рука

„То приправля? кои но су люди

„Меѣу раѣомъ орудѣе главно?“

(опетъ говори) Ха лѣсица! сумнѣа на везѣра,

Ал' се боѣ да га именуе;

Јоштъ у мени нема сасѣѣимъ вѣре.

(продужаѣа читаѣ) „У тоѣ сумнѣи не бы л' до-

бро было

„Да све кмете одма похѣатамо,

„Теръ устанакъ да преѣухѣтрѣмо?“

(по дугомъ размишлѣѣню)

Требало бы по своей Босни вѣшто
 То свршити едногъ истогъ дана;
 А нѣ могуће; нити доста
 За договоръ времена имамо,
 Нити пуге слоге;... а да само
 На краима некимъ започне се,
 Башъ изъ тога побуна бы обшта
 Родила се,
 Да садъ о нъой рая и не мисли. —
 (Свѣя писмо, и шећући се говори:)
 Не, не зайсто; мироватъ е болъ
 Съ Христ'янима,
 А везира вѣшто успавати,
 Да бурію на насъ не разузда.
 То е моя намѣра. Узъ мене
 Видимъ да ће пристатъ и Мостарацъ,
 А добитъу кѣркомъ Бишћанина.
 Пакъ Краина и Ерцеговина
 Кадъ се сложе са срединомъ Босне
 Да покорность изяве Султану,
 Тадъ већъ везиръ неће дизатъ раю.
 Друге стране припадстъ ће му саме.

Позоръ Седмый.

Османъ и Алипаша.

Осм. Ево мене на твой позивъ, пашо.

Алип. Купи свате, иди по дѣвойку;

Мейрима е тебе одабрала.

Тай самъ изборъ желію до ючеръ,

А данасъ ме, управъ рећи, мрзи.

И да кѣри већъ не біяхъ напредъ
Оставио сасвимъ то на волю,
Ево ти се турскомъ вѣромъ кунемъ
Ты по мени никадъ е не доби.

Осм. Вальда съ тога што каурку отехъ.

Алиш. Съ тога управъ.

Осм. Али већъ ти рекохъ:

То се сбыло само изъ инада.

Ты знашъ да су инаѣіе момци:

Рекоше ми да не сміемъ отетъ,

И я смѣдохъ, ма стало ме главу

Алиш. И съ вашего лудого инада

Погибоше тридесетъ Турака

Ко тридесетъ муха!

Ал' управо то їймъ е и ишло.

Ніе жалит' онаке будале;

Онаки намъ и копаю яму.

Осм. Свакъ се нада да ћешъ їйхъ осветитъ;
Да ћешъ баремъ съ Живаномъ на колацъ.

Алиш. Я га нећу ни погледат' криво.

Шта? на пламенъ да и улъ *) бацамъ?

Ил' не видишъ, изпале ти очи,

Да се нешто у тишини мрачной

Около-насъ бурновито справля?

Ты ніеси мого у часъ горый

Учинити ону лудорію.

Ал' за луду после дѣла рѣчи. —

Иди дакле, и кадъ готовъ будешъ

За одлазакъ, опетъ се пріяви.

Имамъ да се разговоримъ съ тобомъ.

О погиби коя намъ предстои,

И да писмо дадемъ ти за отца. — (Османъ одлази)

Инадъ!? . . . можда; а я се све боимъ

Да то б'яше света Мейрима.

*) Зейтинъ.

Позоръ Осмий.

(Една усамѣна улица у Високомъ. Мракъ е.

Шерифа подъ ячмакомъ, и *Живанъ*.)

Шер. Истина е, я нећу те варатъ;
Отмицу е она наредила,
А садъ, бѣсенећ' гдѣ іой не изпаде,
Приправля ти нове грѣ яде.
Ну што годъ се теби догодило,
О Живане, себе самогъ криви;
Ерѣ да ты си мене послушао,
И барѣ едномъ дошо къ нѣой у башту,
Да умилномъ ублажишъ е рѣчи,
Она бы се судби своіой была
Найпосле предала;
Бы жалила, ал' се не светила.
А овако мисли да си хитро
Ню варао, съ нѣоме се ругао,
Пакъ одъ еда скоро да побѣсни.

Жив. Шта ми кажешъ! тако л' она мисли!
Я варао? я се съ нѣомъ ругао?

Шер. Ако за часъ такову іой мисо
Избіемъ изъ главе,
Она одма у іоштѣ прию пада.
Саня да е Любица ти срдце
Промѣнила, нѣой га преграбила;
Терѣ у жару свога любовора
Заклинѣ се да ѣе ню сатрти;
А презире тебе к'о никога.
Ето, вели, какавъ е тай Живанъ!
Слабшегъ срдца негъ найслабша жена,
А к'о вѣтарѣ промѣнлива ума.
Вай! стидъ ме е кога самъ любила.

Жив. (дирнувъ у срѣце) Презире ме, презире ме, рече?
Стидъ е одъ мене, и любви мое?

Охъ по Бога, све бы претрпю,
Ал' то небу, то едно не могу.

Шер. Дођи дакле, съ нѣомъ се разговори,

И жестокость мысли юй угаси;

Пакъ не магла падсти юй са очи,

Теръ опетъ не упознати тебе

Каква-но те познала и пріе.

И за васъ не и за ню бытъ болъ.

Жив. (рѣшительно) У полъ ноћи я бу дођи тамо.

Шер. Право кажешъ?

Жив. Таманъ у полъ ноћи. (одлази)

Шер. Я то едно желимъ. Нека они

Заедно се на осами набу,

Срѣца не се разпирити опетъ,

Едно другомъ у наручъ падсти,

Теръ запрѣке нестати не сваке.

Али ако по несрећи каквой

Другако се негъ што мислимъ случи? . . .

Охъ, зло тада, сасвимъ зло стваръ ова

Свршитъ не се. (одлази)

Позоръ Деветый.

(Соба Мейримина.)

Мейрима сама.

Више мислимъ, а више се дивимъ!

Какве ово све една за другомъ

Несреће ме гоне!

Чимъ рѣчь дадохъ да ъу за Османа,
Мислећи га съ Любицомъ далеко,
А ето ми проклетога гласа
Да е Живанъ Любицу избавио,
А ранѣнъ се враћа натрагъ Османъ. —
Они оба садъ сватове купе; . . .
Ал', хабе ми свете,
Оба ће ѿхъ скупити залуду. —

(Шета се неколико у муку, пакъ говори)

Хитно ли е за нѡмъ одтрчао! . . .
И то само са четири друга! . . .
Онъ съ четири противъ нѡихъ тридесетъ! . . .
Кадъ у таке опасности срѣ
Већъ е сасвимъ за нѡмъ полудио. —
Охъ! да ми е имат' нѡ садъ овдѣ; . . .
Ноктима бы разтргла ѿѡ срдце,
Пакъ га нѡму бицила у образъ.

Позоръ Десетый.

Шерифа улази и скида ячмакъ. *Мейрима*.

Шер. Ноћасъ Живанъ састанакъ ти иште;
У полъ ноћи чека те у башти.

Мейр. (зачуђена) онъ! . . . састанакъ?!
(гнѣвно) какавъ већъ састанакъ?

Да ми нѣ ступио на очи;

Да одъ мене далъ бѣжи нег' бы

Одъ найлюбе змиѣ,

Еръ, тако ми единого Бога,

Ако едномъ до шака' ми дође. . . (стаѡ, пакъ слѣди)

Нека дође; ты ђешъ га у башти
Дочекати; неможе се дати
Љише сгоде да му се осветимъ.
Како буде улѣго, сва врата
Заклучатъ ђешъ за нѣмъ, пакъ явитъ ми.

Шер. (люто) Махнитице, шта си наумила!?

И я морамъ увѣкъ узбіяти
(явну) Твою бѣсну наглость? . . .
Кадъ на пола добивена теби
Доводимъ га, де га доб'ешъ сасвимъ,
Ты све жице што привезахъ кидашъ,
И обарашъ мой трудъ васколикій?

Мейр. Доста си ме обнадила пута,
Пакъ на празно увѣкъ нада падне;
Садъ већ у те не поуздаемъ се.

Шер. (блаже) Поуздай се овай путъ јоштъ само;
Прими нѣга, ал' срдачно прими.
Све ђешъ наћи на нѣговомъ срдцу,
Све што хоћешъ, ак' узумѣшъ само. —
Ал' ты шутишъ?! сумњива ту стоишъ? . . .
(рѣшительно) Одговора нећу ни да чекамъ;
Састав'ћу васъ преко волѣ твоје (одлази нагло)

(Мейрима после подугогъ размишљавања)

Мейр. Буди дакле; овай путъ јоштъ само
Да учинимъ како она вели.
Покушат'ћу све што зна и може
Људска любовъ; али јохъ нѣму
Ако залудъ покушала будемъ!
Онъ ђе ући, ал' изићи неће;
Башта моя гробъ ђе му да буде. —
То, то ми е већ одлука тврда.
Што быт има нек' све буде ноћасъ:
Смртъ ил' животъ и мени и нѣму.

*) Одлука народна е рѣчь и значи »рѣшеніе.«

Позоръ Ёданаестый.

(Башта са густимъ дрветима. Ноћъ е мркла)

Живанъ самъ.

(поступа полагаано напредъ, гледаючи сумниво на десно и лѣво, и држећи десну руку на малой пушки.)

Нигдѣ никогъ. . . . Н'есамъ им'о право
О превари што самъ посумняо.
Не познамъ ли я Мейриму? . . . она
Не бы знала ни смислит' а камо л'
Да бы издайство тако извршила.

(гледа жалостно около себе)

Већъ е давно како не бихъ овдѣ . . .
Чини ми се еданъ вѣкъ! . . . А шта самъ
Дошо сада? . . . у судбини нашої
Може ли се што измѣнит'? . . . ништа . . .
Ал' баръ нећу да іой мрзкій споментъ
Я останемъ; нећу да ме срамнимъ
Варалицомъ цѣни, да ме презре.
За то само я бую бы дошо,
Да имамъ ето глава, пакъ овдѣ ѿхъ
Све сто знао оставити. —
Неко иде . . . Шта самъ задрхтао? . . .
Као кривацъ осѣхамъ се предъ нѣомъ

Позоръ Дванаестый.

Мейрима и Живанъ. При концу Шерифа.

Мейр. (У себи) У мене су ключи свіюхъ врата' . . .

Побѣди не може. — (ослаив се узъ едно дрво) Но-
ге едва

Уздржаваю ми слабо тѣло!

Магла ми се на очи навлачи . . .

Охъ! юштѣ црня у души е мојой . . .

Мислим нѣ ни при смрти горе. —

Чини ми се ондѣ неко стои . . .

(гласно) Ђл' ту когодѣ?

Живанъ. Я самъ, (приступа къ нѣой)

Мейр. Не варамъ се . . .

Ты, Живане! . . . Хо, ето те дакле!

Благо мени гдѣ те единомъ видимъ!

Ну кой те то неволя нагна . . .

Теръ самъ овай састанакъ заиска . . .

Кои досадъ узъ све молбе мое . . .

Одбѣо си свакадѣ?

Жив. Ты знашъ льпо ту неволю мою,

Ты коя се трудишъ . . .

Како бы е више умножила . . .

С тога ево доѣохъ молит' тебе . . .

Да приклонишъ устрѣбно главу . . .

Предъ судьбиномъ, съ коіомъ нѣ борбе;

Да престанешъ оне гонит' кои . . .

Н'есу теби у ничему криви; . . .

А мене . . . да мене заборавишъ.

Мейр. Ахъ! за то си, за то само дошо?

Ал' я незнамъ о кому бѣсѣдинъ . . .

Ни чимъ престат' имамъ.

Кому и какве я задаемъ сметнѣ?

Жив. Цѣнишъ дакле да се не домишлямъ . . .

Чимъ управъ поводомъ отета . . .

Бы Любѣца?

Мейр. Ха! . . . ти домишляшъ се? . . .

Мило ми е, мило ми е зайсто . . .

То нипошто нећу ти затаят' . . .

Осману самъ себе обећала . . .

—ОН (За то само да Любицу отме;
 Брѣ я хоѣу да ти се осветимъ,
 Да ти недамъ едногъ часа мира,
 Да чемеромъ отруємъ ти сваку
 Радость кою до Любице купашъ;
 То я хоѣу, разумѣшь ли сада?

Жив. Куку! дотле промѣнила си се!

Мейр. Шта! ты мени о промѣни сборишь?

Ты кои си тако вѣроломно

Погазіо свако обеѣанъ,

Одбаціо што си пр'е тражіо,

Погрдіо што си найволіо . . .

Охъ! ты мени сборишь о промѣни?

Да те метнемъ на найгрѣе муке,

Да те овде свогъ изсѣѣи дадемъ,

То іошть ништа не бы было, ништа

Прама яду што трпимъ одъ тебе . . .

А ты си ме іошть корити дошо?

Жив. Ты одъ ока само мене судишь;

Али срдце да ми знадешъ . . . срдце!

Охъ, другако мислила бы тада.

Мейр. Я те судимъ по дѣлима твоимъ.

Шта ће рѣчи гдѣ говоре дѣла?

Жив. Често човѣкъ преко срдца ради.

Мейр. Бсть на силу; али тебе сила

Никаква не гони, до едина

Слободна ти воля

Жив. Сила яча

Гони мене негъ сабля и колацъ,

Него што е икаква тѣлесна;

А то сила савѣсти е мое.

Мейр. И безъ сумнѣ та те е навела

Да одлетишь за Любицомъ твоіом

Съ четверицомъ протива тридесетъ?

Преко срдца и онда безъ сумнѣ

Ты у торбу метнуо си главу? . . .

О невѣро, шта не кажешъ чисто,
Я, Мейримо, не любимъ те више,
Любица е зан'ела ми срдце.

Жив. Ты ме натѣруешъ да изкажемъ
Што казати не бы никадъ хтію.
Той Любици за кою ме коришъ
Знай, сто пута' смръть самъ зажелію;
Смръть ил' нъой, ил' себи;
Сто самъ пута' и то помислію
Да побѣгнемъ у хайдуке, само
Да се мрзке те женидбе манемъ;
Жив. А кадъ зачухъ да ю отеше Турци,
Тако мени свѣтлости божіе,
Я у души тому с' обрадовахъ.
Али отаць на мене посумни
Да самъ тайный отмице проводичъ,
Теръ то нешто, а нешто срамота
Да ми другій отме заручницу
За Османомъ тисне м' у потѣру.
Камо среѣна да самъ тѣраюх' га
Оставио у планини главу!

Мейр. Мало дуже кадъ бы слушала те
Опетъ бы ти, тужна, вѣровала.
Ал' не, свагда одвратио бы ме
Споменъ живый зле преваре твое. —
Юхъ! кадъ біяхъ веѣхъ успѣла дотле
Да ми отаць испунити хтѣде
Све сне мое найлѣпше, найдраже,
Ты, Живане, трго си се натрагъ!
Оставляшъ ме кадъ ме даю теби!
Вай! никада не было ти просто.

Жив. О Дѣвойко, живого ти Бога,
Узми ове пушке иза паса,
И у главу саспи ми іѣхъ обе;
Али тако мени неговори.

Мейр. Мой ѣнешъ говоръ лако заборавитъ

У наручю свое заручнице;
Тамо ће ти скоро да изчезне
Свакій споменъ жалостный изъ сердца;
Пакъ ћешъ за тимъ съ нѣомъ заедно мени
И жалости моіой сміати се.

Жив. О Мейримо, Мейримо, ты страшно
Мене мучишь.

Мейр. Али ту срамоту
Ту несрећу нећу я доживѣть.
Данъ вѣнчаня твоя данъ и мое
Смрти бытъ не; мени нишѣа друго
Изванъ смрти не остае.

Жив. (наивећимъ жаромъ) Умри
И я, я ћу съ тобомъ; а грѣхъ буди
Отцу момъ на души, кои не ме
Быти на то присиліо.

Мейр. Алъ за Бога, говоришь ли право?
Е л' могуће да ме іошть ты любишь?

Жив. О бѣднице! а када престадохъ?

Мейр. Любимо се, любовъ намъ не крате,
Можемо се навѣкъ садружити;

Мейр. Предъ нама се савъ будућій животъ
У разкоши сая,

Жив. А о смрти мы ту бесѣдимъ?

Мейр. Каква ли е то махнитость чудна?!
О Живане, ако ме не вараешь,

Іошть е врѣме да све поправимо;

Жив. Я ћу лако склонитъ Алипашу,

А Османа уклонити лакше;

Само одну ты изусти рѣшцу,

Пакъ до вѣка сретњи ћемо бити.

Мейр. (вѣша му се обѣма рукама о десну
мишицу, и узъ исту ослани главу)

Ты именовъ и благомъ могъ отца,

А юнаштвоиъ и разумомъ своимъ

Првый бытъ ћешъ у Босни господарь.

А ако е теби Босна тѣсна,
Алипаша у Стамболу доста
И чувенъ е и милованъ, пакъ ѣе
Лако Диванъ нѣговому зету
Отворити своя сѣйна врата,
Теръ ѣешъ тамо сѣдати узъ самогъ
Честитого цара.
Любавъ, благо, власть, сва добра свѣта
Я доносимъ теби, (вѣшаму се о вратъ) мой Жи-
ване,
Можешъ ли све ово да одбацышъ?

Жив. Твой гласъ, твое рѣчи, твой загрляй
Добіо бы анѣла съ небеса! — (изтргнувъ се)
Пусти мене; . . . я немогу вѣру
Да прегоримъ, . . . никако немогу.

Мейр. У памети вѣруй како хоѣшъ;
Узми само турско име на се.
Охъ, то можешъ, да то не одрекнешъ
И ты нешто, Живане, прегори;
Треба и на ме освртатъ се мало. —
Вай! ако ми іоштъ и сада мислишъ
Одбитъ молбу, прекинути наду,
Немой да ми одговарашъ, веѣъ ме
Ножемъ пріе него рѣчи убій.

Жив. (тргнувъ пушку) Неѣу тебе, но самогъ ѣу себе.
Да край едномъ свему овомъ буде;
Ерѣ, тако ми створителя Бога,
Веѣъ живѣти додяло е мени.

Мейр. (задржавъ га) Вѣра у васъ толико е яка!
Нѣой вы дивно све прегорѣвате! . . .
Куку мени! све бы и я, али
Любавъ . . . Вай, не могу само любавъ.
Предъ нѣомъ ништа не видимъ на свѣту,
Не видимъ на небу; нѣой и сама
Вѣра моя поклонитъ се мора.
Прости мени, светче Мухамеде,

Гдѣ т' оставлямъ, а крестъ на се меѣмъ. —
 О Живане, вѣра твоя сада
 И моя е; ето веѣ насъ ништа
 Не разставля; я господство, благо,
 Старогъ отца, пакъ и саму вѣру,
 Све, Живане, оставлямъ за тебе . . .
 Ну юшѣ ноѣ насъ бѣжмо за границу.

Жив. Охъ шта кажешъ! може ли то быти?! . . .
 За границу? . . . ну тамъ шта те чека? . . .
 Вай! несреѣанъ, сиромашанъ животъ.
 Не, на таковъ я те не поведохъ.

Мейр. На врѣме самъ я све предвидѣла.
 Стое тамо приправна три коня;
 Два су за насъ, треѣй е за благо
 Што ѣу узетъ одъ отца. Ево ключа
 Благайнице. Бѣжмо дакле,
 (Живанъ шути, и мисли савъ забунѣнъ.)
 Шта замишлѣнъ стоишъ? . . . охъ! шта шутишъ? . . .
 Шта уздишешъ, уела те змѣя?!

Жив. Мы се у часъ проклетый видѣсмо,
 А быо е проклетъ
 И ко насъ е првый саставіо.
 Садъ долазишъ, и то кажешъ мени,
 Почемъ другу веѣ самъ изпросіо,
 Прстеново, и одъ отмичара
 Преотео у крвавомъ бою,
 Пакъ позвао надъ тимъ и сватове? . . .
 Не одъ стида веѣ садъ не бы натрагъ
 Да под-а-многъ башъ пропада земля.
 Ванъ срамоту све триѣти могу
 (Мейрима е у најжешѣой ярости;
 теръ едва проговора.)

Мейр. О копиле, ѣаволско копиле,
 Шта не кажешъ да све триѣтъ можешъ
 Све, ванъ мене? . . . шта не кажешъ да си . . .
 Али свое погано издайство

Садъ ъеишъ овдѣ да изплатишъ главомъ.

Жив. Шта! ты врѣѣашъ? ты ми іошть и прѣтишъ? ...
Бдной теби то опростит' могу.
Сбогомъ.

Мейр. (одлази хитно) Чекай, грдый псе, да видишъ...
(виче у савъ гласъ) Гдѣ сте, Турци, у з'о часъ
уснули,

Лопови намъ уѣоше у башту.

Жив. Нудеръ врага!... охъ да си проклета!...
Люта змію, сада те познаемъ.
Треба бѣжат'.

(Онъ одлази, а Шерифа се показуе.)

Шер. Гдѣ е . . . гдѣ быт' може?
Преко зида ніе изкочію;
То е немогуће.

Жив. (враѣаюћи се) Врата су ова
Заклучана.

Шер. Живане.

Жив. Охъ, ты си?

Шер. Шта бы вама, громъ васъ ударію!
Съ васъ ѣу и я да пронадемъ сада.

Жив. Отвори ми коя годъ знашъ врата.

Шер. Све е ключе она покупила;
Веѣъ неможешъ никудъ да побѣгнешъ.

Жив. Никудъ! . . . бѣж' ты дакле; уклони се.
Кадъ изгубит' морамъ овдѣ главу,
Богме ѣу е скупо да продадемъ.

(вади свой ятаганъ и ставля га меѣу зубе,
а у сваку руку узимаѣ по едну малу пушку)

Шер. Немой тако; поппи се на дрво;
У мраку те неѣе спазит' Турци;
А почемъ се све смирило буде,
Я ѣу гледат' да те ванка пустимъ.
Хо! ето іѣхъ амо съ лучевима . . .
Брже, брже; там', на оно дрво.

Жив. Да се криемъ к'о плашива жена? . . .
Примичу се . . . садъ нѣ другако.

(Живанъ одлази да се попне на дрво.
У дальини виде се Турци гдѣ обилазе
башту буктиняма и голимъ ханџарима у рукама.)

Пада завѣса.

РАЗДѢЛЬ ТРЕТІЙ.

Позоръ Первый.

(Малый вртъ за Любичинимъ домомъ.)

Любича сама.

у одѣлу невѣсте.

Зашто онако жалостиво отаць

О Живану испытываше ме?

Или и онъ веѣтъ е опазіо

Да за мене слабо Живанъ мари?

Я се дакле н'есамъ преварила.

О за Бога, кои не бытъ тому

Злоудесный узрокъ? . . . Шта сама могла

Учинити, а веѣтъ не учинихъ

Да бы нѣму омилила мало? . . .

Све залуду; осѣхамъ да небу

Омилитъ му никадъ. О несреѣо,

Зашто си ме спопала у тому? —

Ето буле. Шта е она хтѣла

Пре вѣнчаня састати се самномъ?

Позоръ другій.

Мейрима и Любича; при сврси Живанъ.

Мейр. О дѣвойко, я те добро познамъ;
Ты не познашъ мене;
Пакъ ме за садъ нећешъ ни познати.
Овдѣ дођо да т' одкріемъ нешто,
За чимъ теби мора више быти
Него празнимъ за именомъ моимъ.

Люб. Да одкріешъ! а шта?

Мейр. (шопотомъ) Едну тайну
О твоѣмъ заручнику.

Люб. О Живану? . . .
Какву тайну? . . . ко си ты, о жно?

Мейр. Ак' ме пыташъ ко самъ, я одлазимъ.

Люб. Стани . . . казуй.

Мейр. Закуни се прие

Да никому нећешъ рећи ко е
Овдѣ быю, и сборію съ тобомъ.

Люб. Купемъ ти се.

Мейр. А садъ она врата
Да затворишъ.

Люб. (затвара врата) Ет' іѣхъ затворена.

Мейр. Реци мени, ал' истину реци,
Како Живанъ обходи се съ тобомъ?

Гледа ли те любезливимъ окомъ?

Сбори ли-ти умилятимъ гласомъ?

Едномъ рѣчи, еси ли спознала

Да те люби, да т' одъ срдца люби?

Люб. Шта ме пыташъ! зашто ме то пыташъ!?

Мейр. Ил' онъ стои одъ тебе далеко
Понайрађе? а кадъ е узъ тебе,

Стои увѣкъ брижливъ, и к'о сбунѣтъ? . . .

Не вара се око заручнице;

Ты си могла до садъ то спознати.

Люб. О мой Боже! какве су то рѣчи?

Мое срце сво си уздрмала.

Али теби шта е за тимъ стало?

Юхъ! по чему, неспана дѣвойко,

Ты улазишъ садъ у любовъ нашу?

Мейр. (нестрѣливо) Люби ли те, люби ли те? реци.

Люб. Вай! а зашто любіо ме не бы,

Кадъ я нѣга любимъ кано очи,

Кано животъ, и више нег' животъ?

Онъ за любовъ мени любовъ враѣа.

Мейр. (изванъ себе) Онъ? . . . охъ чуйте! . . . онъ

іой любовъ враѣа! . . .

Живанъ? теби? . . . о будало ядна! . . .

Знай, онъ више свою кучку люби

Него тебе, . . . свою кучку више.

Люб. Како! кучку! . . . срамне, мрзке рѣчи

Проговарашъ; . . . ал' истима нећешъ

Задріет' ми срдце. Айд' одовле.

Мейр. Онъ да тебе люби? . . . ерѣ си млада,

Ерѣ опажащъ мало руменила

На свомъ лицу, себе виломъ цѣнишъ,

Коя може очарати свакогъ?

Цѣнишъ да му морашъ быти мила;

Да при теби сваку другу мора

Онъ презрѣти, заборавит' сваку?

О будало! о будало!

Люб. Зашто

Отровъ киши изъ сваке ти рѣчи?

Зашто такимъ очима ме гледашъ?

Што ти тѣло свеколико дркѣе?

Я починѣмъ нешто разбирати;

Ал' е страшно и помислит' само.

Мейр. Какавъ отровъ? . . . ты саняшъ; а ако

Я и дрхѣмъ, одъ лютине дрхѣмъ;
Одъ лютине прамъ теби и нѣму.
Ты одъ друге дѣвойке си нѣга
Одмамила: а онъ издавъ ону,
Сада вара тебе. Така плата
И иде ти; а нѣмъ иде колацъ.

Люб. Іохъ! вара ме! шта слушати морамъ!

Мейр. (насладомъ) Ёсть, у другу одъ давна се Жи-
ванъ

Загледао, и ту любіо е,
И ту любви еднако и сада.

Съ тобомъ се е заручіо, само
Да угоди отцу; али срдце

Нѣгово ѣе оетатъ увѣкъ вѣрно
Оной другой . . . разумѣшь ли? оной.

Ню я пазимъ к'о роѣну сестру,
И болѣ е него сестру пазимъ;

Па кадъ она добити га нейма,
Я, докъ живимъ, претриѣти неѣу

Да и коя добіе га жена.
А ако бы ты то хтѣла силомъ,

Знай, и силомъ опрѣтъ ѣу се теби!
Пакъ тадъ да видимо шта ѣе пріе

Разбити се, или кршна чмула*)
О камъ тврдый, или камъ о чмулу.

Люб. Ёл' могуѣе то што си ми рекла?
Другу любви! гдѣ е та? коя е?

Зашто она ніе главомъ дошла?
Охъ не лажи, не варай ме, тако

Среѣа тебе неварала никадъ.

Мейр. Ако лажъ я рекохъ, више жива
Не изишла изъ овога врта!

Под-а- мномя се просіяла земля!

*) Земляной судакъ за воду.

Я и опеть ево понавлямъ ти:
Онъ потайно другу любви.

Люб. Доста,
Доста више; толико ми пута,
Не разкидай срдце; боль да си
Ножъ узела, пакъ м' убила сасвимъ.

Мейр. Остави га; послушай мой савѣтъ.
Одма сада пре негъ доѹу свати
Айд' и логомъ у постелю лези
Одъ притворногъ бола. Тимъ вѣнчанъ
За данасъ ѣе быт' обуставлѣно.
А доцнѣе одкрит' ѣешъ све отцу;
Пакъ онъ нека прекине на вѣке
Ту женидбу за тебе злодесну.

(отвараю се врата врта;
унутра ступа Живанъ.)

Люб. Охъ, ево га . . . нѣга главомъ!

Мейр. Нѣга! . . .

Добро дошо; вальда неѣе смѣти
Да порекне што самъ я казала.

Люб. О Живане, Божіе ти майке!
Ко е ова дѣвойка, ил' жена,
Или ѣаво, шта ли е? . . . ту доѣе,
Теръ м' откріе страховиту тайну.
Какву другу преко мене любишь?

Жив. Добро рече; то е ѣаво, кога
Богъ е къ мени привезао, да ми
Яму дубе при свакому кроку. . .
Частнога ми крста! едно само
Да не гледамъ, едно само, садъ бы
Ню са земльомъ туна саставію.

Мейр. Ты? ты мене? . . . потишѣеный робе!
Я те се не боимъ колико годъ
Ни мушице ситне што ми зуи
Окол' уха. Ты убити мене?!
А незнадешъ да самому теби,

И нъой съ тобомъ, ножъ надъ главомъ виси
О длачици таньой садъ негъ икадъ?
Ако си ми умакнуо едномъ,
Мислишъ да ѣнешъ свакадъ?

Жив. Одлази одовле, . . . охъ, одлази.

Мейр. (бацивъ на нѣга презрителный едапъ погледъ,
приступа къ Любици, и сграбивъ юю руку говори:)

Найпріе самъ свѣтовала тебе
Да непримишъ у нѣдра ту змію,
Еръ бы т' отровъ на сердце излила.
А сада ти ево грозно прѣтимъ;
Ако мене послушатъ небудешъ,
Яохъ теби, о дѣвойко, яохъ. (одлази као-муня)

Люб. Садъ све видимъ, садъ све разумѣвамъ,
Твою жалость, и мой боязь тайный.
О Живане, Богъ те не убію,
Кадъ у другу біяше залюблѣнъ,
Шта да мене издайнички просишъ?
Ел' истина, так' ти душе твое,
Да те отаць на то приволіо?

Жив. Ты вѣрова оной махнитици?!

Люб. Ели коя друга, ил' е ова,
Ова лицемъ заточница моя?

Жив. И ты мислишъ . . . ? вѣре ти не лудуй.
Што годъ ти е она избрбляла
Узми као да се ту предъ тобомъ
Излаяла една кучетина.
Изванъ тебе, за никакву жену
Я садъ незнамъ, ни ѣу одъ садъ знати. —
Ходмо у домъ. О свемъ-овомъ немой
Да никому ни рѣчице писнешъ. *)

*) Писнути, проговорити.

Позоръ Трекій.

(Дворана у конаку Алипашиномъ. Турци сѣде на
около и шуте.)

*Алипаша. Асанъ, Руспанъ-, Феизъ-, Чамилъ-,
Дурашъ-бегъ.*

*Асанъ. Шта е ово, теръ сви замукосмо
Као да су оловомъ намъ уста
Заливена?*

*Руспанъ. Пусти, Асан-аго,
Не пресѣдай дивно мудрованъ.*

*Феизъ. Све се боимъ да не посѣдимо
Одъ мишлѣня великогъ мы момци.*

*Чамилъ. Тогъ бояза могао бы ласно
Травничкій васъ ослободитъ везиръ.*

*Ко іоштъ видѣ да е осѣчена
Млада глава икадъ посѣдила?*

*Феизъ. Ха, Ха, беже, опора е шала;
Іоштъ везиру несковаше саблю*

*Коя наше да одсѣче главе.
А да му е и сковаше, беже,*

*Я све мислимъ, преко нашегъ врата
Сабля бы се нѣму преломила.*

*Чам. Познао самъ, к'о што садъ васъ познамъ,
Некадашнѣ сараевске баше.*

*У нѣхъ б'яше вратъ подеблѣй мало,
Пакъ везира Авдурмана сабля*

*Пресѣче га као кокошима.
Бданъ одъ нѣхъ, іоштъ и сада лѣпо*

*Споминѣмъ се' звао се е Феизъ.
Твой именякъ управо, мой побро:*

*Зла е слутня кодъ имена едногъ
Да и една nebude судьбина.*

Феизъ. А я одтудъ посве добро слутимъ:
Именякъ бы именняка мого
Осветити. Више нема старихъ
Сараевскихъ баша' да на вѣру
Авдурманъ везира иду лудо
Оставляти у Зворнику главе.
Негъ ако е што везиру до насъ,
Самъ ће доћи да насъ тражи овдѣ;
А мы ћемо дочекат' га складно.

Русш. Садъ бы нѣму мало тяжело было
Да с' овамо замучи у походъ.
Съ многихъ страна' зову га у госте;
Диванъ ли му ручакъ еготовише!
Добро рекохъ што ту пріе рекохъ,
Свое масло да ће самъ покусат'.

Чам. Мого бы се боланъ, и порећи;
Пріе скочи, а хопъ за тимъ викни.

Асанъ. Манимо се свихъ тихъ лакардія',
А управо упад'мо у говоръ
За кои се овдѣ сакуписмо.
Новый ферманъ сву узмути Босну;
На ножима негдѣ га разн'еше,
А негдѣ га ногамъ погазише,
Свудъ проклеше, нигдѣ не примише.
Гласъ е такій; шта ћемо мы сада?

Русш. Када поче, а шта и несвршишь?
Посавина, старый Влахъ, Подринъ,
Сва краіина, и Ерцеговина,
Справляю се удрит' на везира.
Овай, кажу, сву е окол' себе
Сакупио свою малу войску,
Теръ к'о мачакъ обколѣнъ одъ паса
Изъ Травника наострећенъ пуха.

Чам. Тако кажу, ну е ли све тако?

Русш. Мы смо овдѣ у средини Босне;
Кадъ гласъ боя окол' насъ заекти,

Хоћемо ли снават' као глухи,
Ил' ћемо му одазват' се каж'те.

Дур. Рустан-беже, а гдѣ ти е глава?
Треба л' сада тако што и питат'?
Не рече ли да смо у средини?
Срѣду увѣкъ околина грли,
И кудѣ хоће заноси е силомъ.
Кадѣ вѣтрови са свихъ страна' пухну,
Пакъ у еданъ вртежъ савио се,
Све односе што е међу њима;
Старо стабло изгуле изъ землѣ,
Пакъ њимъ вѣо као сламичицомъ.
Нѣ нама садѣ се договарат'
Имамо ли дизати се; него
Колико ће сваки дигнут' людѣ,
Пакъ гдѣ ћемо да сви скупимо се,
И на чело кога да ставимо.

Рус. О свомъ трошку я ѣу да доведемъ
По избору четрста момака'.

Еданъ бегъ. Я ѣу двѣсти, ни едного манѣ.

Феизъ. Я толико колико вы оба.

Дур. Ту ихъ има тисућа и двѣсти.
Ево я ѣу сву тисућу другу
Допунити.

Другѣй бегъ. Вы дадoste двѣ,
А мы ћемо додат' двѣ друге;
Да четири тисуће момака'
Свега буде изъ Височкогъ поля.

Дур. Добро, браћо; а при нужди каквой
Юштѣ толико скупити ћемо ихъ. —
До три дана, а найдалѣ до петъ
Некѣ се войска у Високо слегне.
Дотле ће се и послани людѣ
Натрагъ вратит' да намъ кажу што се
Управъ сбива по осталой Босни,

И гдѣ-но ће свимъ нахіямъ быти
Састаниште бойно.

Чам. А ты, пашо,
Когъ си яда ту се укочио?
Да изъ уста' димове не пушташъ,
И почешѣ очима не сѣвнешъ
На около, мислио бы да си
На свомъ мѣсту окаменію се.

Алиш. Нешто гледамъ ово мрко небо
Громовима како е набрекло;
Ал' у прнимъ облацима тихо
Спаваюћи громови іоштъ шуте.
Богме, лѣпо док се не пробуде.
Зло е слѣпцу, само едно добро,
Што никакве погибе не види;
Дочимъ поїи тихо на гуслама,
Душманъ пушкомъ цїля му на срдце;
Пушка плане, а слѣпъ поеѣ' пане.

Асанъ. Нут! падосмо опетъ у витиства,
Да мушице хватамо по мраку.
Окани се твоихъ прича', пашо,
И што мислишъ изреци намъ ясно.

Алиш. Изрећићу, ако е ту кога
Да почуе, и да разуміе. —
На Везира вы се опремае;
Ал' до тамо шта да трудите се
Бадъ и дома *) иматъ ће те посла?

Дур. Шта ил' везиръ на насъ ће да удре?

Алиш. Одвећъ му е лѣпо у Травнику
Да бы себи кварію покое.
Онъ ће само одъ тамо на раю
Намигнути, а по нахіямъ
Устати ће на тай мигъ сва рая.

(*) дома, кодъ куће,

Феизъ. Ню дизати? . . . ой Бога ти, шути;
Ніе везиръ тако полудію.

Алип. То се може іоштъ и данасъ сбыти;
Мы бы могли замркнутъ вечерасъ,
Али сутра не осванутъ више.

Асан. Ил' се шалишъ, теръ насъ само хоѣшъ
Да заплашишъ, ил' си што дознао?

Алип. Я и пріе овдѣ вама рекохъ
Да се рая нешто чудно креѣе.
За тимъ бодро на ню мотрію самъ
Бы ли трагъ іой кой ухватио.
Мало дознахъ, ал' колико треба
Да будемо данъ ноѣ на опрезу.
Потайно е на оружъ рая
Приправлѣна, ал' одъ когъ и нашто
То іоштъ добро немогохъ да дознамъ;
Веѣъ све мислимъ одъ кога бы была,
Ако ніе одъ самогъ везира,
А намѣромъ да е на насъ пусти
Чимъ опази да ѣмо на буну;
Брѣ одъ себе сама рая не бы
Іоште смѣла радити о тому.

Асанъ. А на буну да е не потиче
Ил' Србія бѣсна, ил' Хрватска?

Алип. И о тому сумняо самъ нешто;
Али дознахъ да кнезови многи
Непрестано полазе къ везиру,
А и къ нѣма везирови люди.
У Травнику савъ тай мутежъ ключа.

Дур. Ё ли тако? а мы брже раю
Надхитримо. Данасъ е веѣъ касно;
Ал' за сутра на ноѣ справимо се,
Пакъ устаймо и све покольимо,
Нека више везиръ нема съ киме
Да намъ прѣти, ни Султанъ за кога
Да фермане пошилъ у Босну.

Чам. Ёси ли се, беже, помамю?
 Дочимъ тебе на средъ пута чека?
Гладанъ курякъ, ты ћешъ да нанъ удрешъ?
Алиш. Я немогу доисто надивитъ се
 Какве ту намъ лудости онъ сбѣя.
 До Стамбула нѣму све е равно!
 Бре, лако е бубати коешта,
 И пушећи тихо на дивану
 Изрицати, да сѣчемо раю.
 Ал' ет' муке, изсѣћи е валя.
 А том', да е лако, ил' могуће,
 Вальда б' и мы сѣтили се были.
 Ну већъ рая непуншта се сѣћи;
 Негъ се нада да ће насъ да сѣче,
 А мы смо іой за доручакъ, знашь ли?
 Нѣ е више него насъ три пута.
 Пакъ іоштъ сада кадъ е везиръ уцка*)
 Кадъ іой може позвати у помоћъ
 При потреби и савъ арнаутлукъ,
 Рая, боланъ, на далеко смрди.
 Вы мислите да уедно войску
 Саберете изъ свіюхъ нахія?
 Ей да мало видимъ како ћете.
 Сва е Босна горам' преплетена,
 А у горе одъ времена некогъ
 Повукло се сила христіяна,
 Теръ засѣше, и чуваю кланце.
 Тимъ нахіе све су одвоене,
 А у свакой Турци затворени
 Са найлюћимъ своимъ душманима. —
 Ето како стое ствари. — Дочимъ
 Вы охоло лаєте на звѣзде,
 И цѣните себе орловима,
 Везиръ васъ е вѣшто затворіо

(*) Уцкати, потицати.

К'о мишеве какве у ступицу.

Феизъ. Вальда неће све ни тако бити.

Алиш. Узми, беже, са собомъ сто людій;

Ако съ нѣма проѣдешъ крозь Набсжиѣ,

Ил' крозь Звѣзду, ил' крозь Дубоштицу,

Ево теби два товара блага.

Феизъ. Ако е башъ тако, то е, Валахъ,

Баволіи пос'о.

Дур. Пос'о тежій;

Ал' не такавъ да бы припао насъ.

Алиш. И іоштъ знайте да ће у краини

Главни бези сѣдити на миру.

Русш. Ко то каже?

Алиш. Я вамъ за то ямчимъ.

А ев' писма изъ Ерцеговине;

Ни Мостарацъ устает' не мисли.

Дур. (у себи) Одъ муке бы садъ убію себе.

Асанъ. Кое яде да радимо сада?

Алиш. Да бы неке нахѣ на буну.

И устале, мы мируймо овдѣ

Съ хришћанлукомъ поступаймо благо,

Блаже сада нег' икада што смо;

А везиру пошальимо люде

Да штуемо султановый ферманъ.

Пакъ позніе побринут' ћемо се

Съ другимъ болымъ да намъ га замѣне.

Тако само, о господо, може

Бурія насъ ова мимоиѣи.

Феизъ. А када бы и послушали те,

Пакъ бы везиръ, при свѣмъ тому, раю

Напустіо на насъ, нѣга бы тада

Мы чинили, нашо?

Алиш. Већъ ако е

У Стамбулу безима боеанскимъ

Свакояко пропасть намъ нѣна,

Тадъ я првый свою саблю тргамъ,

- И водимъ васъ на смръть ил' одбрану.
 Ну докъ таке погибе невидимъ
 Све еднако покоранъ самъ Цару.
- Дур.* (устаюћи) Вы шуруйте съ раіомъ и съ Везиромъ;
 Я вамъ о то не окаляхъ руке.
 Ево пріе у свою ѣу кулу
 Затворит' се, и ту спржит' себе
 Нег' да стидно поклекнемъ предъ нѣма.
- Рус.* (устаюћи) И я тако, и я, Дурат-беже.
 Болѣ мртва въ него ли пониженъ.
- Али.* (устае и онъ, а за нѣмъ сви остави).
 Вы радите што годъ вамъ е драго.
 Едно само я ѣу да вамъ кажемъ:
 Ко годъ почне дират' у хришћане,
 Ил' купити чете,
 На тога ѣу я устати главомъ
 Да му куѣу до темеля сатремъ.
 Садъ идите.
- Дур.* Лакше, лакше, пашо;
 Прѣтняма си превеѣтъ ускоріо.
 Незнамъ кому болѣ садъ бы прѣтнѣ
 Пристояле, нама, или теби.
 Што ты нама прѣтишъ, то бы, пашо,
 Мы надъ тобомъ овршити могли.
 (Дуратъ одлази, а за нѣмъ Рустанъ,
 Феизъ, и многи други бегови.)
- Чам.* На рѣчима іоштъ су смѣли; ал' е
 У срдце іѣмъ веѣтъ клизнуо боязъ.
 Нема ништа одъ приправа' нѣинихъ.
- Али.* Садъ е акшамъ. Мало ѣемо после
 За везира избрат' поклицаре.
 Ты меѣутимъ, Чамил-беже, пошлѣи
 Свое момке по селима турскимъ,
 Некъ іѣмъ кажу да свакъ буде миранъ,
 И да съ раіомъ свакъ поступа лѣпо.
 А едино ако бы топъ чули

Съ мое куле изъ Високогъ, тада
Да долете амо у оруж'ю.

Нозоръ Четвртый.

Предкуѣиште Любичино. Свадба е. Разговараю се
међу собомъ нѣколико сватова'.

1 сваш. Добри свати, а юштъ боля гостба;

Шкода само што е невесео

Младожени. Ёси ли, ты, Янко,

Опазио?

2 сваш. Ко, я? я на чаше

Само пазимъ, и на младе снахе,

Да изп'ямъ и да коло играмъ.

1 сваш. Ты по твоему старомъ обичаю

Ёднако махниташъ.

2 сваш. А да шта ћу?

Да л' очима витлят' по дружини,

И по лицамъ нагађати срдца?

1 сваш. Ал' и мртви зетовой невољи

Были бы се сѣтили. А нешто

И невѣсти не смѣши се око.

2 сваш. Хо, хо; скоро чинит' ће се теби

Да сви овдѣ плачу; а душе ми,

Я не виђохъ веселіе сватбе.

1 сваш. О, за свадбу не говоримъ ништа;

Ал' зетъ и невѣста сто путъ болѣ

Пристали бы у мртвачк'й спроводъ,

Него л' у ню.

2 сваш. А то, боланъ, шта се

Тебе тиче?

1 сваш. Мене ништа; али
Зашто су намъ очи но да виде,
Зашто паметъ но да разсуђуе?
Мени, видишъ, на плећамъ е глава,
А не тиква.

2 сваш. Добро гдѣ ми каза;
Я бо до садъ н'есамъ то башъ добро
Разбирао. Дакле ты ту мудруй,
А я с' идемъ ухватит' у коло
Кое ено поведоше сада. (одлази)

1 сваш. Грда ли е ово езичина!

Позоръ Петый.

(Спаваћа соба вѣнчаника')

Мейрима.

(у хальини христьянской хитно улази, и затвара врата.)

На послѣдакъ уђохъ. Еданъ само
Сватъ ме виђе; ал' не по хальинамъ
Быт' цѣнио да самъ одъ домаћихъ.
До сада ме дивно служи срећа!
У врту скривена крозь тай прозоръ
Виђохъ овдѣ гдѣ прострѣше креветъ,
Пакъ сви изидоше. Ванъ невѣста
Нико другій већъ садъ ући неће;
Обичай е такій. — Дакле нѣ
Више страха да ћу циль промашит'.
Светче Мухамеде,

Да ли ноѣасъ ты помагашъ мени?
 Ой помози ил' ноѣасъ ил' никадъ.
 Горе стои велико веселъ:
 Звече гусле, и коло се игра,
 Сва се тресе подъ сватима куѣа.
 Некъ играю, жалостна ѣймъ радость!
 Овдъ скоро слушатъ ѣе се яукъ
 До небеса'.
 Охъ, ти гласи мени ѣе бытъ мили;
 А ови ме несносимо муче —
 Нут'! постеля ружама посута!
 Она чека среѣне вѣичанике! . . .
 О Любице, мислила си да ѣешъ
 Ноѣасъ на нѣой сладакъ санъ уснути? . . .
 Неѣешъ, неѣешъ . . . хо! да ты почивашъ
 Поредъ нѣга, а я меѣутиме
 Да се тргамъ у мукамъ найгрѣимъ,
 Да ноктима себи лице деремъ,
 Да у соби своіой к'о махнита
 О зидове я ударамъ главомъ?
 Чекай мало; то неможе быти.
 Ты ѣешъ санъ да уснишъ, ал' другачіи
 Него си се надала, санъ тврдый,
 Изъ когъ више не буди се нико. —
 Ну кадъ бы ми по несреѣи каквой
 Измакнула? . . . а како ѣе? ако
 Неузмогу тайно, убитъ ѣу е
 Посредъ свата' нѣнихъ, у наручю
 Нѣногъ отца, у наручю самогъ
 Тогъ Живана, тога мужа нѣногъ.
 Съ такомъ овдъ одлукомъ и доѣохъ.
 Коло преста . . . Свати наѣяю
 Наздравицу послѣдню невѣсти.
 Наѣяйте, наѣяйте; за ню
 То ѣе вино у чашама вашимъ
 У отровъ се црный претворити.

Ет' доле е воде. — Жене не е
 Допратити. — За завѣсомъ овомъ
 Опазит' ме неће — Срнце мое,
 Шта садъ дрхнешъ? твой часъ ето приђе,
 (скрива се за завѣсу, која до землѣ пада, и покрива халву,
 не обѣщана о зиду.)

Позоръ Шестый.

Любница съ некимъ женама. *Мейрима* сакривена.

Люб. (женама) Вы идите; свући љу се сама.

Жене. Ноћъ ти добра была, а осванакъ
 Юште больй сутра.

Люб. И вамъ свима.

(жене одлазе, затворивъ врата, Любница
 баца се на постелю, пакъ продужава)

Хо, одишемъ; већъ самъ едномъ сама.

Ово дружтво, сво веселъ ово

Несамъ могла подносити далъ. —

Зашто да е срнце ми овако

Жалости преуно? зашто на зло

Еднако ми слуги? . . . Изъ памети

Туркиня ми она не излази.

Незнамъ коимъ ме е тайнимъ страхомъ

Опоила! . . . Не бы хтѣла да е

Икадъ више видимъ, а срнце ми

Каже да не повратит' се опетъ.

(Мейрима излази предъ ню)

Мейр. Срнце те не вара: ево мене.

Люб. (Скочивъ на ноге) У Божіе име! како ту се
 Садъ налазишъ? . . . одкле си изишла?

Мейр. Ты ніеси тако скоро мени
Надала се, е ли? ты бы сада
Волѣла дубоко быти подъ земльою
Нег' до мене, е ли? ты бы хтѣла
Садъ бѣжати, зват' у помоѣ, викат' . . . ?
Ал' ако се съ мѣста макнешъ, ако
Гласа пустишъ, (вади ножъ) ножъ ѣе ти га овай
Пресѣни у грлу.

Люб. О Богородице,
Ты одъ ове жене обрани ме.

Мейр. Неможе те веѣ обранит' нико;
Ни Богородица, ни Богъ истый.
Ты си посве у рукама моимъ.
Я садъ могу да те ту прободемъ,
Могу да те удавимъ, . . . све могу; . . .
А на она врата што погледашъ,
Кан' да одтудъ спасеню се надашъ,
Знай, ако се когодъ изненада
На нѣма покаже, ты ѣешъ истогъ
Оногъ часа мртва паст.

Люб. Ал' тада
Неѣе быти ни теби живота.

Мейр. А ты цѣнишъ да за животъ маримъ?
Незнашъ да бы у свой гробъ я легла
Слаѣ него што ты мисляше
Леѣи ноѣасъ у ову постелю?
Почемъ овдѣ ступихъ са намѣромъ
Да ти смръть зададемъ, можешъ судит'
Бсамъ ли се бояла за свою.

Люб. И ты доисто то си намѣрила?! . . .
Охъ, молимъ те, пусти мени животъ,
Само животъ пусти ми . . . Умръти!
Садъ умръти! . . . о мой Боже! никадъ
О томъ нѣсамъ іоштъ ни помислила . . .
Не, нѣе могуѣ. Ты неможешъ

Имат' ту намъру; ты не можешъ
Обнохъ, тайно, споасти овако
Едну тужну жену, осамлѣну
У нѣзиной соби, и немило
Ню заклати безъ едне кривице.
Охъ, и ты си жена; и ты сердце
Морашъ имат' милостиво Самномъ
Што годъ хоѣшъ чини; али само
Остави ми животъ Охъ чуй! . . . ево
Я клечеѣи просимъ га у тебе. (поклекнуе)

Мейр. Ха! ето те при ногама моимъ.
Я почетакъ освете веѣхъ кушамъ.
Не, никакве милости я немамъ.
Да бы когодъ меѣу рукама своимъ
Садъ ми сердце стиснуо, изъ нѣга
Каплъ крви изтѣштіо не бы,
Но све саму жуѣхъ прелюту. Никогъ
Юштъ нѣсамъ мрзѣла к'о тебе.
Мрзость ми е окупила душу, . . .
Заслѣпила паметъ, . . . я ни сама
Изреѣхъ незнамъ ты умрѣти морашъ.

Люб. Морамъ! морамъ! . . . али шта самъ теби
Я скривила? . . . реци, жено, шта самъ
Я скривила теби?
Есу ли те икада до ютрость
И видѣле мое очи? реци.

Мейр. Шта си мени скривила? ты незнашъ! . . .
Толико е памѣнѣ ти кратко?
Я ѣу дакле да ти напоменемъ.
Управъ я и доѣохъ да довршимъ
Преповѣдку што започехъ ютрость.
Рекла самъ ти да онъ другу люби;
А та друга, да ти сада рекнемъ,
Знашъ ли, ко е? знашъ ли?

Люб. Юхъ знамъ; више
То увиѣамъ изъ ярости твоє.

Мейр. Бсте, . . . я самъ, . . . я, кѣи Алипаше.

Люб. Ты си, ты си Алипашиница?! . . .

Мени дакле веѣтъ спасеня нема,
Све в теби слободно и просто.

Мейр. Онъ единому мене, еси л' чула?

Бсте, мене единому онъ любви;

А ты си му само к'о играчка,

Коіомъ дѣте забави се мало,

Пакъ в словивъ баци; . . . ты си едно

Мрзко му створенѣ, кое други

На леѣа му силомъ наметнуше; . . .

Бси л' чула? . . . Немой помислити

Да ти лажемъ, да ти ово кажемъ

Изъ зависти; . . . я неимамъ шта бы

Завидила теби; ты си црвиѣтъ

Предъ очима моимъ, паче манѣ

Него црвиѣтъ, манѣ него мравакъ, . . .

Бдномъ рѣчи, ты с' предамноу ништа;

И я управъ имала бы выше

Презирати нег' и мрзѣтъ тебе. —

Али рѣчи метнимо на страну.

Я доѣохъ да казимъ твою смѣлость,

Твою тврдоглавость, твою крутость.

Ха, ты мисляше да ѣеѣтъ одной

Туркиньици отет' любовника

Безъ погипе свое?

Люб. Охъ мой Боже!

Я га нѣсамъ теби преотела;

Отацъ ме в нѣму обеѣао.

Шта самъ друго могла я, веѣтъ слушат'?

Мейр. Отацъ те е обеѣао? а я,

Шта самъ ютросъ я казала теби?

Нѣеси ли ты дознала ютросъ

Да онъ любви веѣтъ од давна другу?

Да той другой своимъ ѣеѣтъ вѣнчанѣмъ

Ты разкинут' срдце? . . . нѣсамъ ли те

Свѣтовала да га се оканишъ?
 На послѣдку,
 Нѣсамъ ли ти іюштъ и запрѣтила
 Ако свѣта моего не примишъ?
 Пакъ у пркосъ свему тому, данасъ
 Зашто си се ты вѣнчала? реци;
 Зашто си га преграбила мени?
 Зашто си ме свакога веселя,
 Свакогъ мира лишила на вѣке?
 (Любица у крайнѣму страху трчи къ вратима
 да побѣгне; Мейрима стигнувши ѳ, удара ѳ ножемъ)

Мейр. Држи, проклетнице.
 (Мейрима ѳ удара іюштъ еданпутъ; а Любица
 падаюћи на постелю едва изговара:)

Люб. Іохъ! у срдце

Погоди ме. — Умрѣхъ. — О мой бабо!

Мейр. Одъ те ране она неће више

Устати на ноге. — Бѣжмо сада.

(Бѣжи бацивши ножъ.)

Позоръ Седмый.

Любица и Живанъ,

а после сватови и Новко.

Живанъ (Улази и загледа Любицу)

Шта ѳ ово? (приноси свѣћу) гледай! кровь! . . .
 убѣна!

(меће свѣћу на столъ, и опетъ се враћа къ Любици)

Вѣчнога ми Бога, естъ, убѣна!

(Любица подиже къ нѣму руку. Онъ ѳ узималъ у свое
 наручіе.)

О Любице, о Любице, ко те
Изранио тако?

Люб. Юхъ . . . Живане . . .
Ты си . . . кривъ . . . овому . . . я ти . . .
праштамъ. (издише)

Жив. Я! . . . издахнула е! . . . (спушта в доле) Теж-
ко мени . . . !

Тежѣо мени. (Став на ножъ што в бацила Мейр.)
Ево едногъ ножа.
(узимлъ га) Савъ е крвавъ! . . . она ѿ овимъ
дакле

Была прободена! . . . ал' одъ кога?
Б л' собственомъ рукомъ, или туѣомъ? . . .
А да нѣ онай врагъ? . . . охъ сумнѣ! . . .
Шта ѣу, сада? . . . зовимо . . . (отвара врата)
Да зовнемъ?

Кога? . . . шта ѣу реѣи? . . .

Еданъ Свашъ (съ поля) Нут'! а шта си
Разтворіо врата?

Другій Свашъ. (съ поля) О гле! . . . савъ си
Окрвавлѣнъ! . . . ножъ ти е у руци!

Трѣкій Св. (ступаюѣи на врата, съ коихъ се Живанъ као
устрашенъ повлачи натрагъ)
И невѣста сва у крви тоне!

Чешвр. Св. (улазеѣи унутра) Бсть, крста ми; она се
не миче; . . .
Веѣъ не живе!

Многи Свашови. (Сггнувши се у нутра) Мртва! . . .
грозно . . . грозно!

Првый Свашъ. (виче у гласъ да чую и остали сватови,
кои су на полю)

О сватови, црно вамъ веселъ!
Зетъ невѣсту закл'о в.

Жив. (тргнувъ се на ове рѣчи) Шта виче?

Я ню вакл'о? ! . . . о проклетый лажацъ!

(Сви сватови навалюю у собу. Новко)
(продире нагло крозь нѣхъ говорѣи:)

Новко. Закл'о! закл'о! . . . шта кажете, люди?! . . .
Пустите ме да я видимъ.

Други Св. Ето.

Новко. Бсть, убѣна! . . . (Живану) Ты собствѣну
жену

Убіо си?! . . . (сватовима) Ет' радите съ нѣмѣ
Што вамъ драго; . . . то синъ мой веѣъ нѣе.

Трѣѣ. Св. Вежимо га, и предаймо суду.

Жив. Мене везат'?! ко ѣе мене везат'? . . .

Сви далеко; ко ми се приближи,
Дойсто неѣу времена му дати
Ни да викне, Исусъ. — Отче, чуй ме.

Кадъ ступихъ у собу, невѣсту самъ
Нашо едва духату на земљи.

Она нѣе могла да изрекне
Бли сама убила се, ил' е
Убіо ко другій. Што ти кажемъ
Истина е; кунемъ ти се, отче,
Свимъ светцима рай.

Прв. Св. Лажешъ, лажешъ.

Нѣсамъ ли те я ножемъ у руци
Ту затеко? . . . ето ножъ и сада
Не држишъ ли? нѣси л' савъ омашѣенъ
Крви нѣномъ? . . . О убиству твоему
Неможе се дат' яснихъ знака'.

Сви у гласъ. Онъ е, онъ убица.

Жив. (очаятелно) Я самъ дакле;

Када тако сви хоѣете, я самъ.
И я ево соботвенѣмъ ѣу главомъ
Замѣнити нѣну. То е управъ
Путъ найкраѣій да се све оконча. —
Самъ одлазимъ предати се суду.
Ал' да нико не приступи къ мени,

Да ме нико и не слѣди.

(подиже у висъ свой ножъ.)

Нудеръ,

Свакъ на страну; . . . путь ми отворите.

(ступа рѣшительно напредъ,
сви му се укланяю.)

Неки сваши. Побѣгнут' ће.

Новко. (ступивъ предъ сина) Изпредъ отца свога
Побѣгнут' не сміе. До тамнице
Све љу га да пратимъ; а сутра љу
Смртъ нѣгову искати на суду.

Жив. (стае на ове рѣчи, пораженъ као громомъ.)

Ты, мой отче!?

Охъ да Богъ да нестало ме ноѣасъ,

Да я то нечуемъ,

И да сутра не грози се земля!

(одлази за отцемъ. Пада завѣса.)

РАЗДѢЛЬ ЧЕТВРТЫЙ.

Позоръ Првый.

(Соба) *Алипаша и Османъ.*

Османъ. Я самъ главомъ пролазеи' крозъ Травникъ
Са сватима своимъ,
Одню везиру поздравъ цѣле
Покраине наше у знакъ нѣне
Цару покорности.
Везиръ ме е радо дочекао,
И богатимъ одпустію даромъ.
Кодъ нѣга затекохъ и мостарске
Посланике. Дакле неће
Ништа быти нит' одъ турске буне,
Нити одъ каурске. Све по твоіой
Жельи, пашо, остат' ће на миру.

Алиш. Ты ми пуно доніе веселъ;
Лѣше свате, а іоштъ лѣпше гласе.
Богу хвала гдѣ м' овако срећно
Све изпадне, теръ опасность одбихъ.
Сада мирно славит' ћемо свадбу. (одлазе.)

Позоръ другій.

Мейрима сама.

Я се тому небы никадъ была
Надала од нѣга! . . . дивно дѣло!
Знаюхъ да є убихъ я, ерѣ доисто
Ніє о томъ ни посумнятъ мого,
Постояно затая ми име
Предъ судіомъ, тимъ убиства сумню
На се повлачеѣи, а са сумнѣомъ
И казнѣ смртну! . . .
Даде главу да не ода мене! —
О Живане, ты ме дивно учишъ
Како треба любитъ и умрѣти.

(Отвара сандукъ и вади
едно мало стакленце.)

Овакомъ ѣу чашомъ
Я сватима своимъ да напїемъ.
Казаше ми да и майка моя
Изъ нѣ се напила, и одъ истога
Овога отрова погинула.
Хвала ти, о майко, гдѣ довольно
И за кѣрѣ остави; обадвіє
Мы еднаку имадосмо судбу. —
Али прїє смрти свршитъ валя
Намишлѣно дѣло. — Сунце пада.
На врѣме самъ да справимъ што треба.

Позоръ Трехій.

Турска тамница. Виде се на одной страни врата
а на другой прозоръ са гвоздеомъ решеткомъ.
За решеткомъ сѣди, и гледа небеса

Живанъ,

Ет' и сунце зађе! . . . сврх' планино
Жалостно е бацило на мене
Свой послѣднѣй зрачакъ, као да зна
да се данасъ навѣкъ раставмо.
Не, већъ сутра ты ме наћи нећешъ,
Едино ћешъ мой гробъ обасяти,
О свѣтлости,
Одъ кое се толи тежко дѣли
Яднѣй човѣкъ; о свѣтлости, коя
Сама знашъ да жалишъ . . . Срдца людска
Прама мени скаменила су се.

(Слази съ прозора; пакъ се шета)
(говорећи:

Я окусихъ свешто е жалостѣй!
Виђохъ гдѣ ми любовница справи
У потаји пропасть; . . . виђохъ жену
Прободену одъ незнате руке,
Гдѣ издишу' на ме баца кривню
Свое смрти; . . . чухъ и самогъ отца
Гдѣ на суду иште мою главу! . . .
А почемъ е ето изискао,
Никогъ нема одъ могъ рода, да ми
Баръ при смрти едномъ благомъ рѣчи
Духъ разведри! сви ме с' одрекоше!
Я умиремъ остављенъ к'о псето! . . .

А праведанъ! Буди. И я нѣхъ се
Ев' одричемъ и я нѣхъ проклинемъ; (отире сузу)
Ерѣ и самъ Богъ съ неба страшно бы се
На неправду таку разгнѣвию,
И пролію сузе, кое сада
Я проливамъ. О ты, црна ноѣ,
Скотрляй се брзо, да што пріе
Часъ одреѣенъ моіой смрти приѣ.

(Стае. Чуе се гдѣ турчинъ пѣва акшам-
алаинъ.)

Ко садъ ово виче? ахъ! . . . съ ѣаміе
Дервишъ зове на молитву Турке.
Юхъ! други се Богу моле, а я
Кои пред-анъ имамъ ступитъ скоро,
Я о мржнѣи и проклетству сборимъ!
Прости ми, мой Боже; немой слушатъ
Мое рѣчи; я самъ изванъ себе . . .
Мозакъ као да ми ври у глави . . .
Самъ я незнамъ веѣъ шта мислимъ, незнамъ
Шта осѣѣамъ, незнамъ шта говоримъ; . . .
Прости мени. (слуша далѣ.)
Пустогъ гласа! како крозъ небеса
Тужно звечи по тишини ноѣной! . . .
Мои ѣе га слушати и сутра,
И прек'сутра, и іоштъ много дана'
И година', . . . вай! я самъ га слушамъ
Найпоследній сада путъ! . . . А іоштъ ми
Толи дуго живѣтъ ѣетаяше!
И живѣти могахъ богатъ, честитъ, . . .
Пак све то забацихъ! . . .
Не, не сміемъ каяти се; све самъ
Учинію порадъ вѣре свое; . . .
Не сміемъ се каятъ; ал' кадъ човѣкъ
Овако се наѣе у тамници,
И са смрти огледа се грозно,
Чудне мисли тада преко ума

Пролазе му, страшна хватаю га
 Тадъ напастованя, ерѣ найпосле,
 Ма како му додіяо животъ,
 У дно срца умрѣтъ му е тежко.
 Охъ, колико то е тежко, нико
 Знат' неможе
 Ванъ единый осуђеникъ, кои
 Грозомъ брои одлазеће часе,
 Као да му свакій часъ изъ срдца
 Неко чупа, и односи съ нѣмѣ
 Уштипакъ одъ истога. А кадъ онъ се
 Већъ на мало тренутака' догна,
 Кадъ очути да већъ починѣ му
 Одисая нестаетъ у прсма,
 Кадъ смръть спази гдѣ изъ разствореногъ
 Предъ нѣмъ гроба гадно му се кеси,
 Као што е я вечерасъ пазимъ,
 Хо! тадъ дође нѣму да полуди,
 Тадъ да замахнѣта, тадъ и црномъ
 Онъ бы врагу скочио на раме,
 Само да га преко зѣяюћегъ
 Оногъ гроба пренесе и спаси. —
 Ну морамъ ли доисто я умрѣти? . . .
 Юхъ! шта кажемъ! каква о томъ сумня?
 Нѣ л' реко кадія „у зору?“ . . .
 Бсть; у зору; . . . овдѣ ће тадъ доћи, . . .
 Везат' ће ми руке, . . . на полѣ ће
 Извести ме; . . . пакъ ѣу клекнут', . . . пакъ
 ѣу
 Чути саблѣ замашай, и глава
 Тога истога часа съ леђа' ће ми
 Одлетѣти по плочишту*) тврдомъ.
 (хватаюћи се обѣма рукама за вратъ.)

*) Я мислимъ да у мѣсто турецке рѣчи ка л дрма было бы добро рећи плочиште,

Я смръть таку ни смислит' немогу.
Охъ! ко бы ми еданъ коньницъ дао,
И у руку саблю, пакъ некъ удре
Сто Турака' на ме, некъ на мрве
Изсѣку ме, не маримъ; у борби
Баръ погинуо бы, бранеѣи се
Као юнакъ. Ал' умрѣт' овако!

(покрива рукама образъ)

То е стидно, стидно. — Ху! у овой
Тамници ме угушуе нешто! . . .
Дайте мени поля и воздуха; . . .
Дайте ми се избавит', побѣди . . .
Овай прозоръ? . . .

(баца се на прозоръ и снажно решеткомъ треса. Немо-
гавъ е оборити, трчи къ вратима)

Ова врата? . . .

(Почемъ е и вратима дрмао залуду, враѣа се на средъ
бине у найдубльмъ очаянію)

Све залуду; я умрѣти морамъ.

(клекнувъ) О мой Боже, ты опрости мени,
Ты се смилуй моіой грешной души.

(Устае) Неко иде; . . . стао е; . . . у браву
Ключъ увлачи; . . . Мразъ ме свегъ облива; . . .
Ил' по мою главу веѣъ долази
Крвникъ клетый?

Позоръ Четвртый.

Новко и Живанъ; а при концу стражаръ тамничар-
скій.

Жив. (потрчивъ къ ѣмму) Ты си, ты мой отче!

Нов. (зауставляюћи га) Стой.

Жив. А мати? браћа? гдѣ су они? . . .

Само тебе отчинска ѓ любовъ
Амо дотѣрала?

Нов. Любовъ? . . . али

Немой къ мени да се приближуешъ;
Немой у ме ни да дирнешъ рукомъ;

Рука твоя, и сатане рука,

То за мене све е едно, ерѣ си

Ты сатанско учиніо дѣло.

Именомъ ме отца звати сміешъ?

Сміешъ питатъ за матеръ, за браћу? . . .

Ты отца већъ немашъ, немашъ браће,

Немашъ рода, никога ты немашъ; . . .

А . . . (ѓцаюћимъ гласомъ) а мати твоя, . . . не-
сретниче, . . .

Чуюћъ да те на смртъ осудише,

Одъ жалости тай е часъ умрла.

Жив. Моя мати? моя мати? . . . да ли

Истину ты велишъ, или моимъ

Мукама се играшъ? . . . моя мати?

Башъ умрла? . . . е ли то могуће?

Нов. (Удараюћи гласомъ на сваку рѣчь)

Твоя мати, я ти велімъ, сада,

Мало пріе, умрла е; . . . срце

У нѓой пуче; . . . разумѣшъ ли? . . . у нѓой

Срце пуче; . . . и она предъ Богомъ

Сада стои вапећи надъ тобомъ

Найстрашнію освету. Охъ дрхћи;

Ступаюћи къ божіему лицу

Требатъ те ти мимо ню да проѣшъ.

Жив. (покриваюћи лице) Моя мати! съ менъ умрла!
. . . я самъ

Єдна наказъ;

Я самъ грозно страшило на свѣту;

Я самъ єдна осуѣна душа.

Нос. Све то ты си; ты си стопуть горе
Негъ то; нема рѣчій за исказатъ
Што ты еси. Номисли на дѣла
Коя си одъ скоро починію,
Пака се не стрози, ако можешъ.
Частномъ крсту найпріе невѣранъ
Свою душу некрштенной прода;
А да на путь я ти н'есамъ стао,
Смишляо си съ ономъ проклетникомъ
И да бѣжишь,
Немареѣи кога бы за собомъ
Оставію злой освети турской.
Теби тяжело, крвниче, не б'яше
Ни угодность закуплѣна самимъ
Сѣдимъ главамъ родителя' своихъ!

Жив. Охъ, то нѣ истина; сто пута'
Могао самъ да побѣгнемъ съ нѣоме;
А да и не бѣжимъ, могао самъ
Ню добити. Охъ ты іоште незнашь
Чимъ су мене нудили; я н'есамъ
Одкрію ти никадъ . . .

Нос. У рѣчь мени
Не упадай; лажима безстиднимъ
Не брани се; пусти ме да свршимъ. —
Да бы сваку погибь одвратію
Одъ насъ и одъ тебе, заручихъ те
Съ наибольшомъ дѣвойкомъ у Високомъ.
На ню бы се было смиловало
И звѣрине найкрутнѣе срдце;
А ты одъ нѣ шта учини? . . . реци,
Шта учини одъ нѣ?

Жив. Ал' почуй ме, ако знашь за Бога;
И я мало да просборимъ.

Нос. Шути.
Мислишь да си убію ню саму?
Ет' и матеръ убію си свою;

Подиг'о си на освету крвну
Двѣ до садъ спокойне родбине,
Да се колю, да се уништую;
Теръ я можда жалостанъ ъу стараць
Самъ остати да плачемъ надъ грѣбомъ
Свѣю моихъ съ тебе погинувшихъ.

Жив. Охъ, престани, престани, за Бога!

Нов. Неѣу да престанемъ; шути, рекохъ;
Пусти да изрекнемъ зашто доѣохъ.
Я не доѣохъ да ядуемъ овдѣ,
Да се тужимъ съ тобомъ, да те коримъ;
Я доѣохъ да теби
Донесемъ проклетство твое майке,
И проклетство твое браће,
И проклетство рода твогъ, и мое
Мое отчино проклетство; ербо
Я самъ веѣ сто пута проклео те,
И сада те проклинемъ на ново,
И мртва ѣу тебе проклиняти
До годъ душа узтрае у мени.

Жив. (Подижуѣи къ отцу руке, склапа ѣхъ; пада на колѣна предъ нѣга; и покучуе се до землѣ, едва проговараюѣи:)

Охъ! охъ! охъ!

Нов. Каквогъ ты покоя
Мени даешъ у старости, такогъ
Богъ на вѣки души твоѣой дао!

Жив. (подигнувъ главу) Ако имашъ еданъ ножъ при себи
Убѣй мене, убѣй, али далѣ
Не говори.

Нов. Ето зашто доѣохъ;
А сада одлазимъ.

(Новко иде къ вратма; Живанъ на то устае плахо,
и задржава отца за халъину.)

Жив. Неѣнешъ поѣи;

Нећешъ поћи; морашъ ме пре чути;
Морашъ све сазнати.

Нов (отимаюћи се) Пустѣ мене

Жив. Охъ не, не пуштамъ те; . . . чуй ме, чуй ме.

Нов. За ништа на свѣту; . . . я ти кажемъ,
Я ти заповѣдамъ да ме пустишь.

Жив. (Између ярости и жалости пушта му халѣну)

Ни Богъ тебе не хотіо тако

Послушатъ на часу смрти твое!

(Новко дирнуть овимъ рѣчма у живо сердце уставля се)

Нов. Несретнице! . . . ты смієшь . . . ?

Жив. Охъ, да самъ

Сагрѣшио колико годъ кажешь,

И іоштъ више, Богъ самъ на толику

Молбу мою у свомъ бы се гнѣву

Ублажіо и саслушао ме.

Ты си више негъ онъ неумитанъ.

Нов. Шта ћешъ дакле? ево ме; говори;

Али брзо, и у мало рѣчій,

Брѣ чекати дуго я немогу.

Жив. Немой хититъ . . . молимъ . . . немой хититъ.

У мене е душа, сердце, память,

И све предубоко узмућено.

Пустѣ да се разаберемъ мало. —

Али ты ми нећешъ вѣровати; . . .

Я то већъ предвиђамъ, . . . ты ми нећешъ

Вѣровати.

Нов. Твое лажи есу

Ясниѣ одъ дана, пакъ бы хтіо

Да вѣруемъ теби? велишь да е

Убіо ты н'еси; ко е дакле?

Ко бы ню убіо, ню на кою

Не могаше зажалитъ ни ситный

Онай мравакъ што по земљи гмили?

Ты е н'еси убіо! и мени

То казуешь, мени кой самъ ти

Руке, прси, хальине, и свега
Видіо те грозно омаштена
Крви нѣномъ?

Жив. Яохъ! на мени су
Знакови кривине; али кривацъ
Я ніесамъ.

Нов. Ал' ко, ко е дакле?
Тога што не каза? што на суду
Не оправда себе? . . . охъ лаживче!
Охъ лаживче!

Жив. Човѣкъ, отче, не лаже при смрти;
А до мало я ступити имамъ
Предъ божію правду; пакъ божіомъ
Ево кунемъ ти се правдомъ вѣчномъ
Да самъ у убиству жене мое
Невинъ, посве невинъ, невинъ тако
Као што си и ты самъ, мой отче. —
Кадъ у вечеръ несрећногъ вѣнчаня
Улѣгохъ у собу женитбену,
Любица е већъ у крви своіой
Лежала полмртва. Чимъ ме смотри
Нешто ми замрля, пакъ издахне.
Нѣсамъ кадъ имао
Да од нѣ разазнамъ ели сама
Претргла свой животъ, ил' іой га ет
Претрго ко другій; . . . разумѣли?
Когодъ другій; еръ се врло боимъ
Да то нѣ освете и женскогъ
Любоморства хитацъ.

Нов. Тако и я сумняти самъ хтіо.
Али одкле она крвь на теби?
Зашто теби онай ножъ у руци?

Жив. Када виђохъ жалостницу
Бѣдно онако раставля се съ душою,
Горка жалость срдце протисне ми,
Теръ у своя наручія е дигохъ,

И къ прсима стиснухъ; ал' ми она
Истог часа у наручю оста
Мртво тѣло. На землю е спустихъ,
И савъ сгроженъ одступаюћ' натрагъ,
Споминамъ се как да е сада,
На ножъ стадохъ ногомъ; тай ножъ сграбихъ....
Али како себе су се врата
Отворила, теръ сватови ушли,
Я садъ незнамъ; еръ већ онда са свимъ
Изванъ себе біяхъ.
То се тако догодило, отче;
Ако самъ ти найманъ што славо
Ове рѣчи последнѣ ми были!

Нов. По твоѣмъ лицу, по говору твоѣму
Готово бы човѣкъ посумняо,
Да ли ты си доисто што кривацъ.
Али шта се неправдаше тако
Предъ кадіомъ, већ не бранећи се
Повуко си смръть на главу свою?

Жив. Я одъ себе одбихъ само кривню,
Да на мени и на роду мому
Не остане нѣна црна ляга;
А маріо н'есамъ за обрану,
Еръ смръть желяхъ, к'о единый конацъ
Ове судбе далъ неносиме.
Смръть получихъ, и я се некаемъ;
Али само да ти не оставимъ
Увѣренъ жалостно а лажно
Да на вѣру, а посве невину
Убихъ жену свою.

Нов. Незнамъ кои
Духъ то сасвимъ истини подобанъ шіи
Сада дише изъ твоієхъ рѣчій,
Теръ ми свака упада у срдце.
Пази добро:

Мене дойсто нећешъ преварити.
Ты самъ рече мало пріе,
Да ћешъ скоро ступити предъ Бога.
Такомъ лажи сада не бы ништа
Већъ добіо на овому свѣту,
А страшно бы отежао душу
На другому . . . пази добро дакле!

Жив. Іохъ, како си сасвимъ неповѣрљивъ!
Вѣруй, вѣруй, Бога ради, вѣруй;
Самогъ нѣга у свѣдочбу узехъ.
Како теби я истину реко,
Мени душа тако
Угледала нѣговога лица!

Нов. (у себи) Не, не лаже; . . . дотле већъ не лаже.

Жив. Я не могу да ти више кажемъ . . .
О мой отче, нѣ ли ти доста?

Нов. (покрива шакама лице) Ёсть, охъ ёсте; . . . грѣхъ
бы правый быо
Сумнятъ далъ; . . . вѣруемъ ти сасвимъ.
Јдно дѣте! јдно дѣте!

Жив. (изванъ себе трчи къ нѣму, и грли га вичући:)
Ахъ! наипосле, отче мой! . . . наипосле . . . !

Нов. Куку! я самъ најбѣднѣи отаць! . . .
(почемъ су стояли неколико загрљени,
Новко се на еданпутъ изтргне изъ
наручїя свогъ сина, пакъ виче)

Дакле невинъ погинути морашъ? . . .
Сасвимъ невинъ? . . . погинути тако
Лѣпъ, младъ, крѣпакъ? . . . спасеня ми, нећешъ.
Я те могу ослободитъ, знашъ ли?
Я садъ могу сто мишица, тисућъ
Подигнути на обраву твою.
Ты іоштъ незнашъ каквомъ я потайно
Разполажемъ силомъ. Причекай ме;
Пріе зоре вратитъ љу се къ теби.

Жив. Гдѣ идешъ? . . . шта кажешъ? . . .

Каква сила? какве ли мишице?

Кудъ отчинска заноси те жалость?

Нов. Пусти мене; я знамъ шта говоримъ;

До мало ћешъ видѣти шта могу.

Жив. Што годъ мог'о, окани се, бабо.

Шта да гинешъ слѣпо а залуду?

Моя судба свршити се мора.

Немой да ме у послѣднѣмъ часу

Мучи савѣсть да и смрти твоіой

Дадохъ поводъ. И безъ тога мени

Одвише в грѣшина' на души.

Нов. Не бриви се за ме. Ако, синко,

И погинемъ, видишъ, ова глава

Сѣда в и гола; свакояко

У гробу бы скоро почивала.

Али ты си топрвѣ ногомъ стао

На стазу живота,

И сто пута' више негъ я можешъ

Укористит отачбу и свое;

Врѣдно в дакле порадъ тебе,

Ако узтреба да прегоримъ себе,

Жив. Никадъ, никадъ; нећу већъ о тому

Ни рѣчи да чуемъ.

Нов. (упућујући се къ вратима) Спасит' ћу те

Преко волѣ твое.

Жив. Да нѣси

Штогодъ покушао; ерѣ и ако

Каквомъ силомъ себи друмъ прокрчишъ

До тамнице мое, знай, нећешъ ме

Жива наћи: самъ ћу себи бити

Смртъ задао.

Нов. О Живане, зашто

Да си тако непријатељ лютый

И себи и отцу?

(стражар тамнице улази)

Стражаръ. Иди, Новко.

Нов. Шта! веѣтъ?

Страж. Иди, иди.

Нов. Юштъ за кратко време молимъ ти се.

Страж. Више нема ни часа да часишъ;

Полноѣи е ето превалило;

Мог'о бы ко доѣи.

Нов. Али...

Страж. Одма.

Нов. Живане!

Жив. Мой отче! (грле се)

Нов. (ецаюѣи) Мы веѣтъ никадъ

Неѣмо се видѣтъ!...

Жив. Ако ми се

Богъ смилуе видѣтиѣмо се

Горе на небесма. Али ты си

Проклео ме, отче мой; ... проклетство

Скини съ мое душе, съ нѣиме бо се

Не улази тамо.

(пада предъ нѣга на колѣна. Новко

метнувъ му свое руке на главу

проговара плачуѣи:)

Нов. Я та скидамъ,

О несреѣно дѣте, ... и праштамъ ти, ...

И благосиламъ те.

(пригиба се до нѣгове главе и люби та

у исту, остаюѣи тако, докъ га стражаръ

не стреса за мишицу.)

Страж. Хоѣешъ л' иѣи?

Нов. Охъ крутнече! ... (сину) Сбогомъ.

Жив. Навѣкъ сбогомъ

Поздрави ми браѣу, ... и родбину.

(Новко дошавши на прагъ тамнице

обрѣе се на сина; хтѣо бы да проповори,

али неможе; хтѣо бы се вратити на трагъ,

да га опетъ вагрли, али стражаръ гура га на поѣ.)

Позоръ Петый.

Живанъ самъ.

Сбогомъ. Веѣтъ е сада све свршено. —
 (Размишля) Я самъ добро учиню;
 Ты живи, мой отче;
 Мени е до смрти, мени само . . .
 А смръть ми е сада манъ горка
 Почемъ на другій ме свѣтъ не прати
 Мрзость твоя, . . . охъ! отчинска мрзость
 Страховита, предъ коіомъ Богъ души
 Врата рая затвара, а земля
 Не да мртвимъ костима покоя. —
 Съ овимъ свѣтомъ я веѣтъ немамъ ништа.
 У момъ срдцу сва нѣгова чувства
 Изумиру. Изъ земальске ове
 Бѣдне домовине я веѣтъ ступамъ
 У небеску. О блажене душе
 Прадѣдова, ходъте ми на сусретъ.

Позоръ Шестый.

Мейрима и Живанъ.

Жив. Нут! . . . ты овдѣ? шта ѣешъ? . . . или доѣ
 Да се моіомъ найпослѣдномъ тугомъ
 Наслаѣуешъ? . . . Ето, шта у башти
 Постигнула н'еси, овдѣ ѣе се
 Другако извршитъ. Ты ѣешъ быти
 Сасвимъ задовольна.

Мейр.

Дивно ли си
Мене познавао! . . . Одъ како е
Насъ несрећа садружила, увѣкъ
Нехаранъ си быю, пакъ нехаранъ
И сада си при скончаню своему.
Ал' одъ тебе нит' харности иштемъ,
Нит' шта друго.

Доѣохъ само да ти смръть уштедимъ.
Слободанъ одлази. Врата су ти
Тамнице отворена. На полю ѣнешъ
Наѣи коня, и све што ти треба.

Жив.

Шта я чуемъ! слободанъ! и ты ме
Ты ослобођавашъ!? Шта да опетъ
Мислимъ садъ о теби? . . . смръть си мою
Тражила до скоро, а садъ животъ
Спасавашъ ми! . . . о дѣвойко,
Ко бы мого тебе разумѣти?

Мейр.

Мислити ѣнешъ и разумѣт' ѣнешъ ме
Како хоѣнешъ после; ал' садъ нѣ
Ту времена губити, еръ зора
Близу намъ е. Тѣрай коня што годъ
Брже можешъ, и не сустай нигдѣ
До границе, да потѣра, ако
За тобомъ е тисну, не стигне те.

Жив.

А ты? ты остаешъ?

Мейр.

(после краткогъ мука) Я остаемъ.
Жена мора бити узъ свогъ мужа;
А я веѣъ самъ жена Османова.

Жив.

Жена ты! одъ када?

Мейр.

Юштѣ су ючеръ
По ме дошли сватови, а данасъ
Одводе ме у Крайну. Пріе
Свогъ одлазка хтѣдохъ да те спасемъ.
Иди дакле. Сбогомъ. Буди срећанъ, . . .
Буди сасвимъ срећанъ.
То е моя послѣдня ти желя. (хѣе да одлази.)

Жив. Стани . . . о мой Боже, шта я ово
Осѣхамъ у себи? . . . о мой Боже!

Мейр. Шта ме задржавашъ?

Жив. Дойсто идешъ
За Османа?

Мейр. Како годъ што б'яше
И ты пошо за Любицу. Твоя
Наука е ово.

Жив. Право имашъ; . . .
Проклество на мене! . . . Иди. Я се
Съ овогъ мѣста ни маѣ неѣу.

Мейр. Неѣнешъ!
А смръть?

Жив. Буди. Некъ ти свати твои
Проведу те преко моегъ тѣла,
Што ѣнешъ наѣи бачено на путу
По поганомъ вашемъ обичаю.

Мейр. О небой се; неѣу то я видѣт'.
Бѣжи бѣжи, несретниче; . . . овдѣ
Неко другій умрѣти мора,
А не ты . . .

Жив. Хо! . . . другій! . . . шта то значи? . . .
Ко, ко другій?

Мейр. До мало ѣнешъ чути;
То за никогъ неѣе быти тайна.

Жив. Садъ те разумѣвамъ. Тако дакле!?
И ты дойсто умрѣти науми?

Мейр. Я умрѣти!? . . . ко вели? . . . ты саняшъ

Жив. Пакъ за себе када смръть одабра,
На што мени да сачувашъ животъ?

Мейр. Али одкле теби се у главу
Мисо та уврти? я умрѣти! . . .
Охъ одлази, юштъ те молимъ.

Жив. Мени
Неможешъ се претаяти; давно
Я научихъ одъ погледа првогъ

Да упознамъ шта мислишь и чутишь.

Мейр. А да ми е така и намъра,
Шта е теби за то? . . . мене мртву
Єдиный мой отаць жаліо бы;
Нико другій не бы.
Іохъ! ничіе ордце, ванъ нѣгово,
Я ніесамъ задобити могла.

Жив. Немой отровъ лѣвати на радость
Очаяну, што ми садъ у сердцу
Ты побуди; немой пріе смрти
Смрть ми сто путъ грѣу задавати.
Мы узрока немамо да єдно
Мучи друго укорима лютимъ.
Истинита, вай! то сада видимъ,
Любавъ бѣше у намъ обоици;
Али судба несреѣномъ є пріномъ
Означила; судба коя насъ є
Раздваяла увѣкъ, а єдино
Садъ у смрти сдружує насъ. Буди;
Умрѣт' нємо дакле обоица.

Мейр. (у себи) Какве рѣчи! излазе ли доисто
Нѣм' изъ сердца? іошть онъ любви мене!
(гласно) Живане, одъ тога што ты сумняшь
Нема ништа, ништа зайсто; . . . я ѣу
Да се удамъ, а ты бѣж' далеко.

(Живанъ у мѣсто што бы одговоріо,
сѣда очаятельно на землю, показуючи
тимъ да неѣе никудъ одонде. *Мейр.* наставля)

Іохъ гле! даница є на западу!
Я за тебе дрхѣмъ сва одъ страха.
Охъ, ако си любіо ме икадъ,
Томъ любви нашомъ заклинѣмъ те,
Веѣъ не касни, бѣжи, спаси животъ.

Жив. (хладнокрвно) Я те молимъ, пусти ме на миру.

Мейр. Какво то є очаянѣ слѣпо
Теръ умрѣти на сву силу хоѣешь?

Жив. Животъ кои желишъ ми сачуватъ.
 Да самъ хтію, я га и самъ могахъ
 Обранитъ предъ судомъ; могахъ овдѣ
 Мало пріе и изъ другихъ рука
 Добити га; ал' га се одрекохъ.
 Шта бы мени, Мейримо, безъ тебе?
 Нег' ъу едно да те молимъ: одма
 Набави ми еданъ ножъ, ил' отровъ,
 Да баръ сабљи поганогъ цалата
 Избѣгнемъ и умремъ као човѣкъ.

Мейр. Я то неѣу никадъ учинити;
 Ты живѣти морашъ.

(Живанъ почемъ е неколико размислио
 у себи, живо устае са земљ.)

Жив. Охъ! . . . хоѣшъ ли
 Истинито да се бѣгомъ спасемъ?
 Спаситъ ъу се, ал' бѣж' и ты самномъ.

Мейр. Я?! . . . немогу у те поуздатъ се,
 Чимъ веѣъ си ме едномъ преварию.

Жив. Дай ми дакле еданъ ножъ; . . . то можешъ.

Мейр. Куку мени! шта да о нѣмъ мислишъ?
 А я теби не веляхъ у баншти
 Исто тако: бѣжмо, бѣжмо? . . . зашто
 Онда ты не хтѣде, а садъ хоѣшъ?

Жив. Охъ, ты дакле іошъ неразумѣвашъ
 Шта ме онда држало? . . . рѣчь дата,
 И отчине опасности боязъ.
 Ал' садъ ништа одъ тогъ не веже ме:
 Умріе ми жена; а отца ми
 Не могу окривитъ што ѣймъ тайно
 Я измакохъ изъ тамнице. Сада
 Самогъ себе сасвимъ самъ господаръ.

Мейр. Са собомъ ме зовешъ; али знашъ ли
 Сву кривицу мою? знашъ ли да ти
 Убихъ жену я, собственомъ рукомъ,
 Теръ доведохъ до овога тебе? . . .

Можешъ ли ми простит'? одговори;
Можешъ ли ме іоштъ и после тога
Истинито любит'? загрлит' ме
Сву нѣзиномъ крви омаштену?

Жив. Вай! о тому ни рѣчи не казуй!
Нећу да знамъ ко е ню убію.
Сва ми прошлостъ изчезну изъ духа;
Само м' изъ нѣ една оста мисо,
А то мисо о любви нашої.
Ню си опетъ, долазеши овдѣ,
У жилама мени разпирила.
Твое дѣло, найтеже ми было,
Не може е више да угаси.

Мейр. Добіо си, добіо на ново
(бацн му се у наручіе)
Ево мене, о Живане, бѣж'мо.

(У овај махъ чуе се Турчинъ
съ ђаміе гдѣ пѣва Сабах-аламъ.
Они се изтргнуу едно другому
изъ наручія, и остаю као громомъ ударени.)

Жив. Чуй!

Мейр. О Боже!

Жив. Зора!

Мейр. Побѣгнути
Ніе већъ могуће.

Жив. Ту е, велишъ,
Еданъ конь? . . . а бы ли како могла
Добавит' ми садъ и одну саблю?

Мейр. Шта бы теби?

Жив. На добромъ коню
А сабљомъ у руци я бы тебе
Крозъ ордію Турака' провео.

Мейр. Богъ сачув'о у погнбу таку
Да те пустимъ.

Жив. Ал' и невиђени
Можда ћемо провућ' се изъ града.

Мейр. О несреће! све залуду; скоро
Тражит' ће ме у одаји мојој,
Да невѣстнимъ уресомъ ме ките.
Видећ' тамо да нестане мене,
А еднако тебе изъ тамнице,
Отацъ бы се свему домислио
Теръ за нама све бы у потѣру
Изъ Високогъ подигнуо Турке.
Ты бы лудо изгубио главу.

Жив. Сада видимъ: изпредъ судбе свое
Не побѣгне човѣкъ.
Ньой ме пусти дакле, и одовле
Одма се уклони.

Мейр. . . . Една мисо
Мени на умъ пада.

Жив. Ту већъ нема
Шта мислити.

Мейр. Само ты садъ бѣжи,
И договоръ ухвати съ хайдуцимъ;
Пакъ вечерасъ, гдѣ сватови мои
На конаке падну, ты удари,
И избави мене.

Жив. . . . То ми не бы
Тежко было; али страхъ ме нешто
Разстати се у махъ овај съ тобомъ.
Ко зна шта се изненада може
Пригодити? до садъ увѣкъ худа
Срећа намъ е была,
А сада бы могла быт' найхуђа.

Мейр. Јохъ, пролази врѣме! већъ намъ ніе
До мишлѣня дугогъ, ни бираниа.
Ил' овако, ил' никако. Зайсто,
Ты се небой; све ће, ухвамъ, добро
Да изпаде. Иди.

Жив. Ето љу те
Послушат', ал' срдце зло ми слуги.

Мейр. Сбогомъ до вечерась. А ако бы
Већъ насъ дотле гонило проклетство
Да бы при нападу смръть те снашла,
Ил' да бы насъ разставила каква
Другчія несгода, знай, ничія
Нећу быти; овай ће ме отровъ
Съ тобомъ сдружит' у наручю смрти.

Жив. О Мейримо, самъ Богъ дао да га
Неузнотреблюешъ. (люби в учело) Остай сбогомъ.

Позоръ Седмый

(Зора в. У одной устраниной улици Високога
сѣди Новко савъ оружанъ. Далѣ одъ нѣга види се.
неколико людій такоѣрь оружаныхъ.)

Новко самъ.

Я немогохъ срдцу одолѣти
Да избавит' нѣга не покушамъ. —
Шта ће рећи везиръ? почемъ Турци
Попримише ферманъ, онъ біяше
Као забацио мисо о бунѣ.
А я буну садъ одъ себе дижемъ!
Радимъ ли я добро? . . . ал' другчіе
Бы ли икадъ дошли мы до чега?
Добро рече Арамбаша Петко,
Найгора в работа на полакъ.
Ніе мудро ни мудроват' довѣкъ,
Валя нешто и на слѣпу срећу

Оставити; часъ погоди́тъ само;
 Пакъ се рѣшитъ и дѣлати снажно.
 А може ли бытъ сгодни́егъ часа
 Негъ садъ што е? . . . Некъ се сбуде дакле
 Што бытъ има: смръть ил' животъ сину,
 А народу робство ил' слобода.
 Арамбаша само бистримъ умомъ
 И крепосѣу срѣца подиго се
 До високе мисли подпунога
 Избавлѣня, а я едва тамо
 Крозъ отчинство допрѣхъ! . . . требало е
 Да окушамъ пріе свеколике
 Отца муке, пакъ тадъ и народне
 Да осѣтимъ, теръ окончатъ уземъ!
 Ништа за то; свакій путь е добаръ
 Кои води къ сврси той. Я народъ
 Поредъ сина дижемъ; али за то
 Да синъ самномъ животъ да за народъ.
 (устае прама Влахуши, кои долази) Е Влахушо?

Позоръ Осмый.

Влахуша и Новко.

Влах. Я самъ на около
 Свудъ обишо; свакъ е на своемъ мѣсту.
 Радоня се склонію са своимъ
 За ѣамію стару, а дружина
 Міятова на мосту намъ чува
 Излазакъ у полъ. Изванъ града
 Свакчасъ више расте брой селяка'.

Сви чекаю едва знакъ да удру.
 Већъ тимъ знакомъ неможешъ оклеватъ.
 Дай га одма. Затецимо Турке
 У сну найтежему, пріе него
 Болъ сване.

Нов. Причекаймо, дѣте,
 Іоште мало; іоште ніе могла
 Рая стићи изъ подальихъ села;
 А то што е већъ сабрано, ніе
 Доста яко да бы съ Турцима се
 Огледало. Многи су и бѣсни
 У Высокомъ Турци. Пакъ бы хтіо
 Да на врѣме и хайдуци буду
 Извѣштени, теръ доцніе баремъ
 У помоћъ намъ стигну, кадъ не могу
 При почетку быти. Я се за садъ
 У хайдуке найвише и уздамъ;
 Ёрбо раи требаю найманъ
 Два три боя, докъ се по-осмѣли.

Влаx. За раю ти ямчити я сміємъ;
 А Вукота бытъ ће већъ досціо
 Къ хайдуцима. Ударимо, бабо,
 Безъ одвлаке.

Нов. Не, не іоштъ; я знадемъ
 Кадъ ће тому быти часъ. Међутимъ
 Чуй редъ коимъ мислимъ да удремо.
 Чимъ Радоня иза Ђам'е скочи
 И запали куће, да бы тамо
 Забуніо Турке, одма ћемо
 На тамнице мы навалитъ снажно,
 Да Живана одтудъ избавимо.
 Онъ избавлѣнъ некъ къ Міяту трчи
 Съ полакъ наше чете, да мостъ неби
 Преотели пре времена Турци;
 А ты съ другомъ половиномъ одма
 Радоню подупри, да бы лакше

Измако изъ града,
Гдѣ остати дуго несміемо.
Све ће чете састат' се у полю,
Тамо селякъ чека насъ, а далъ
Суспрет' ћемо и хайдуке. Чу ли?
Таковый ће да буде почетакъ;
А свршетакъ какавъ га Богъ даде.
Мы ћемо јоштъ данасъ по свой Босни
Разаслати люде, да се рая
Листомъ диже. — Ово мало часа'
Што остае пусти ме ту сама.

(Влахуша се укланя.)

Позоръ Деветый.

Новко самъ.

Есть, свршетакъ какавъ га Богъ даде.
Праведный отче людй и народа,
Би л' ты мого одъ мене у овай
Махъ одступит'? . . . кадъ овако еданъ
Бѣдный отаць
Слѣпо срѣе да сачува главу
Неправедно осуѣеномъ сину,
Кадъ граѣанинь устае да свою
Усуживну землю ослободи,
Охъ, можешъ ли да съ нымъ ты не будешъ?
Я бы тада посумняю . . .
Какву хулбу о мал' не изрекохъ! . . .
У Богу е сва надежда моя.

Ал' онъ вели: самъ се ты помогни,
Пакъ и я ъу да ти припомогнемъ.

(Чув се пукнути топъ)

Хо! . . . топъ! . . . Другый! . . . треій! . . .
шта то значи?

Позоръ Десетый.

(Дотркуе Влахуша, пакъ више момака
ѣданъ за другимъ,)

Влах. Топъ сврхъ куле Алипаше пуче.

Нов. Са пашине куле?!

Ѣданъ Момакъ. Насъ за цѣло

Опазише Турци.

Други момакъ. Брже, брже;

Садъ почет' ъе Турци у оружію

Врвѣти изъ кућа'.

Ил' знакъ подай, или да бѣжимо.

(Новко вади пиштоль иза паса, и дигнувъ
га путъ небеса', а паднувъ на едно колѣно, вели!)

Новко. Якій Боже, кои си све равне

И слободне сатворио люде,

Некъ у твое име свето почне

Ово дѣло!

(изпалюе пиштоль. За нѣмъ исто чине Влахуша
и други момци вичући:)

Момци. Ура!

(на то долази сва чета и вади
свое ятаганъ одзиваюћи се:)

Сви. Ура! Ура!

Неки. Вѣра и слобода!

Нов. На тамнице.

(Сви се отиснуо за нѣме вичући громовито.)

КОЛО ПѢВАЧА' ХРИШТАНСКИХЪ.

Юришъ! юришъ! юришъ!

Некъ свакъ у бой лети;

Кои изостану,

Да су ти проклети!

Шта ће нама вѣра,

Кадъ іой нема храма?

Кадъ топусомъ Турчинъ

Крестъ намъ светый слама?

Шта ће домовина

Лѣпа и пространа,

Када господуе

У нѣой сила страна?

Шта дѣца намъ мила,

Кадъ ихъ Турчинъ губи?

Сестрице и жене,

Турчинъ кадъ ихъ люби?

Нечовѣкъ е ко бы

Хтіо то трѣти,

Умрѣти е болъ

Него робъ живѣти.

Юришъ! юришъ! юришъ!
Некъ свакъ у бой лети;
Кои изостану
Да су ти проклети!

Позоръ Бданаестый.

Алипаша, Чамилбегъ Асанъ ага, на коньима;
и съ нѣма гомила оружаныхъ Турака пѣшице.

Алип. Брже, беже, тамнице одбрани.
Тамо рая добила бы свое
Найхрабрѣе воѣ. (Чамилъ одлази съ многима)
Вражїя е
Ово ватра. Одкле и кадъ брже
У Високомъ нагомилаше се
Оволики Власи! рекао бы
Да изкачу изъ самога пакла.

Асанъ. И мы ништа не знасмо на врѣме!
Грубо ли насъ заскочише!

Алип. Сада
Они наши будале некъ виде.

Бданъ Турч. Гле'те онай пламень!

Асанъ. Шта! и пожаръ!

Алип. Гдѣ е оно?

Други Турч. За цаміомъ старомъ.

Трефи Турч. Тамо живе све самцати Турци.

Чешв. Турч. Запалише наше куће! хоће

Да намъ спрже и дѣцу и жене! (одлази нагло.)

Алип. Пржит' ће їйхъ врагови у паклу.

За мномя, люди. (упућуе се.)

Ед. Турч. (сусретаюћи га) Кудъ ђешъ, Алипашо?

У полю се страшна битка чуе;

Тамо ће се быт' селяци наши

Побили съ хришћанскимъ.

Алип. Асан-аго,

Ты предводи свое люде тамо

Гдѣ е пожаръ. (окреће се къ своимъ) А вы са-
мноу на мостъ

Ед. Турч. (придодавши) Мостъ е давно заузела рая.

Алип. Треба намъ га одъ нѣ преотети,

Или погинути.

(Одлазе сви. Надлазе други Турци.)

Еданъ. (храмляюћи) Лакше Муіо; една ме е рана

Допала у ногу.

Другій. (не сустаюћи) Бѣжи, боланъ,

Докъ читава остае ти друга (одлазе)

Трефи. (пролазећи) Сада мало лакше е, изъ града

Починю уступат'.

Чешерш. (идући за нѣмъ) А не чуешъ

Ову тутнявину на тамницамъ?

Позоръ дванайстый.

(Тамница.)

(Новко улази голимъ ятаганомъ у руци. За нѣмъ Влаху-
ша, и неколико другова. Чуе се на полю пуднява.)

Новко. Нигдѣ! нигдѣ! све смо до еднога -

Нашли тамничаре, окромъ нѣга.

Я закасныхъ; . . . пріе могъ долазка

- Смакнуше га. (баца на тле ятаганъ)
 Садъ и мени нека узму животъ.
- Влах.* О мой отче!
- Нов.* Вы идите, дѣцо,
 Спасите се; . . . я ѣу ту да умремъ.
- 1 другъ.* Умри храбро бѣю' се за народъ;
 А не чекай да те ту заколю
 Као мачку.
- Нов.* Заклаше ми и найболѣгъ сина.
 Охъ несреѣный мой Живане!
- 2. другъ.* Како!
 Ты насъ главомъ дигну на оружъ,
 А садъ насъ оставляшъ? . . . Новко ты си
 Издаица.
- Нов.* Какву рѣчь я чуемъ?
 Я, я издаица?! . . . несретниче,
 Ты отчинску не дохиташъ жалость.
 Ал' твой укоръ вратио ме къ себи;
 Ходи и виѣи како се умире. (узимлѣ са землѣ
 ятаганъ)
- 3. другъ.* (улази хитно) Амо сила Турака се слегло;
 Треба сабљомъ друмъ крчити.
- Нов.* (трчи првый на полѣ вичуѣи:) Юришъ!

РАЗДѢЛЪ ПЕТЫЙ.

Алипашина соба. Ютро в.

Позоръ Первый.

Алипаша и еданъ момакъ.

Алип. Еданъ Кауръ у руке е наше
Пріе три дни тежко ранѣнъ пао;
Доведи га изъ тамница' овдѣ.
(момакъ одлази.)
Шта да врѣме скупощно губимъ,
Нагаѣаюћ' што е и како е?
Све ће Новко найболъ да каже:
Бл' га везиръ нагна на буну,
Ил' е диго самъ онъ порадъ сина.
То е главно разабрати сада;
Да баръ знамо кое прама себи
Душмане имамо. (Улази Чамил-бегъ) Ей Чамиле?

Позоръ другій.

Чамилъ-бегъ и Алипаша.

Чамил. Како синоћъ омркнусмо, пашо,
Тако ютросъ и осванули смо.

Юштѣ еднако у граду су Турци,
Нити смію къ своимъ селамъ натрагъ,
А рая се до планина' држи.
Мы стоимо едни прама другимъ,
Подъ оружѣмъ, али юштѣ на миру,
К'о два псета кадъ лежеѣи реже.

Алиш. Ту прилике дугомъ мированю
Валахъ нема. Дакле рая неће
Да къ кућама иде при свомъ мому
Обећаню да ѣу проститъ свима?

Чамил. Богме неће.

Алиш. Тимъ све више сумнямъ
Да е буна везиrowо дѣло.
Везиръ као миріо се съ нама.
Само да насъ болъ тимъ успава.
Хо! срамотна издая е ово.

Чам. Може бити издая и ніе;
Може бити онъ с' искрено б'яше
Помиріо, али ніе быо
Веѣъ на врѣме да задржи раю.
Е ли едномъ у прахъ искра пала,
Прахъ планути мора.

Алиш. Брагъ зна шта е.
Е да л' Новко одкріе намъ тайну.
Дадохъ зато звати га.

Чам. Ет иде.

Позоръ Треѣій.

Новко, Алишаша и Чамилъ-бегъ.

Алиш. Данасъ ти е пресуѣено, Новко,
Да погинешъ; я уништитъ желимъ

Ту пресуду, и уништит' љу е,
Али само узъ погодбе неке.

Нов. Какве, нашо?

Алиш. Прво, да одкриешъ
Ко би тайный побуне проводишь;
Еръ ты у нъой само с' извршитель?
Друго, кажи да л' Височка рая
Има каквогъ договора съ рајомъ
Изъ осталихъ нахія по Босни.
Треће, ко су нѣни поглавице?
То изврши, пак, вѣра ти моя,
Ни власъ съ главе одадсти ти неће.

Нов. И за то си позвао ме овдѣ?
За каквогъ ме цѣнишь! . . . Да и есте
То што сумняшь, да я и знамъ зато,
Не бы теби казао ни рѣшце,
Нит' издао браћу своју, нашо,
Ма узъ животъ да сво благо свѣта
Покланяшь ми. Горе него сабля
Грѣхъ убія и срамота пуста.
Два дни више живлѣня, ил' манѣ,
То намъ ніе ништа;
Али све е душа и поштенѣ. —
Ты ме сада разумѣвашъ; пусти
Да се вратимъ у тамницу своју. (Упућуе се къ вратима.)

Чамил. Нудеръ стани, брланѣ; а ты незнашь
Да бы мого крозъ муке казиват'
Што одричешъ на питанѣ благо?

Нов. Беже, ты си провео савъ животъ
Нѣгујући тѣло, пакъ ми за то
Мукамъ грозишь, мислећ' да бы мени
Несносиме б'о и теби было.
Али мое тѣло, па и душа,
На зло свако отврднуше давно.
Нѣхъ најжешћимъ мукама подвргни,

Пакъ м' изъ уста рѣч' изтегнут' нећешъ
Колико годъ ни изъ зида овогъ. (одлази.)

Чам. И ты пушташъ да одлази тако!

Алиш. Чу ли нѣга?! айде садъ и наѣи
Међу нашимъ човѣка овакогъ! . . .
Већъ у свачемъ надтѣче насъ рая.
Юхъ Чамиле, мы падосмо сасвимъ!

Чам. Хтѣо бы да видимъ бы л' онъ быо
Якъ у дѣлу како е у рѣчи;
Алипашо, метни га на муке.

Алиш. Юк, не могу; мужевности своѣмъ
Поразѣо ме е; погинут' ѣе;
То е доста.

Позоръ Четвртый.

Османъ-бегъ, улази живо, и речени. После, момакъ.

Осман. Посавляни дигоше се листомъ;

Предводи ихъ Петко арамбаша,

Алиш. Зло те смело, Османе, ко каже?

Осман. Ет' донѣо еданъ чаушъ гласе.

Алиш. (ходяюћи живо по соби) Петко, Петко, о про-
клетый Петко! . . .

Ну дозна ли шта онъ намѣрава?

Османъ. Едну чету послао е къ Дрини,

Тамъ да зове на оружъ народъ,

А онъ лицемъ иде съ другомъ амо.

Алиш. На Високо?

Чамил. Арамбаша побратимъ е Новку;

Смрть нѣгову люто б' осветіо;

Пустимо га.

Алиш. Да Новка я пустимъ,

И дамъ раи онакогъ главара?

Юкъ, вѣре ми, тога неучинихъ

Да бы знао бапъ собственомъ главомъ

Нѣгову изплатит'.

Османъ

Ови гласи

Грубо су ми забринули свате,

Теръ сви вичу да ихъ съ мѣста водимъ

Къ куѣам' натрагъ, еръ и тамо буне

Раеѣ се бое,

А свакъ има да обрани некогъ,

Или старогъ родителя, или

Милу сестру, ил' любу и дѣцу.

Ако данасъ ты ихъ не одправишъ,

Прѣте да ѣе разиѣи се сами.

Алиш. И Мейрима одъ ючера живо

За одлазакъ моли; ал' рици ми,

У пакленой овой ватри како

Да идете? неѣе ли на путу

Снаѣи васъ хайдуци, или чете

Побунѣнихъ христіана, яче

Одъ сватова' вашихъ? баръ чекайте

Докъ чуемо колико, и гдѣ е,

И каквимъ е успѣхомъ разстрта

Ова буна

Осман.

Краишка е страна,

Знамо, іоштъ на миру; дакле савъ е

Путь нашъ чистъ одъ рае; а што кажешъ

За хайдуке, многи су и яки

Мои свати, пакъ четица нѣинихъ

Не бое се. Свакако е, и ти

Не одричемъ, и садъ зло на путу;

Али боль чекаюѣи,

Мы бы могли дочекати горе.

Я іоштѣ данасѣ путь краине идемъ.
Момакъ. (улазеѣи) Бданъ кавасѣ савъ уаѣханъ доѣ
 Изъ Травника, и за тебе пита.
Алип. То ѣе быти кавасѣ везировый;
 Пусти га унутра. (момакъ одлази) Но! на ісврху
 Видѣтъ ѣмо на чему смо. Сѣдѣте. (сви ѣздаю.)

Позоръ Петый.

Везировый кавасѣ, и речени.

Кавасѣ. Честитъ Алипашо, узѣ поздраве
 Травничкогъ везира ово писмо
 Доносимъ ти.
Алип. Да е здраво везиръ!
 Нѣгово самъ писмо и чекао.
 (почемъ е прочитао писмо говори кавазу:)
 Айде тамо, покрѣши се мало;
 Пакъ да с' опетъ за сатъ на путь справанъ.
 (кавасѣ одлази.)
 Богу хвала, съ намъ е везиръ; ево
 Што ми пише: „На више е страна’
 „Побѣснила рая; я се боимъ
 „Да сва не узплане; за то снажно
 „И на врѣме статъ іой на путь треба.
 „У краіини и Ерцеговини
 „Стои ѣзгра Турака’ босанскихъ.
 „Я на тебе осланямъ се, Пашо,
 „Да паметно на те двіе стране
 „Све уредишъ, пакъ сложенимъ силамъ

„Да се одупремо. Върногъ Бега
 „Мѣсто себе пошальи у Мостаръ;
 „Ал' ты главомъ поѣи у Краину,
 „Ерѣ стахъ ме в бы л' икадъ безъ тебе
 „Сложили се крайишничке ѣуди.
 „За Високо не плаши се много,
 „Я му съ войскомъ веѣъ у помоѣъ кренухъ.
 „Високо ѣе
 „Меѣ Краиномъ и Ерцеговиномъ
 „Средиште намъ ратно быт', и као
 „Мостъ баченый напрѣдъ къ Посавини.
 „Поздравъ теби и свимъ беговима.

Чамил. Онъ е дакле веѣъ на путу.

Османъ.

Сутра

Могоа бы быт' у Високому.

Алиш. Чамил-беже, я одъ тебе немамъ

Върнига да у Мостаръ иде. (Чамилъ се покланя)

Ну юштъ данасъ о кивдѣи морашъ

Упутит' се. — У то исто доба (Осману)

И мы ѣемо путъ Краине, синко.

Узъ твоѣхъ триста свата, я ѣу

Юштъ повести двѣстъ Височана.

Съ нѣихъ толико можемо ма какву

Да хайдучку узбѣемо чету.

Чамил. А кому ѣешъ повѣритъ Високо

Докъ не стигне везиръ?

Алиш.

Асанаги.

Ето подне; нѣе губите часа.

Свакѣй за свой одлазакъ се брини. (одлазе Алиш

говори момку)

Кажи тамо да Мейриму чекамъ.

Позоръ Шестый.

Алипаша и Мейрима.

Алип. Желя ти се изпунила, кѣрце:

Ни ноѣ ова затѣи те неѣ

У отчиномъ дому.

Мейр. Одлазимо?

О мой бабо! (люби му руку)

Алип. Меѣу сватовима

Имяти ѣешъ едногъ новогъ, кому

Не надашъ се.

Мейр. Кога?

Алип. Мене лицемъ.

Мейр. (уплашено) Тебе, бабо? охъ! шта кажешъ!

Алип. Како!

Ил' се варамъ, или ти е жао?

Мейр. (у себи) Живанъ чека съ хайдуцима свате!

Я приправихъ бусію свомъ отцу!

Я га на смръть водимъ!

Алип. Шта е теби?

Мейр. (съ найвеѣомъ нѣжности) Охъ, молимъ те, немой иѣи съ нама; . . .

Путови су садъ засѣда' пуни, . . .

Немой иѣи съ нама.

Алип. Немай страха;

Самномъ иду двіест' Височана'.

Мейр. Ал' ты немой; само ты охъ немой!

Алип. Морамъ.

Мейр. Неѣешъ; чуй . . . охъ Боже, Боже!

Алип. Ючера си одвеѣъ смѣла была,

А садъ опетъ одвеѣъ страшлива си;

Неумѣстно и едно и друго.
Ты се мисли само за пртляге
И потребе сватова на путу,
А осталогъ пусти мени мисо. (одлази.)

Мейр. (хватаюћи се за косе) Грозно! грозно! . . .
 крѡзъ кѣрино дѣло

Погинут' ђе отаць; . . . такий отаць!
Овай грѣхъ надходи све остале
Што учинихъ. Я мрзимъ на себе.
Земльо, црна земльо, раствори се,
И прождери оцо-убойницу. одлази у найвећемъ
очаянію

Позоръ Седмий.

Хайдуци у бусіи; међу њима *Живанъ, Радашъ,*
Якша.

Радатъ. Ето три дни како ту чекамо,
Пакъ ни свата' ни одъ свата' гласа.

Якша. А шта бы їхъ чекали? шта не бы
Управъ пошли у Високо да ихъ
Потражимо?

Рад. Башъ то и я мислимъ.
Тимъ б' уедно два свршили посла:
И дѣвойку и градъ преотели.
А овако, врѣме губећ', страхъ ме
Обое ће измаћ' намъ изъ рука'.

Якша. Ёсть, вѣре ми; рая у нераднѣи
Охладнит' ѣе, пакъ разиѣиѣе се.

Рад. За несрећу ни о арамбаши
Не чуемо јоштъ никаква гласа;
А погипе Новко! управо смо
Садъ безъ главе. Тако мы несмѣмо
Држатъ далъ оволикій народъ.

Жив. Немоите ми умнажати муке;
Или и я све то не размишлямъ?
Ну јоштъ само Милутина чекамъ
Да догласи како е у граду;
Пакъ љу за тимъ одма да одлучимъ.
Небойте се да љу я соогъ едне
Дѣвойчице упропаститъ народъ. —
Ха, Милутинъ! упаде ми у рѣчь.

Позоръ Осмый.

Милушинъ и речени;

(сви устаю, и купе се око нѣга.)

Милуш. Здраво, браћо.

Сви. Здраво намъ и дошо.

Жив. Казуй шта си видіо у граду,
Шта ли чуо?

Милуш. Очима собственимъ
Видіо самъ отца твогъ, кадъ ютрѣсъ
Водяху г' одъ паше.

Жив. Отца мога?!

Милуш. А чуо самъ да ље га на вечеръ
Погубити.

Жив. Отца могъ?! шта кажешъ?!

Милуш. Бы за мртва остависте нѣга,
А онъ само ранѣнъ падне.

Живан. Е ли
То могуће? охъ мой бѣдный отацъ!

Милуш. Чуй и даль; сватови невѣсту
одведоше.

Жив. Мейриму!

Якша. А када?

Милуш. Мало пріе; я башъ међу нѣима
Провукохъ се не спаженъ изъ града.

Жив. Шта догласи, да те Богъ убіе!
Мени отца убіяю тамо,

А овамо у исто ми доба

Одводе дѣвойку! садъ за Бога

Кому пріе да у помоћъ летимъ!

Якша. Раздвоимо нашу чету; съ однимъ

Половиномъ ты удари на градъ,

А мы ѣмо съ другомъ на сватове.

Милуш. Колико е овдѣ васъ?

Рад. Четрста.

Милуш. А самихъ е свата' петъ стотина'.

О дѣленю дружине ту нема

Ни говора; ал' гдѣ намъ е войска?

Рад. Два сата далеко.

Милуш. То е одвећъ;

Гдѣ годъ бы е садъ послали, свудъ бы

Закаснила; нит' бы пріе ноћи

Подъ градъ дошла да избави Новка,

Нити нѣни могли бы пѣшаци

Достигнути сватске конянике

Да невѣсту отму. Ту е дакле

Рачунати само на насъ овдѣ. (за часъ мисли)

Живане, ты морашъ да прегоришъ

Ил' дѣвойку, или отца свога.

Одабери, али одма, съ мѣста,

Брѣ и турски кони брзо иду,

И целати турски брзо главу
Одсѣцаю.

Жив. Конь гдѣ ми е? . . . браћо,
Свакъ на свога, а сви на Високо.
Я синъ біяхъ пріе него ишта;
Почемъ отца спасимъ, за дѣвойкомъ
Похитат' ѣу; ал' отаць е првый.

Рад. Мы можемо заметнути борбу,
Да бы баремъ забавили Турке;
Ну тяжело да сами градъ отmemo.
Нег' ты, Якшо, поѣди брже къ войски,
И Влахуши кажи да намъ съ мѣста
Подъ Високо доѣе съ нѣомъ у помоѣтъ. (одлазе сви)

Позоръ Деветый.

Шаторъ у полю: подъ шаторомъ постеля прострта на зем-
льи; на нѣой сѣди блѣда и замишлѣна *Мейрима*;
Шерифа улази.

Шерифа. Не, вечерась не иде се далъ;
Овдѣ хоѣе старый сватъ да ноѣи.

Мейр. Запита ли на кому смо мѣсту?

Шер. То ѣе мо одма знати. (иде къ вратима)

Мейр. Не, не треба.

Одовле се не удалой више;

Сѣди овдѣ.

Шер. Желишь ли да съ тебе

Рухо скинемъ?

Мейр. Како годъ ти драго; . . .

Ил' остави; скинут' ъу га сама. —

Ху! . . . подигни завѣсу съ тихъ врата';

Челяде се подъ шаторомъ овимъ

Управъ души; каква е вечерасъ то вруѣина!

Шер. Ал' напротивъ; ноѣ е

И одвише хладна.

Мейр. Доста, доста;

Ту завѣсу спусти; я немогу

Да подносимъ мракъ споляшній ноѣи.

Шер. Валахъ! Мейро! вечерасъ ме плашишъ!

Юшть те таку никада не видѣхъ.

Немашъ мира на нїедномъ мѣсту;

Нигдѣ за часъ да ти мисо стане;

Што садъ хоѣешъ, опетъ на махъ неѣешъ; . . .

Шта е теби Мейро?

Мейр. Веѣъ е доцна,

Много доцна, е ли? сватови ѣе

Довечерат' скоро.

Шер. Тако мислимъ.

Разведри се мало да свог' мужа

Не дочекашъ така; нека ноѣасъ,

Кадъ ѣе онъ найпрїе да те види,

У свой твоїой засяшъ му лѣноти.

Мейр. Мога мужа? шта ти прїе рекохъ?

То е преко свакогъ обичая;

У невѣсту не дира се путомъ.

Я га неѣу, чу ли? я га неѣу.

Юшть ту стоишъ? трчи, реци нѣму.

Шер. Тог' образа немамъ.

Мейр. (устаюѣи живо) Гдѣ м' е отацъ?

Позови ми отца, отца мога.

Шер. Онъ е меѣу сватовима; тамо

Садъ не смїемъ.

Мейр. Охъ, и ты, и ты си

Противъ мене! съ нѣим' у договору! . . .

Невѣрнице, одлази одовле. (котискуе е на полѣ)

Позоръ Десетый.

Мейрима сама.

Юштъ Живана ніе! юштъ га ніе!
Я немогу изчекиват' дуже;
Скоро ће ми ил' срдце да пукне
Или свѣсть да зађе . . . Какве ли су
Ово муке! . . . майко, моя майко,
Болъ б'яше не родит' ме никадъ. —

(стае и слуша)

Юштъ га ніе. А да дође? . . . я се
Мислећи сва грозимъ; . . . не стои ли
И мой отаць међу сватовима?
Не бы л' и онъ узъ нѣхъ погинуо? . . .
Отаць мой! охъ, я бы усрнула
Међу те хайдуке, и своимъ га
Заштители прсима; . . . не, они
Отца мога погубити неће
А да пріе не погубе мене. —

(опеть слуша)

Хо! . . . зашущти пуста гора; . . . ноѣасъ
Веле ти ме пута' преварила!
На шумъ и найманый срдце силно
Одскочи ми у нѣдрамъ, помислимъ
Да е онъ, а тамо никадъ никогъ.
Ну могу ли веѣъ и надат' му се?
Када до садъ ніе дошо, неће
Веѣъ ни доѣи. Іохъ! догодило се
Оно чега толико се бояхъ:
Данъ, два, быт' ће онъ чекао, мене

Пакъ, изгубивъ наду, оставіо
Засѣду, и пошо.

(уставля се при одной мысли, пакъ удараюћи
се у чело, говори грознимъ страхомъ:)

А ніе ли

Онъ ме мого и изневѣрити?

Ха! да ли ме, видећи се изванъ

Сваке опасности, да ли ме е

Навлашъ оставіо у наруч'ю

Мрзкога Османа? . . . худа мисо,

Изъ пакла ми долазишъ! О Боже,

Бы ли ты то допустио? Боже,

Не бы ли га ти проклео своимъ

Найжешћимъ проклетствомъ? . . . Шта я сум-
нямъ!

Ніе можно да учини Живанъ

Таково издайство; ніе можно.

(сѣда на постелю, и ставля главу међу руке)

Пуцаю тѣмена. Гле! накити!

Драго каменъ! охъ! съ мене, съ мене;

Вы сте триъ живо; да проклета

Буде рука коя ме е ютрость

Съ вама наресила! (пуче пушка) Шта бы оно?

Ніесамъ се већъ садъ преварила;

Пушка доисто пуче; . . . хой, и друга!

И трећа! (устае хитно и склапа
руке путъ небеса')

Ахъ! . . . пуцаю

При здравицамъ ти сватови црни.

(стои неколико, пакъ опетъ скаче на ноге)

Свршуе се гостба! ово мой е

Часъ послѣдній! у мѣсто Живана

Ту ћу сада да Османа видимъ! —

Онъ у мене ни додирнутъ неће;

Онъ узъ мртво ноћиватъ ће тѣло.

(вади стакленце изъ иѣдара; па чуюћи да
неко иде, стае за часъ, и ослухова.)

Есть, онъ ово иде; . . . стае; . . . слуша.
О отрови, другимъ грозна, мени
Слаѣа више свега, не буди ми
У твоѣмъ смртномъ дѣланю садъ спора.

(Изпїя; али одма сва се згрожава; баца
на землю стакленце; меѣе десну руку
на прси, дубоко уздишући, пакъ е повлачи
преко чела.

Хладный зной; . . . охъ! . . . ништа; нїе ништа.
Све су муке овимъ довршене —
Садъ некъ доѣе. (сѣда на постелю.)

Позоръ Бданаестый.

Османъ и Мейрима.

Осм. (разгледавши е дуго) О Алина кѣри,
Истина е дакле што о теби
Казиваху люди: ты си лѣпа
Као една Урія съ небеса'.
Али гдѣ е румень съ твога лица?
Шта су модре тако устне твоѣ?
Мейримо, ил' жалишь
За отчинимъ дворомъ? у мому ѣешъ
Отчинъ скоро заборавит'; тамо
К'о царица гледана ѣешъ быти.
Сто робиня' одиравят' ѣе твоѣ

Заповѣсти; майка ће те моя
Облачити свакій данъ у свилу
И у сухо злато;
А я љу те нѣговат' и любит'
Више нег' у глави очи свое.

(сѣда до пѣ)

Мейр. Шути, беже; за мало ме часа'
Остави на миру; то те молимъ.

Осм. Одъ себе ме отискуешъ! чему
Тако дркѣшъ? рука ти е мразна! (устае)
Гледай! драго каменъ по земљи
Разбачено! каменъ е ово
Съ твоје главе! валахъ! шта то значи?

Мейр. То значи да оно давило е
Мени грло, пакъ самъ бацила га.

Осм. Я не могу да те разуміемъ.

Мейр. Беже, да л' у гробу треба драгог'
Каменя?

Осм. У гробу!

Мейр. Ђестъ; евой првый
И послѣдній санакъ твоя млада
У гробу ће заснут'

Осм. О дѣвойко,
(Шалишъ ли се, ил' при себи н'еси?)

Мейр. Хо, шалимъ се! али страшна шала
Ово быт' ће. — Јохъ! немогу више
Да се држимъ. (протеже се на постелю.)

Осм. Шта е теби!
(чуе се една, па више пушака'; Мейр. поуздиге главу.)

Мейр. Коя
То пуцњава?

Осм. Свати се веселе. (пуцњава се умножава
съ викомъ.)

Мейр. Чуй; . . . веселя ово нје вика!

Осм. Шта ће бити!? хо!

Мейр. (подупире се на левој руци, а десну пружа къ вратима) Чуй, чуй, чуй!

Осм. (трчи къ вратима) О тако ми Мухамеда!

Мейр. (установи изванъ себе на ноге) То ніесу свати,
То ніесу свати, то ніесу свати!

1 гласъ Османе, на ноге.

2. гласъ. Не уснуо, Османе, хайдуци
Нападоше на насъ; устай брже
Да невѣсту бранишъ.

Мейр. (пада на постелю) Ахъ!

Осм. Небой се;
Мы ћемо ихъ скоро разтѣрати;
Ал' одовле да се ты не макнешъ (излази)

Позоръ дванаестый.

Мейрима (трчи као махната гори доли по бини.)

На помоћъ, на помоћъ! е ли кога

На помоћъ! . . . онъ дође,

А я попихъ отровъ! . . . О сатано,

Твое е ово дѣло. — Охъ, охъ! отровъ

Немилостиво ми гризе прѣва; . . . гдѣ сте

Вы робинъ? а ты, о Шерифо,

Гдѣ си ты? за Бога, брже къ мени. —

Никогъ! никогъ! Шта садъ да учинимъ?

Какавъ начинъ избавлѣня, . . . какавъ

Прекій лѣкы! . . . ал' кои? . . . незнамъ, . . .
 Я самъ изванъ себе . . . Бабо, бабо,
 Баръ ты шта не доѣшь? како можешъ
 Ты оставит' свою кѣрь? . . . шта кажемъ! . . .
 О несретный бабо, можда сада
 У срдце ти гураю сто ножа;
 Стан'те, мога отца, мога отца! . . .

(хоће да иде къ вратима, али већ
 посрѣе, те хвата се за одну засаѣну
 мотку коя подушире шаторъ у средини)

Охъ! утробу параю ми муке
 Страховите; (идеѣи къ постелѣи) една крѣпка
 рука
 Стеже ми сво срдце; . . . смръть е ово.

(пада кодъ постелѣ на колѣна.)

Животъ, о мой Боже, дай ми животъ.

(наипосле превалуе се на постелю.)

Већъ е све залуду; я умирамъ.

Позоръ Тринаестый.

Алипаша голомъ сабљомъ у руци; *Мейрима* лежи;
 после улази *Живанъ*, и онъ сабљомъ у руци; а най-
 после *Новко*. *Влахуша* и многи други.

Алип. Падоше сви наши; мое мѣсто
 Садъ в овдѣ, до дѣтета мога.

Мейр. (подижући главу) Ко е то? . . . охъ! . . . ,
бабо, бѣжи бабо.

Да те я не гледамъ; страшни е
Сада мени видъ твоега лица
Нег' изъ неба муња; . . . бѣжи

Алиш. Нема
Већъ бѣжана; овдѣ се садъ гине,
Јдна кѣрце. Да те прие смрти
Јоштъ загрлимъ. — Простит' ћешъ свомъ отцу
Ако умирући
Онъ и тебе са собомъ повуче
У наруч'е смрти, ерѣ другако
Не може ти спасити поштенъ.

Мейр. Охъ, охъ! не грли ме; куни мене;
Свой ятаганъ одма безъ каснења
У срдце ми забій.

Жив. (улазећи) Гдѣ е, гдѣ е?

Алиш. Живанъ!

Жив. Алипаша!

Алиш. Ты живъ! . . . съ хайдуцима!

Жив. Ты ли овдѣ!

Алиш. Я ту, да погинемъ
Прие него да те до нѣ пустимъ.

Мейр. Охъ Живане, молимъ те за отца!
На душу га теби ставлямъ.

Жив. Старче,
Ты біяше наредіо да се
Мом' одсѣче глава; не бы сада
Требало ни твою да я штедимъ;
Али почемъ ова за те моли,
Безбѣданъ си подъ шаторомъ овимъ
Кано и подъ кровомъ куће твое.

Алиш. Я живота не иштемъ одъ тебе;
Крвь ѣу свою да проліемъ овдѣ
Одъ срамоте бранећи кѣрѣ свою.

Мейр. Немате се рад' шта већ свађати; . . .
Я самъ мртво тѣло; . . . мало пріе
Попила самъ отровъ.

Жив. и Алиш. Отровъ!
(Остаю запаиѣни; Алипаши изпада
сабля изъ руке; Живанъ наипосле отре-
снувъ се виче оружанимъ людима
кои улазе.)

Жив. Браћо,
Брзо помоћъ; ко зна лѣкъ за отровъ?
Кои годъ іой одъ васъ спаси животъ,
Дати ѣу му сво иманъ свое,
Дати ѣу му свою душу.

Мейр. (полагано и тежко изговара.) Већъ е
Садъ све доцна; . . . я издишемъ. — Бабо,
Прости мени! . . . Живане, ты видишъ,
Рѣчь самъ теби одржала вѣрно.
Ты ме разумѣвашъ; . . . ты дохиташъ
Како се е случило све ово
Безъ да ти се я садъ изяснуемъ,
И тогъ старца люће цвѣлямъ. Нѣга
Кано отца собственога чувай,
И несрећне Мейрине се твое
Кадкадъ опомени. (улази Новко и Влахуша
са многима другимъ.)

Алиш. Умрла е.

Жив. (хоће да се рани) И я съ нѣомъ ѣу.

Нов. (хватаюѣи га снажно за руку) Стани, несретниче,

Жив. (отимаюѣи се) Пустите ме.

Нов. (увѣкъ држеѣи га) Ножъ му тай изъ рука
Изтргните; водите га ванка.

(изводе на силу Живана. Новко говори Алипаши:)

Пашо, твою жалость я дохитамъ,

И дѣлимъ у души; склонимо се.

Алиш. Чутимъ да изъ мене животъ бѣжи; . . .

Пусти м' овдѣ; . . . до нѣ ѣу да умремъ.

(чуе се велика вика на полю)

Нов. Какавъ жаморъ на полю се чуе?

Еданъ. Као нека войска да долази

Нов. Нудеръ, Якшо, погледай.

Многи гласови. (изпредъ шатора) Живіо!

Якша. Арамбаша приспѣде намъ съ войскомъ.

(Дочимъ се Новко упућуе къ вратима
Арамбаша ступа на иста.)

Позоръ Четрнаестый.

Арамбаша праћенъ одъ людій, и речени.

Нов. Побратиме. (грле се.)

Многи. Живѣли!

Арамб. Да живи

Домовина, и слобода нѣна

Затриана у гробу вѣкова!

Данъ е светый узкрснућа дошо,

Теръ на небу полумѣсецъ блѣди.

Посавина, Старый Влахъ, Подринъ,

Све то светимъ пламеномъ узбукта.

Већъ я, идућ' овамо, сусретохъ

И потукохъ Везирову войску.

Садъ Високо сасвимъ да чистимо

Одъ Турака.

Нов. У наше е руке

И Високо пало.

Арамб. Кадъ?

Нов. Вечерасъ.

Алиш. Охъ! шта морамъ ту іоштъ чути! пало
И Високо, а потученъ Везиръ!

Арамб. Богъ е дакле на све стране съ нама;
Сви изъ срдца благословимо га.

Нов. Ал' овому среѣнному почетку
Да и среѣнна одговори сврха,
Нама треба крепости премноге:
Послуха намъ и вѣрности треба,
И човѣштва и правде за свакогъ.

Сви. Добро кажешъ.

Нов. Божіимъ се дакле
Закуните именовъ садъ овдѣ
Да ѣте се сви до едногъ слѣпо
Покораватъ главарима своимъ.

Сви. (скидаюѣи капе) Кунемо се.

Нов. Да съ непріятелѣмъ
Никаквога ни тайногъ ни явногъ
Вы неѣте иматъ договора.

Сви. Кунемо се.

Нов. Да неѣте живи
Оруж'е положитъ докъ савъ народъ
Слободанъ не буде.

Сви. Кунемо се.

Нов. А заклетва ваша, у проклетство
Обраѣена, на душу вамъ пала,
Ако икадъ вы ню погазили.

Сви. Богъ те чуо! аминъ. (меѣу капе на главу.)

Нов. Іоште нешто
Казати ѣу вама. Ратъ слободе
Ратъ е светый, кои хайдученѣмъ
Нема быт' оскврнѣнъ: за то сада
Изреците напрѣдъ казнъ на оне
Кои туѣ отимали буду:
Туѣ добро, или туѣ жену,
То каурско, или турско было.

Сви Такима ћешъ ты да судишъ съ мѣста.

Нов. Садъ смо люди достойни слободе.

Ход'те, браћо, да се загрлимо.

(Сви се грле међу собомъ.)

Али. Свѣтъ се старый срушава у пропасть,

А изкаче изъ пропасти новый.

На овому мени мѣста нема.

Я се дакле међу развалине

Свѣта мога съ кѣромъ закопавамъ.

(подиже са землѣ свой
ятаганъ, и убія се.)

Еданъ Убіо се!

Нов. Яданъ човѣкъ!

Други. Онъ е

Погинуо као правый турчинъ.

Арамб. Мы живѣли, и хришћанство;

Сви. Ура!

Арамб. И живѣло с'единѣно србство!

Сви Ура! ура!

Арамб. И слобода србска

И свачія!

Сви. Ура! ура! ура!

(међу викомъ и пуднявомъ пада завѣса.)

Конацъ.

Ско. Ты же, дитя, ты же, дитя, ты же, дитя.

Или. Сядь же, дитя, дитя, дитя, дитя.

Ты же, дитя, ты же, дитя, ты же, дитя.

(Ты же, дитя, ты же, дитя, ты же, дитя.)

Ско. Сядь же, дитя, дитя, дитя, дитя.

Или. Сядь же, дитя, дитя, дитя, дитя.

Ты же, дитя, ты же, дитя, ты же, дитя.

Или. Сядь же, дитя, дитя, дитя, дитя.

Ты же, дитя, ты же, дитя, ты же, дитя.

(Ты же, дитя, ты же, дитя, ты же, дитя.)

Ско. Ты же, дитя, ты же, дитя, ты же, дитя.

Или. Сядь же, дитя, дитя, дитя, дитя.

Али. Сядь же, дитя, дитя, дитя, дитя.

Ты же, дитя, ты же, дитя, ты же, дитя.

Ско. Сядь же, дитя, дитя, дитя, дитя.

Или. Сядь же, дитя, дитя, дитя, дитя.

Али. Сядь же, дитя, дитя, дитя, дитя.

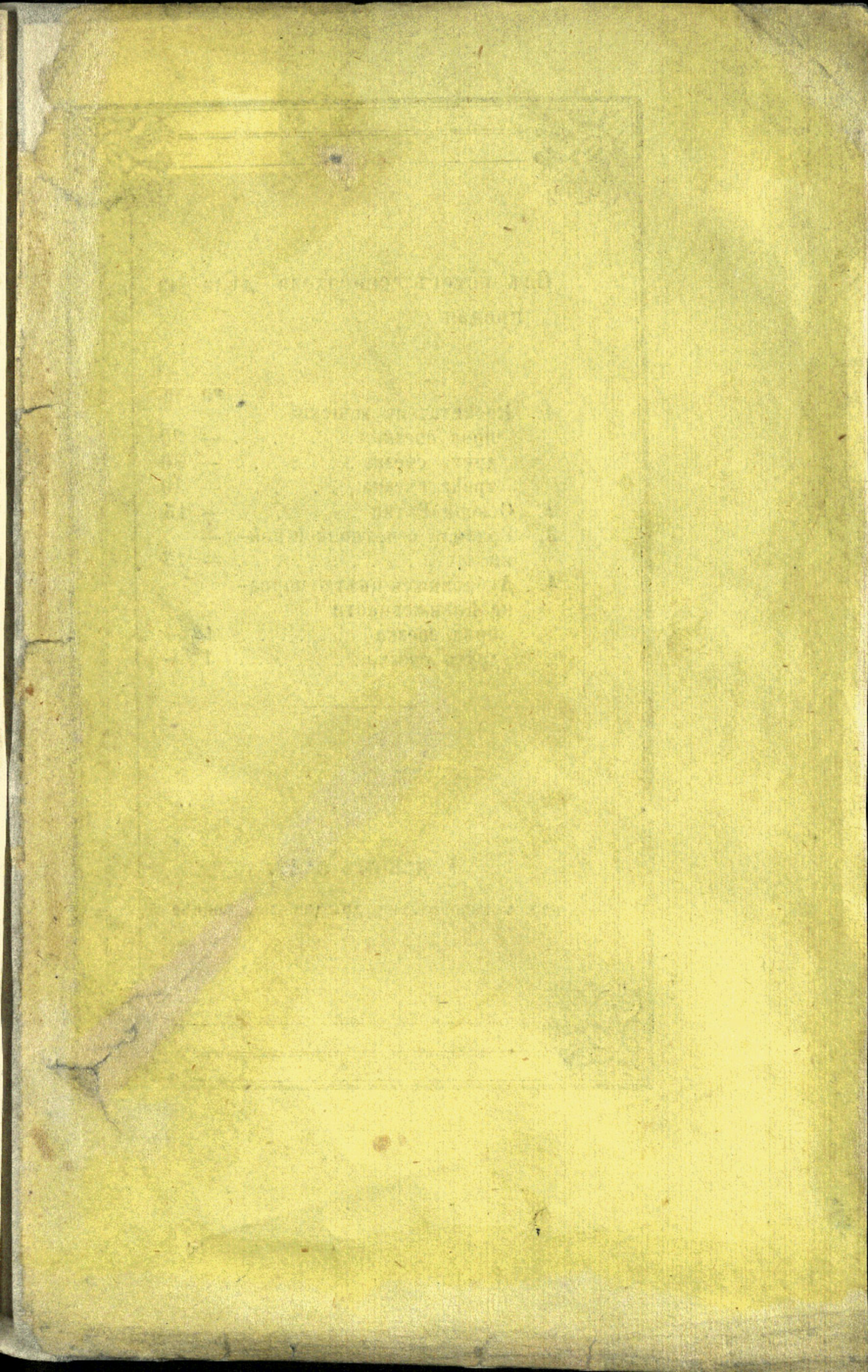
Ско. Ты же, дитя, ты же, дитя, ты же, дитя.

Или. Сядь же, дитя, дитя, дитя, дитя.

Али. Сядь же, дитя, дитя, дитя, дитя.

(Ты же, дитя, ты же, дитя, ты же, дитя.)

Ско. Ты же, дитя, ты же, дитя, ты же, дитя.

Р. С. II 41.1

Одъ истогаъ списателя дѣла на
продаи :

	Фр.	кр.
1. Воспитатель женскій		
прва сvezка	—	30
друга сvezка	—	30
трећа сvezка	—	30
2. Основи Ратни	—	15
3. Правила о четничкой вой-		
ни	—	15
4. Дубровникъ цвѣтъ народ-		
не Књижевности		
прва сvezка	1	—
друга сvezка	1	—

У НОВОМЪ САДУ,

нар. књигопечатня др. дан. медаковића.